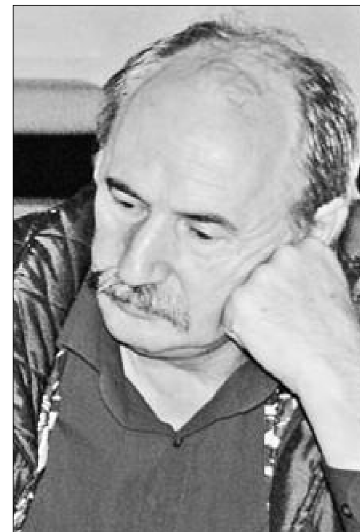
10/117
Octombrie 2012
Anul X
Pitești
3,15 lei

Cafeneaua literară

Valeriu PANTAZI - Nud

Cultura
şi cultura de masă

Dacă ar fi să caracterizez epoca modernă, atunci aş spune că ea stă sub semnul a două culturi: a *culturii înalte* şi a *culturii de masă*. Şi de bună seamă că nu sunt primul care remarcă existenţa în modernitate a celor două culturi paralele. Afirm acest lucru fiind conştient de faptul că însuşi termenul „cultură *de masă*" pare a fi o contradicţie în termeni. Dacă o operă, un eveniment, o publicaţie este *de cultură*, atunci ea *nu este de masă*, şi asta pentru că la nivelul masei organul numit spirit nu prea există. La teatru se duc doar iubitorii de teatru, într-o expoziţie intră mai ales cei cărora pictura le spune ceva, o carte sau o revistă literară este citită mai cu seamă de cei care au o sensibilitate pentru literatură. Opera, fie ea teatrală, plastică, literară sau muzicală, are un public *al ei*, unul relativ restrâns, sensibil şi iniţiat, care nu poate fi niciodată foarte larg, *de masă*. În această epocă, *de masă* sunt manelele şi telenovelele, ca unele ce împlinesc gustul celor mai mulţi. *De masă* sunt filmele indiene şi filmele comerciale americane, care fac bani din naivitatea majorităţii. *De masă* este cultura de amatori, Cântarea României socialiste, să spunem, care, propunându-şi să manipuleze masele, trebuia să se exprime şi să gândească la nivelul maselor.

Faţă de această situaţie, va trebui să acceptăm că există două moduri de a fi ale culturii, poate chiar două culturi. De o parte avem *cultura înaltă* (*high culture*), superioară, cultă, destinată spiritelor educate, competente cultural, iar de cealaltă parte *cultura joasă* (*low culture*), *de masă*, uneori trivială, care satisface gustul şi aşteptările modeste ale celor mai mulţi. Ceea ce le diferenţiază este, desigur, *valoarea*: vorbim despre cultura înaltă pentru că ea produce *opere de valoare*, iar despre cultura joasă pentru că aceasta produce *opere modeste valoric*, *pseudovalori*.

Cele două culturi există în acelaşi timp şi în mod paralel, în sensul că nu se confundă valoric una cu alta, deşi produsele subculturale – *cultura kitsch* a prostului gust – este prezentată de multe ori drept cultură înaltă.

Existenţa celor două culturi arată că însăşi creativitatea noastră are două modalităţi de expresie: una cultă, înaltă, iar alta joasă, de masă. Noi producem deopotrivă opere de cultură înaltă şi opere de cultură de masă, opere culte şi opere populist-maneliste; opere universale şi localisme de succes, opere pentru puţinătatea aplauzelor şi opere pentru stadioanele de aplauze. Şi suntem conştienţi că dacă obiectivul nostru ar fi acela de a satisface preferinţele masei de amatori în ale culturii, atunci noi vom fi determinaţi să facem *cultură de amatori*, filme indiene, manele şi telenovele. Întotdeauna, masa a avut tendinţa de a-şi maneliza creatorii.

Comunicarea artistică şi obiectivele operei

Cum este primită cultura înaltă, mai bine zis opera artistică de către publicul receptor?

Receptorul operei de artă este mai întâi inegal: el poate să aibă organ pentru operă sau poate să nu aibă. El poate *să fie competent artistic* sau poate *să nu fie*. Oricum, opera de valoare şi receptorul sunt, nu de puţine ori, două lumi care nu se întâlnesc, lumi paralele.

Reproşul pe care receptorul incompetent îl aduce *operei artistice* (operei de valoare) este acela că ea este „savantă", „elitistă", de neînţeles pentru marele public. În consecinţă, el are tot dreptul să respingă opera de artă şi să o descalifice!…

Nu sunt atât de sigur că ţinta operei *artistice* este marele public, *masa* de receptori. Dacă opera artistică este produsul unei spiritualităţi, ea tinde în mod firesc să se adreseze tot unei spiritualităţi, aşadar unei inteligenţe care este capabilă să o perceapă în complexitatea şi superbia ei. Iar spiritele de acest tip sunt, în mod inevitabil, puţine, pentru că organul spiritual nu există la nivelul masei.

Dar înainte de a viza un receptor (lector) anume, creatorul de artă are ca obiectiv opera însăşi. Marii scriitori, pictori, muzicieni, sculptori sunt conduşi de principiile de performanţă ale artei pe care o fac şi de imaginaţia, de daimonul lor, iar nu de cerinţele sau de „aşteptările" publicului. Chiar credeţi că impresioniştii, constructiviştii, cubiştii, pictorii abstracţi, să spunem, au creat după gustul sau aşteptările publicului? Avea publicul aşteptări impresioniste, constructiviste, cubiste, abstracte? Lumea pe care o aduce în operă artistul şi prin care el reînnoieşte şi revoluţionează arta este mai cu seamă lumea creată de viziunea lui! Revoluţiile în sânul unei arte au loc atunci când artistul îşi manifestă puternic creativitatea, gândirea artistică, daimonul în orizontul artei pe care o face, urmând obiectivele de performanţă ale artei sale, iar nu atunci când îşi adaptează creativitatea şi opera la cerinţele, la aşteptările sau gustul masei. Marile opere sunt creatoare de orizont artistic, nu de stadioane cu aplauze. Marii creatori nu încheie contracte cu gustul public.

În această logică a actului de creaţie, vom spune că **a recepta** o operă de artă înseamnă a comunica cu opera *la nivelul spiritualităţii sale*, înseamnă a *comunica artistic*. Comunicarea artistică seamănă, structural, comunicării lingvistice, iar apropierea pe care o voi face între cele două comunicări ne va ajuta să o înţelegem pe cea artistică. Dar să vedem despre ce este vorba.

Comunicarea lingvistică presupune cinci elemente: *emiţătorul* mesajului, *mesajul*, *canalul de transmisie* (modalitatea), *codul* în virtutea căruia mesajul are sens (limba) şi *receptorul* (destinatarul) mesajului. Astfel, *emiţătorul* transmite *receptorului*, printr-un *canal* (vorbire, gestică, scriere), un *mesaj inteligibil*, deci care poate fi înţeles de receptor în virtutea cunoaşterii *codului*, a convenţiilor limbii în care a fost emis mesajul (limba vorbită, limba gestuală, a muţilor, sau limba scrisă).

Opera de artă este un *mesaj artistic*, *estetic*. Cel care vrea să recepteze acest mesaj, adică să intre în comunicare cu opera de artă, trebuie să ştie că toate elementele ce compun comunicarea artistică – emiţătorul, mesajul, canalul, codul şi receptorul – posedă proprietatea de a fi *artistice* (*estetice*)… Dacă arta este un *mesaj estetic*, atunci este cât se poate de firesc ca ea să ceară un receptor în care să poată rezona, deci un *receptor estetic*. Fără un *rezonator estetic*, mesajul *artistic* este expediat în gol, iar comunicarea artistică este ratată.

Dar ce este, de fapt, un rezonator estetic? Să ne întoarcem la comunicarea lingvistică uzuală. Eu pot să intru în mod eficient într-o comunicare de tip lingvistic particulară, să spunem, atunci când cunosc mai întâi codul acestei comunicări; atunci când cunosc limba în genere. Şi tot aşa, eu pot intra în mod eficient (artistic) în comunicare cu opera artistică particulară atunci când *re*cunosc în ea *codul artistic*, deci codul tuturor operelor, cod în temeiul căruia chiar opera dată a fost creată. Acest cod este canonul sau conceptul operei. Eu rezonez estetic la *mesajul artistic* al unei opere de artă individuale, pentru că rezonez, de fapt, la temeiurile ei, la *gândirea de tip artistic* ce o întemeiază, aşadar la codul, la conceptul care a generat-o. Iată de ce receptorului şi criticului evaluator li se cere cunoaşterea codului artistic, a conceptului; li se cere, de fapt, o *cultură a codului artistic*. Cultură fără de care ei ratează receptarea şi evaluarea corecte a operei de artă. În lipsa acestui cod, ei rămân să apere acea cultură ce aparţine codului la care au acces cei mai mulţi – *cultura de masă*.

Dacă faci artă, ştii că rezonatorii estetici sunt, în mod inevitabil, puţini. Şi dacă continui să faci artă, înseamnă că deja *ai ales* să te adresezi celor puţini. Şi alegi să te adresezi celor puţini nu pentru că îi ignori pe cei mulţi sau dintr-o motivaţie mofturist-elitistă, ci te adresezi lor din simplul motiv că tocmai ei sunt aceia care *îţi înţeleg limbajul artistic*, aceia în care limbajul artistic *are rezonanţă*. Regula este simplă: dacă faci artă, nu vei fi receptat decât de rezonatorii artistici (estetici), care sunt minoritari.

Cultura înaltă şi degradarea ei…

Cele două culturi nu sunt, fireşte, fiinţe fixe, ci în continuă prefacere. Cultura populară, de pildă, îşi pierde pe zi ce trece autenticitatea şi mirajul mitologic, în timp ce cultura înaltă cunoaşte atât câştiguri cât şi pierderi.

Astfel, în opera de artă modernă, care este unul din tipurile de operă ce constituie cultura înaltă, sunt detectabile două mişcări contrare. Pe de o parte, opera de artă modernă câştigă cu paşi mici în înălţime prin autorii autentici, iar pe de altă parte, pierde foarte mult din înălţime, pentru că cedează în faţa culturii de masă, preluându-i tehnicile, limbajul, atitudinea sau temele dominante. A se vedea, de exemplu, pierderile pe care literatura înaltă le înregistrează cu literatura porno, autenticistă, jurnalieră, suburbană. În timp ce o direcţie a modernităţii este în continuă şi aproape insesizabilă avangardă, o altă direcţie cedează în faţa operei de masă şi a subculturii. Existenţa şi mişcarea contrară a celor două direcţii din sânul artei înalte – una spre calitate, valoare, iar alta înspre pseudovaloare (niciodată recunoscută ca atare, fireşte) – este caracteristica principală a modernităţii. Motiv pentru care modernitatea artistică este ambiguă. Cu opera modernă trebuie să fii întotdeauna atent, pentru că diferenţa de valoare a direcţiilor ei cere în mod legitim o evaluare diferită.

Dar degradarea operei (culturii) înalte nu vine doar pe calea deja semnalată a împrumuturilor din cultura de masă şi a cedării în faţa prostului gust (*opera manelizată*), ci şi pe aceea a unei creativităţi pur şi simplu debile, care produce opere mediocre. Nu toţi cei care scriu sunt scriitori; şi nu toţi cei care pictează sunt pictori… Democratizarea forţelor creatoare nu înseamnă, musai, şi eficienţă valorică.

Pe şoselele culturii contemporane înalte circulă, aşadar, atât opere de valoare, cât şi opere modeste (pervertite sau ratate) valoric. Noţiunea de *cultură* (*operă*) *contemporană înaltă* cuprinde un termen care o confirmă – opera de valoare – şi unul care o infirmă – opera modestă (mediocră), manelizată sau ratată valoric. Iată paradoxul culturii contemporane înalte! Atunci când Marhew Arnold înţelege cultura înaltă ca fiind „tot ce s-a spus şi s-a gândit mai bun de-a lungul secolelor”, el se referă la cultura trecutului, cultură în care critica deja a operat selectiv, păstrând valoarea („ce e mai bun”) şi dând la o parte realizările minore. În contemporaneitate însă, ambele direcţii sunt în viaţă, iar existenţa presantă în sânul culturii înalte a direcţiei/operei minore face ca termenul (conceptul) de *cultură contemporană înaltă* să se arate scindat, contradictoriu, ambiguu şi, în final, (parţial) compromis. La tendinţa culturii de masă de a luxa şi chiar înlocui cultura înaltă, observată de Adrian Dinu Rachieru (*De la „satul planetar” la „statul magic”*, *Acolada* nr. 4/2008), se adaugă, încă, tendinţa de autoflagerare şi de suicid a însăşi culturii înalte.

Dar nu atât caracterul scindat şi eteroclit al culturii contemporane înalte este atât de îngrijorător, cât faptul că în blenoragia evaluărilor postmoderne opera modestă sau ratată valoric este etichetată adesea ca operă de valoare… Din acest punct, chiar că ne întrebăm ce mai este, ce mai poate să fie cultură contemporană *înaltă*! Ne întrebăm dacă valorizatorii de specialitate ai operei de cultură nu aduc cumva mai multă confuzie în şi aşa plina de probleme cultură înaltă…

Virgil DIACONU

Culorile încărunțite

Datorez foarte mult Țării Argeșului, Orașului Pitești, oamenilor de aici. După boema bucureșteană, când eu eram gazda artiștilor în devenire din Pitești, într-un subsol învechit cu poezie, fum de țigară, vin și culori proaspete, a urmat „lungul drum al afirmării”. Încă de atunci se conturau personalitățile parcă dominate de statura lui Gheorghe Pantelie, secondat de Dobrică, Eugen Stănculescu, Augustin Costinescu, Lucici și „chipeșul atlet” Nelu Pantilie.

Acești Crai de Curte Veche cultivau un rafinament al culorii, un nesaț al abstracțiunilor și un înalt intelectualism ce tindea încet dar sigur către arta conceptuală. Marele Gică (Gh. Pantelie), care a lăsat un gol imens în spiritul argeșean, plecând mult prea devreme de pe firmamentul acestei vetre de cultură, mă luase sub aripa sa, conducându-mi pașii spre lumea celestă a picturii abstracte. Eram împotmolit în țarina figurativului cu timide încercări de cubism; „loveam cu târnăcopu-n Univers,/ încătușat și strâns în câte-un vers”.

Când nu am mai avut voie să public sau să expun în București (perioada 1985-1989), minunații mei prieteni mi-au întins o mână de ajutor, salvatoare, deschizându-mi ușile Galeriei Metopa. Am descoperit aici ceva mai mult decât o simplă redută a spiritului, m-am regăsit într-un spațiu al poeziei și culorii, al sensibilității, loc binecuvântat și entelehic al preformării ideilor, păzit de „aheii” Virgil Diaconu, Sibiceanu, Manu (Emanuel Zoe), Tită Maximus și neobosita vestală Mona Vâlceanu, „frumoșii nebuni ai Marelui Oraș - Pitești!” Tuturor le sunt dator! Aceasta este a 10-a expoziție la „Metopa”, după aventura expresionist-abstractă din Țările de Jos, unde presa olandeză m-a declarat „cel mai mare Cobra din Est” și m-am întors la nesfârșita tandrețe a Școlii Românești de Pictură (trebuia să facă cineva acest lucru), regăsind după treizeci de ani aceeași strălucire și căldură a Argeșului în blânda toamnă a culorilor încărunțite.

Valeriu PANTAZI,
14 Sept. 2012

Liceul de Artă Bacău

Mircea BÂRSILĂ – 60

Generaţia optzeci, o generaţie fără lideri

- Mircea, ai fost cuprins de curând în antologia de poezie alcătuită de Dumitru Chioariu, Noua poezie nouă. A reuşit antologatorul să sutprindă fenomenul poetic contemporan, sau lucrarea lui se vrea mai mult o antologie de poezie optzecist-postmodenă.

- Lectura respectivei antologii ar trebui începută cu „prefaţa" lui Dumitru Chioariu. Pe de altă parte, această antologie este făcută, „din interior", cu profesionalism şi onestitate şi rivalizează, prin valoarea ei, cu cele întocmite de alţi antologatori. Dumitru Chioariu este şi un poet foarte bun, şi un foarte bun cunoscător al poeziei noastre contemporane. Zici că *Noua poezie nouă* „se vrea mai mult o antologie de poezie optzecist-postmodernă". Eu nu cunosc nici un optzecist care să nu fie, în felul său (repet: în felul său!) postmodernist. Chiar şi tu eşti postmodernist, deşi te declari anti-postmodernist.

- Ai curaj să numeşti cinci poeţi contemporani cu adevărat valoroşi? Câţi poeţi contemporani (postmoderni?) crezi că vor rămâne în literatura română peste 50 de ani? Care sunt poeţii români de talie universală?

- Nu am acest curaj (nu sunt atât de curajos ca prietenul nostru Gheorghe Mocuţa, care, într-un recent număr al *Cafenelei literare* a alcătuit şi el o „listă"... Ca să dau câteva nume de poeţi români de talie universală ar trebui să ştiu la ce perioadă literară te gândeşti şi ce trebuie înţeles, cu exactitate prin sintagma „de talie universală".

- Eşti abil... Ai fost anul trecut în juriul de acordare a premiilor USR. Sunt corecte premiile acordate anual de USR? Ce consecinţe asupra literaturii noastre au premiile nemeritate, adică ***marile premii pentru micile opere****?*

- Am făcut parte din juriul care a acordat premiile pe anul 2010. A fost o experienţă destul de neplăcută, generată de următorul conflict. La proză, şi eu şi Gellu Dorian am susţinut, iniţial, cărţile semnate de Constantin Stan şi de Nichita Danilov. Până la urmă s-a ajuns la disputa pe seama romanelor *Gde Bucharest*?, de Constantin Stan, şi *Când ne vom întoarce*, semnat de Radu Mareş. A câştigat autorul din Cluj, dat fiind faptul că tânărul critic literar Andrei Terian nu citise romanul lui Costi Stan, iar Paul Cernat nu-l parcursese decât pe jumătate! În fine, s-a mai luat hotărârea – justă – să nu fie premiate cărţile ai căror autori nu pot participa la ceremonia înmânării premiilor. Aşa au pierdut premiile şi Ion Pop (aflat la Paris), şi Fănuş Neagu – plecat dintre noi cu puţin timp înaintea festivităţii de premiere – şi... nu-mi aduc aminte cine. În categoria perdanţilor trebuia să se afle şi romancierul Radu Mareş, aflat în ajunul unei deplasări în Turcia.

În consecinţă – şi după lungi controverse – a fost scrisă (şi) diploma prin care premiul îi revenea lui Constantin Stan. Şi, totuşi, după alte motivări – şi profitându-se de absenţa mea de circa două minute din birou – cei trei membri ai juriului (Andrei Terian, Paul Cernat şi Al. Dobrescu, preşedintele juriului) au premiat cartea lui Radu Mareş, făcând rabat de la hotărârea amintită. Aşa a fost frustrat Constantin Stan de binemeritatul premiu. Peste o lună, a plecat şi el pe urmele lui Fănuş Neagu...

Nu sunt inclus în „Lista lui Manolescu"

- Ai fost vreodată faţă în faţă cu Securitatea? Ai colaborat cu ea? Ai avut de pătimit din pricina ei? O mai interesează astăzi pe ea scriitorii?

- Când eram student, se ţinea unu' după mine, care mă onora ba cu o bere, ba cu un coniac, ba cu nişte mici, sub pretextul că scrie şi el poezii. În cele din urmă am aflat care era sensul generozităţii lui. Voia să-i dau note despre Ion Monoran, cel mai bun prieten al meu, despre Andrei Ujică (coleg de facultate şi pe care-l apreciam cu entuziasm) şi despre Şerban Foarţă (!!). Desigur, l-am refuzat categoric şi m-am ridicat, jignit, de la masă (eram undeva, într-o grădină, lângă podul din apropierea Catedralei).

După un timp, iarăşi m-a agăţat şi, sub nu ştiu ce pretext, m-a invitat în biroul său aflat în apropierea aceluiaşi pod peste Bega. Acolo, după ce mi-a vorbit despre viitoarele avantaje şi despre avantajul, în fond, patriotic, al colaborării cu el, mi-a întins o hârtie... şi, cum l-am refuzat, înroşindu-mă la faţă de supărare, „prietenul" meu şi-a ieşit din balamale: a dat cu pumnul în masă şi, foarte, foarte furios, m-a înjurat de mamă. În momentul acela, având avantajul că eu mă aflam în apropierea uşii, iar ei, de cealaltă parte a unei mese lungi, am fugit din birou…

Mă întreb şi acum ce s-ar fi întâmplat dacă ar fi avut inspiraţia să încuie uşa acelui birou! Aşa s-a încheiat primul episod. Mai târziu, când eram profesor, colegul meu de la Şcoala din localitatea Independenţa, judeţul Călăraşi, unde ajunsesem prin repartiţie, mă informa mereu asupra problemelor care-i interesau, în legătură cu mine, pe cei de la Securitate. Îi interesau, de pildă, ce am eu împotriva lui Coşbuc (?!)

Al treilea episod – şi ultimul – s-a derulat la Călăraşi, unde lucram la Centrul de îndrumare al creaţiei populare. Am fost pârât de un netrebnic cum că aş fi citit la restaurantul „Pescăruşul" din Călăraşi, în prezenţa unor prieteni, poemul subversiv al Anei Blandiana publicat în „Amfiteatru". Era prin 1983. Au mai fost audiaţi – tot ca învinuiţi – şi „beneficiarii" acelei lecturi: Pavel Şuşară, Marin Lupaşcu şi Marius Stănilă. Nici unul dintre noi nu văzuse cu ochii săi acel număr al revistei „Amfiteatru" şi nici nu ştiu dacă vorbiserăm despre „celebrul" poem. Fuseserăm turnaţi de un „muncitor-poet", care se aciuiase la masa **noastră**.

- Cum ai primit Gala Poeziei Româneşti organizată de Nicolae Manolescu la Ateneul Român? A fost la înălţime? Ai fost invitat?

- Nu am fost invitat. Nu sunt inclus în „Lista lui Manolescu". Ştiu din presă numele participanţilor şi bănuiesc, în consecinţă, că respectiva manifestare a fost la înălţime. Îmi pare rău că nu am putut să văd acel binevenit „spectacol".

Actuala stare a criticii de poezie se află într-o evidentă criză

- Ţi se pare corectă propunerea pentru premiul Nobel 2012 a scriitoarei Ana Blandiana, care în vremurile politicii de partid făcea şi poezie de partid, preamărind omul nou şi instrumentul omului nou, pichamărul? Iată ce scria pe atunci în Vibratoare pe Argeş.

Ca nişte sentimente zguduitoare
Vibratoarele intră-n beton,
Împodobind cu emoţia vibraţiilor
Trupul lor mare şi monoton.
Vibraţii pentru munţi, pentru frumuseţea femeii,
Pentru şantierele din Oneşti şi de la Galaţi.
Pentru Cosmos şi pentru tunelul de aducţiune.
Vibraţi, băieţi, vibraţi!

- E bine că, totuşi, a fost propus cineva şi de la noi pentru acest Premiu. Cât despre poezie... apreciez retorica şi mai ales substratul erotic al acestui fragment, care se încheie atât de frumos: „Vibraţi, băieţi, vibraţi!". Oare câţi ani va fi avut poeta Ana Blandiana când a scris acest poem „vibrant"? Eu, dacă mi-ar sta în puteri, i-aş propune, acum, pentru acest premiu pe Şerban Foarţă şi Gheorghe Grigurcu.

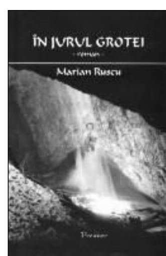
- Depindem, ca scriitori, într-o oarecare măsură, de modul în care suntem receptaţi de critica literară. Cum caracterizezi starea actuală a criticii de poezie? Este ea profesionistă, obiectivă, activă, adormită, coruptă de interese de grup? Este credibilă? Ce consecinţe asupra literaturii române are o critică lipsită de profesionalism sau una coruptă?

- Câte întrebări, dintr-o răsuflare! Să le luăm pe rând.

1). Da, depindem de receptarea noastră critică. Cine are o bună receptare critică este tradus, participă la festivaluri literare în străinătate, alături de Mircea Cărtărescu, de Ion Mureşan, de Ioan Es Pop sau de Ana Blandiana... şi este luat în seamă de cei mai tineri poeţi.

2). Actuala stare a criticii de poezie se află într-o evidentă criză. O criză firească, de vreme ce apar, lunar, atâtea cărţi. De vreme ce criticul literar nu este plătit, aşa cum ar trebui, pentru munca pe care o face şi care implică eforturi de ani şi ani în vederea propriei construiri intelectuale. În principiu, plata lui, dacă este plătit, se rezumă la răsplătirea efortului cerut de lectura unei cărţi şi la cel de redactare a cronicii. Păi, la doar atât se reduce valoarea unei cronici, mai ales când este elaborată de un „nume" în critica literară? Noi, din păcate, dăm vina, în ceea ce priveşte drepturile de autor, pe sistem şi, mai nou, pe criza economică. Eu nu cred că ministrul de finanţe, oricine ar fi el, ar avea obiecţii în ceea ce priveşte alocarea sumelor necesare (din bugetul local sau cel judeţean) pentru treburile unei reviste din „subordine", pentru premierea – substanţială – a unor cărţi sau a unor scriitori care împlinesc anumite vârste rotunde. Politicienii noştri nu înţeleg încă importanţa actului cultural şi de aceea nu-l preţuiesc, iar oamenii de cultură sunt vinovaţi de o stranie obedienţă. Uite, zilele trecute a fost închis postul cultural al Televiziunii Române. Nici măcar „clienţii" acelui post nu au protestat în nici un fel.

În revistele importante nu publică, din câte ştiu eu, critici lipsiţi de profesionalism. În mod sigur, corupţia nu a pătruns şi în critica literară iar promovarea unor interese de grup nu trebuie receptată ca act de corupţie. Susţinerea unor interese de grup face parte din dinamica oricărui fenomen literar. Totuşi, aşa cum sublinia Nicolae Manolescu într-un recent editorial din „România literară" s-a ajuns, după 1989, „la fărâmiţarea vieţii literare în bisericuţe ostile una alteia", fiecare având cronicarii ei, în numele unui „ticălos" partizanat pe care-l impune „politichia literară". Ostilitatea dintre feluritele bisericuţe nu este întru totul benefică. Şi nici întru totul „păguboasă". Când o să apară o asemenea bisericuţă şi la Piteşti?

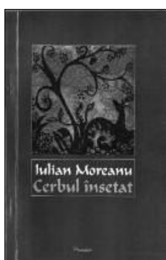
Marian RUSCU, ***În jurul grotei***, Editura *Premier,* Ploieşti, 2012

Lucian GRUIA, ***Comentarii la exegeza brâncuşiană***, Editura *Princeps Edit,* Iaşi, 2012

Miron ŢIC, ***Când ne ucide floarea de crin***, Casa de editură *Amurg sentimental,* Bucureşti, 2011

Iulian MOREANU, ***Cerbul însetat***, Editura *Premier,* Ploieşti, 2012

Cornel NISTEA, ***Întâlnirile mele cu Orlando***, Editura *Unirea,* Alba Iulia, 2012

Gheorghe DRĂGAN, ***"...aşa se scrie istoria"***, Editura *Pim,* Iaşi, 2012

Un laudatio pentru Nicolae Manolescu

- Crezi că zecile de atacuri la Istoria critică a literaturii române ... alcătuită de Manolescu sunt întemeiate? Este această ***Istorie...*** *părtinitoare, după cum s-a spus? A omis ea nume importante ale literaturii, a favorizat nume nesemnificative? Ce ai să-i reproşezi? Pentru ce o apreciezi?*

- Nu am făcut un inventar al numelor care nu apar în această *Istorie* ... O istorie – şi nu o Biblie – a literaturii, după cum afirma însuşi autorul la lansarea ei. La o repede privire, am remarcat imediat absenţa criticului literar Marin Mincu. Am sesizat şi nedreapta ostilitate – mai mult sau mai puţin „vizibilă" – din textul dedicat lui Alex Ştefănescu, criticul literar a cărui scriitură este fascinantă (aşa cum este şi omul Alex Ştefănescu). De apreciat în *Istoria critică*... sunt multe, foarte multe aspecte. Aş puncta, spre exemplu, dreptatea pe care domnul Nicolae Manolescu i-o face, printr-o justă reevaluare, prozei lui Anton Holban.

La întrebarea ce-i reproşez acestei *Istorii*... care, desigur, umple un gol în domeniu, răspunsul este foarte simplu: nici o lucrare de genul acesta nu poate să fie perfectă. Şi apoi, nu ştiu cât este de bine şi de frumos (!) să contestăm, în numele unor „scăpări", fie ele şi voluntare, un critic literar de cea mai înaltă talie şi pe care l-am citit, zeci de ani, cu admiraţie, săptămână de săptămână. Cea mai bună recenzie a cărţii în discuţie a fost scrisă de (regretatul) Al. Th. Ionescu, în revista „Argeş". S-ar putea ca unii dintre scriitorii prezenţi în acest tom să fie oarecum nemulţumiţi de faptul că în secvenţa despre opera lor se vede sudura care leagă unele de altele fragmentele extrase din cronicile literare – de altădată – despre cărţile lor.

Cornel GALBEN, ***Ieşirea din lume***, Editura Fundaţiei Culturale *Cancicov,* Bacău, 2012

Despre promovarea prin ICR a „câtorva nume, în frunte cu Mircea Cărtărescu"

- Beneficiezi cumva de sprijinul ICR în ceea ce priveşte tipărirea operei tale, a traducerii sau difuzării ei? Există scriitori sprijiniţi în mod special de ICR?

- Nu sunt de acord cu faptul că o mare parte a fondurilor financiare de care dispune ICR este cheltuită doar pentru promovarea câtorva nume, în frunte cu Mircea Cărtărescu. Chestiunea aceasta ar putea face obiectul unei ample anchete literare. Până acum, nu am beneficiat de nici un sprijin în privinţa traducerii poeziilor mele. Menţionez că nici nu am solicitat acest lucru, aşa că nu am de ce să fiu supărat. Acum, în 2012, la 60 de ani, voi face necesarele demersuri în acest sens. Am semnat deja contractul cu o editură din Franţa. Sper că nu voi fi refuzat de noua conducere a ICR în vederea necesarului sprijin (parţial) pentru publicarea acestei cărţi.

- La mulţi ani! Acum, că Patavievici a fost înlocuit de Gârbea, care este ca şi tine de stânga, ai şanse reale. Ştiu că lucrezi de vreo doi ani la un fel de critică a poeziei optzeciste. Ce te-a determinat să scrii această carte? În afară de Călin Vlasie, care sunt poeţii din Piteşti ce se vor regăsi în ea?

- Da, sunt şi alţii: Magda Grigore, Coniţa Lena, Aurel Sibiceanu, Ilie Vodăian şi Virgil Diaconu.

M-am apucat să scriu această carte din dorinţa de a oferi o imagine nepărtinitoare (atât cât se poate) a întregii generaţii optzeciste – de o extraordinară diversitate. O generaţie, aşa cum am mai spus, *fără lideri* şi care a apărut, simultan – şi de la sine! – în mai multe centre culturale din ţară. Voi evita, din principiu, încercarea de a stabili ierarhii valorice. Aşa ceva ar fi o greşeală nepermisă, de vreme ce fenomenul poetic optzecist este încă în plină desfăşurare. Abia peste vreo zece ani îşi va avea rostul o asemenea încercare. Eu cred că poezia are răsucirile ei pe care, adesea, critica literară nu le poate intui.

Interviu realizat de
Virgil DIACONU

Aforisme

„Insolenţa unei mîngîieri”

■ Insolenţa unei mîngîieri pe care n-o poţi accepta.

■ Viaţa: un mit trăit altfel de fiecare din noi.

■ Solitudinea: un curaj de-o viaţă, care, din pricina extensiei sale în timp, nu se observă.

■ Deseori reţii mai uşor elementele „complicate” decît cele elementare, graţie conştiinţei mobilizate în faţa dificultăţii.

■ Desfid orice paranormal care se vrea altceva decît o revelaţie a adîncimilor infinite ale normalului.

■ „A fost o vreme cînd ştiinţa şi arta scrisului erau privite de Biserică drept ocupaţii mondene, nedemne de un creştin. În legătură cu aceasta se spune chiar că îngerii l-au biciuit pe Sf. Ieronim, pentru că a vrut să imite stilul lui Cicero. Abatele Cartaut pretinde că faptul s-a întîmplat pentru că nu l-au imitat cum trebuie” (Helvétius).

■ Ce imensă pierdere de timp reprezintă durerea!

■ Umilinţa nu are sens decît dacă e o faţă a unei valori morale.

■ A contempla necontenit înseamnă a te sustrage unei atitudini active, a te deroba, prin urmare, şi de obligaţia de-a face dreptate. Înclinaţia amorală a contemplativilor.

■ „Foarte nefericită este soarta celui care nu are duşmani” (Publilius Syrius).

■ Numai avînd o atitudine cavalerească faţă de lucrurile mici, care au nevoie de tine, vei obţine consideraţia lucrurilor mari, de care ai nevoie tu.

■ Nu trebuie să urmăreşti contestarea materiei, nici măcar umilirea ei, ci doar o exactă identificare a materiei.

■ Statui ocolindu-se cu abilitate, aidoma unor mondeni ce vor a se evita pe stradă.

■ „Mărşăluim separat, dar lovim împreună” (Su Tsî, strateg chinez).

■ Dacă nu ai tăria elementară de-a lupta cu nedreptatea, vei găsi o sumedenie de scuze complexe, rafinate, pe care le vei gusta cu o plăcere cerebrală ce te va face să uiţi punctul lor de pornire, dezarmant de simplu.

■ A iubi: a asimila obiectul iubirii eului tău, a-l „înghiţi”.

■ Peste tot minusculele semne active ale Providenţei precum furnicile pe acest asfalt estival, încins de soare. Cei neatenţi le strivesc fără a-şi da seama.

■ Nicio iluzie nu e desăvîrşită, nicio deziluzie nu e deplină. Învaţă să le dozezi pentru a supravieţui convenabil.

■ Cît de tîrziu s-a ivit naţionalismul în conştiinţa poporului român, ne putem da seama dintr-o precizare a istoricului D. Prodan, care ne spune că dacă, în secolul al XVIII-lea, un ţăran român din Ardeal era întrebat ce este, răspundea întîi că e creştin, apoi cărui rit aparţine şi abia la urmă îşi declara etnia.

■ Un păcat grav: culoarea estetică a milei.

■ Axiomatica semnificaţie pozitivă a tuturor factorilor care stimulează creaţia.

■ „Cine vorbeşte singur, va putea să-I vorbească lui Dumnezeu într-o zi” (Antonio Machado).

■ Senzualitatea fabuloasă ca un model interior al Renaşterii. Hegel vorbea despre caracterul ei bacantic. Prin tendinţa sa de abstractizare, *ergo* de ascetism, arta modernă nu se situează oare la antipodul Renaşterii?

■ Sfios în faţa propriului său scris, ca în faţa unei femei seducătoare.

Gheorghe GRIGURCU

Ancheta *Cafenelei*

POEZIA POSTMODERNĂ

1. O parte a scriitorilor şi a criticilor noştri a vorbit şi continuă să vorbească despre poezia postmodernă sau postmodernistă. Cine sunt aşa-numiţii poeţi postmoderni? Generaţia '80 în totalitate, o anumită fracţiune a ei – poeţii *Cenaclului de luni*, după cum crede Mircea Cărtărescu (vezi *Postmodernismul românesc*, 1999) –, poeţii optzecişti şi cei şaizecişti (Nicolae Manolescu, în vol. *Despre poezie*), poeţii generaţiilor sau valurilor poetice '80, '90 şi 2000, aşa cum susţine Dumitru Chioaru în antologia *Noua poezie nouă* (2011)?

2. În volumul *Postmodernismul românesc*, Mircea Cărtărescu afirmă că „prin 1985 (…) optzecismul era deja epuizat ca formulă poetică" şi că poezia optzecistă s-a salvat prin „angajamentul în lumea postmodernă", prin „orientarea ei (…) către cultura de tip nord-american, astăzi un adevărat arhetip al postmodernităţii", aşadar prin sincronizare.

Credeţi în sincronizare? Asigură de la sine modelul american sau cel occidental, în general, calitatea poeziei obţinute „prin sincronizare"?

3. Cum definiţi dv. aşa-zisa poezie postmodernă din spaţiul cultural românesc? Care sunt trăsăturile specifice, definitorii ale acesteia? Se regăsesc trăsăturile poeziei noastre postmoderne printre trăsăturile poeziei postmoderne americane (occidentale) de valoare?

4. Mircea Cărtărescu găseşte că poezia postmodernă românească se trage/provine din *Cenaclul de luni* şi că ea are cinci poeţi optzecişti-postmoderni de valoare (vezi *Postmodernismul românesc*), iar Nicolae Manolescu, în *Istoria critică a literaturii române*…, mizează pe 18 poeţi postmoderni, dintre care 11 sunt tot din *Cenaclul de luni*.

Provine poezia postmodernă românească în mod prioritar din *Cenaclul de luni*, sau poeţii postmoderni de luni sunt doar cei oficiali? Dv. câţi poeţi performanţi postmoderni credeţi că avem? 5, 10, 100? Aveţi curajul să ne daţi câteva nume de poeţi postmoderni valoroşi?

5. Credeţi că poezia optzecistă „este principalul (dacă nu singurul) sistem de referinţă", „atât pentru cititorii avizaţi, cât şi pentru cei mai tineri poeţi", aşa cum spune Alexandru Muşina în *Antologia poeziei generaţiei '80* (prefaţă la cea de-a doua ediţie, 2002)? Adică, dacă ne raportăm la poezia modernă sau la cea postmodernă în general, suntem cumva pierduţi pentru poezie?

6. Generaţia poetică optzecistă este „cea mai bogată şi valoroasă generaţie poetică apărută în ultimii 45 de ani", spune Al. Muşina în *Antologia poeziei generaţiei '80* (*Prefaţă*, 1993). Ce rezonanţă credeţi că are poezia optzecistă sau optzecist-postmodernă în context contemporan universal?

7. În seminarul de la Stuttgart din anul 1991, numit *Sfârşitul postmodernismului: noi direcţii*, s-a discutat despre epuizarea literaturii postmoderniste şi despre naşterea unei noi literaturi.

Este postmodernismul occidental în criză? Este acesta deja o literatură a trecutului? Şi cum vă apare dv. insistenţa/stăruinţa întru postmodernism a poeţilor români, care după ce s-au sincronizat cu postmodernismul american cu trei decenii mai târziu, continuă să rămână în tranşeele postmoderne chiar şi după ce steaua lui (se pare că) a apus?

8. Dacă nu credeţi în poezia postmodernă, în ce poezie credeţi totuşi? Ce fel de poezie se face acum la noi? Care sunt notele ei definitorii şi ce şanse are ea să se impună, dacă o raportaţi la poezia postmodernă oficială, adică la cea susţinută azi de *Guvernul Literar Postmodern*?

Anchetă realizată de **Virgil DIACONU**

Constantin TRANDAFIR

Cred în poezia-poezie, neîngrădită în „isme"

1. Cei ce se revendică, sus şi tare, „postmoderni" sunt veleitarii notorii, care vor cu orice preţ să fie incluşi într-o confrerie, că, adică, fac parte dintr-o lume cu bună vizibilitate. Şi o trâmbiţează frenetic, şi îşi inventează idoli, şi imită în neştire închipuindu-se experimentaliştii de ultimă oră. Poeţii veritabili nu se închid în formule gata preparate, ei creează peste mode şi timp. Cel mult şi adesea tacit, îşi asumă unele atribute care ar aparţine special unor direcţii literare. Chiar paradigmei postmoderne. Şi unii criticii literari, dar mai ales recenzenţii au grijă să-i pironească într-un tabel. (Apropo, la

un simpozion recent, un poet din această categorie măruntă şi guralivă vehicula o glumă aflată deja în circulaţie, cum că, azi, românii nu mai sunt poeţi, ci critici literari. Se confundă critica literară cu producţia gloatei de recenzori improvizaţi).

În lume sunt câţiva poeţi „postmodernişti" declaraţi şi autentic-poeţi, chiar şi la noi, dar, relativişti prin definiţie *nu întru totul* cât priveşte ceea ce înseamnă poetica postmodernistă. Fiindcă, repet, nu există asemenea purism, mai ales acum la vremea amestecului de genuri, stiluri, metode. În literatura noastră, cu multe asumări din strategiile postmoderne sunt parte din numiţii optzecişti (unii trăiesc şi scriu şi în prezent), mulţi dintre nouăzecişti şi douămiişti, care luptă cu abnegaţie împotriva postmodernismului. În acest caz, mă limitez la un remarcabil poet care dezvoltă o teorie apocaliptică-„nihilocentrică" (Soviany), dar i se pot identifica multe „sechele" specifice orientării în discuţie. În această accepţie, a relaxării canonice, sunt revendicaţi, pe bună dreptate, unii şaizecişti & şaptezecişti, interbelici etc. Vorba lui Umberto Eco: postmodernismul are rădăcini homerice.

2. Formulele poetice rezistă în ceea ce au ele destoinicie. În timp, *valorile* se uzează, intră în conuri de umbră, dar ele se înseninează capricios, fantezia poate să reînvie forme artistice de altădată. Optzecismul n-a fost salvat de nimeni, trăieşte cât trăieşte sub diverse alcătuiri, în izbânzile lui artistice. Nota „postmodernă" s-a făcut, într-adevăr, prin sincronizare. Modelele şi exemplele sunt totdeauna benefice, dacă nu-s imitaţii papagaliceşti. Nu există creaţie omenească autarhică, ruptă de restul lumii.

3. Nu se poate defini poezia, cu atât mai puţin „aşa-zisa poezie postmodernă" şi, încă, numai în spaţiul românesc. Se poate spune, parţial, care sunt trăsăturile ei, identificabile oriunde, potrivit cu genul proxim şi diferenţa specifică. În general, aceste particularităţi se cunosc. Spre reamintire, câteva doar: mobilitate, subminarea clişeelor oficializate, amestecul nivelelor literare („înalt", „jos"), înregistrarea realului fragmentar, cu accent de a pune în evidenţă şi aspectele derizorii ale vieţii (aşa, prin exces, au căzut mediocrii în pornografie, scatologie, coprofilie); livrescul, dezvăluirea mecanismelor de producere a textului, procedee butaforice, aleatoriul senzaţiilor, fluxul continuu de imagini ale concretului; recuperarea unor forme „vechi" sau referinţe la alte tehnici, pastişă, parodie, juxtapunere şi amalgamare a registrelor stilistice; asumarea în text, cel mai adesea ironică, a locurilor comune, ludicul accentuat etc. etc. Dar dacă un autor abuzează de asemenea modalităţi, ca, de altfel, în cazul oricăror excese, el cade în ridicol şi se sinucide în câmpul artei.

4-5. *Bis repetitia placent*? Nici în poezie, optzecismul nu trebuie subsumat postmodernismului. Este generaţia cea mai bogată şi mai valoroasă apărută la noi, care închide ciclul Arghezi-Bacovia-Blaga-Ion Barbu şi deschide, prin continuitate, un nou ciclu poetic. Contribuţia la *mutaţie* se face în grup, de unde suspiciunea nediferenţierii, dar fiecare component important ambiţionează să-şi afirme identitatea de a se delimita în interiorul paradigmei. Ca să nu mai vorbim de

fracţiuni: echinoxişti, „dialogişti", „lunedişti", gruparea eteroclită de la Timişoara, grupul de la Braşov etc. Dar pentru că despre „poeţii optzecişti-postmoderni" performanţi e vorba, ei nu trebuie număraţi şi, cum am spus, nu provin numai de la *Cenaclul de luni*. „Nucleul istoric" se află, adevărat, în optzecism, care, la rândul lui, are antecedente în Bacovia, Arghezi, în şaizeciştii Nichita Stănescu, Marin Sorescu ş. a., în şaptezecişti: Mircea Ivănescu („prozaismul"), Leonid Dimov (fabulaţia ludică), Emil Brumaru (pitorescul dionisiac al senzaţiilor). „Realismul" auster sau jovial, impersonal sau aparent spontan îi marchează pe aproape toţi reprezentanţii de seamă ai unui nou spirit literar. Antimetaforizanţi şi desolemnizanţi, antisentimentali sunt Ion Mureşan, Magda Cârneci, Angela Marinescu, Mariana Marin etc. Poetul Mircea Cărtărescu, care e şi autorul acelui merituos excurs *Postmodernismul românesc*, mizează pe tot ce presupune postmodernismul, bune şi rele, pe viziunea lumii ca spectacol. Experienţe poetice concentrate, de imaginaţie biografică, fac Ion Stratan, Cristian Popescu, Liviu Ioan Stoiciu, Matei Vişniec, Traian T. Coşovei, Nichita Danilov, Florin Iaru, Gellu Dorian, Lucian Vasiliu, Daniel Corbu şi alţii.

6. E prea mult să ne întrebăm ce rezonanţă are „poezia optzecist-postmodernă în context contemporan universal". E o verigă dintr-un şir (continuu), şi nu e deloc slabă, în lanţul impozant al poeziei care şi-a propus să valorifice ce este mai „popular" din istoria artei.

7. Numai despre ceva *viu* se poate vorbi, căci dacă n-ar fi, nu s-ar povesti, cu încredere până la euforie şi cu suspiciune până la neagra adversitate. Postmodernismul e o componentă a modernităţii, cum sunt multe altele. „O nouă faţă a modernităţii", spune Matei Călinescu în *Cele cinci feţe ale modernităţii*. În înţelesul de curente literare ele sunt circumscrise unui anumit timp. Au rămas accepţiile tipologice, ca manifestări ale spiritului uman: clasicism, iluminism, romantism, parnasianism, simbolism, expresionism, avangardism, chiar sub marca prefixului „neo". Prefer „paradoxul" lui Lyotard: „O operă poate deveni modernă doar dacă e, mai întâi, postmodernă. Astfel înţeles, postmodernismul nu e modernismul care sfârşeşte, ci modernismul în stare născândă – şi această stare e o constantă".

8. Cred în poezia-poezie, neîngrădită în „isme". Care produce emoţie artistică, nu psihofiziologică. Poezia simplă şi profundă, cu intensitate şi surprize caleidoscopice, reală şi misterioasă. Nu-s de nici un folos retorismul (tonul „înalt" şi vorbele „mari"), filosofarea, sentimentalismul, metaforita. La noi „se face" poezie în diverse chipuri şi rezistă numai ce e poezie adevărată. Mari pagube provoacă şi trufia, soră bună cu mediocritatea: a te crede hiperrealist şi metafizic, teluric şi transcendent, armonios clasic şi neoavangardist, livresc şi ingenuu, jovial şi apocaliptic. Nici o speranţă cu minimaliştii de toată mâna, „conexionişti", „himerişti, „hip-hop" „mediatici" tip *fantasy*, virtuali *on-line* ş.a.m.d.

La noi „se face poezie" în diverse chipuri.

Liviu ANTONESEI

Mie îmi place pur şi simplu poezia bună!

1. Eu am mari dificultăţi să înţeleg ce înţeleg respectivii autori – ba chiar şi teoreticienii străini din care se inspiră – ce anume vor să spună termenii post-modernitate, post-modernist, post-modernism. În opinia mea, de puţin peste 200 de ani, de la Revoluţiile care au inaugurat-o – Engleză, Americană şi Franceză –, trăim în modernitate şi întreaga noastră viaţă este dirijată de valorile instaurate de aceasta, respectiv cele trei pe care le citim în deviza Revoluţiei Franceze – Libertatea, Egalitatea şi Fraternitatea/ Solidaritatea –, cărora se adaugă Legalitatea, sosită mai degrabă pe filiera revoluţiilor „paşnice" din spaţiul anglosaxon. Aceste valori au, desigur, forme specifice de manifestare în diversele domenii ale culturii şi ale vieţii comunitare. Libertatea, de pildă, înseamnă, în acelaşi timp, respectarea proprietăţii şi piaţa liberă, libertăţile politice şi cetăţeneşti, drepturile omului, libertatea de conştiinţă, de creaţie şi de opinie etc. Primele trei valori sînt nişte valori ţintă, spre care tindem mereu şi mereu trebuie să ne străduim să le prezervăm. Legalitatea, începînd cu temeiul său constituţional, este în schimb o valoare fundament, în absenţa acesteia, celelalte valori n-au nici o şansă de funcţionare. Ei, pe acest cadru valoric a crescut societatea modernă, caracterizată prin capitalism economic, democraţie politică, drepturi şi libertăţi garantate constituţional, un nume la fel de cunoscut al ei fiind

acela de „democraţie liberală”. Modernitatea este tînără şi se află în plin mers – în ciuda optimismului lui Fukuyama, deşi a cucerit noi teritorii, democraţia liberală este departe de a se fi universalizat. De altfel, cu cei puţin peste două sute ani ai săi, modernitatea este încă foarte tînără şi mai are de crescut. A ieşit umanitatea din acest cadru valoric, a fost instituit altul? În opinia mea, veche deja de aproape treizeci de ani!, nu. Atunci, despre ce post-modernitate vorbim?

2. Da, în oarecare măsură cred în valabilitatea teoriei lovinesciene a sincronismului. Dar sincronism înseamnă împrumutarea unor „forme”, ca să spun aşa, mai rămîne ca formele respective să fie „umplute”, deci avem problema redutabilă a fondului. Or, deosebit de „forme” – legi, instituţii, proceduri etc. – valorile nu pot fi pur şi simplu copiate mecanic, ci trebuie apropriate conştient, asumate, trebuie să devină consubstanţiale fiinţei noastre individuale şi colective, altfel „formele” rămîn „fără fond”, forme goale… Dacă ne mutăm în plan strict literar, este limpede că nici un model poetic, fie el american sau polinezian, nu asigură automat calitatea poeziei, valoarea acesteia. Acestea rămîn strict dependente de o alchimie ciudată pe care, în lipsa unui termen mai bun, o numim talent. Cît priveşte cartea lui Mircea Cărtărescu, amintită deja a doua oară în această anchetă, eu cred că este una excelent scrisă, dar aş integra-o cumva la capitolul auto-exegeză… Nu e nici o ruşine, şi Poe a scris „Filosofia compoziţiei”… Vreau să spun că nu este o carte de istorie, critică sau teorie literară.

3. Din motivele expuse în răspunsul la prima întrebare – şi completările din al doilea răspuns –, este limpede că această întrebare nu mi se potriveşte, nu ştiu ce v-aş putea răspunde la ea.

4. Iarăşi îmi creaţi o mare dificultate. Dacă Domnii Cărtărescu şi Manolescu vorbesc despre cinci, respectiv 18 poeţi post-moderni de valoare este pentru că ei ştiu ce şi cum anume trebuie să fie ei. Eu n-am această competenţă şi, oricum, principala mea preocupare nu este să pun etichete poeţilor. Nu vă pot da cîteva nume de poeţi post-moderni valoroşi, dar am curajul să vă dau o listă de nume de poeţi din generaţia mea valoroşi, în aprecierea mea, desigur, sau, dacă doriţi, care îmi plac mie foarte mult: Ion Mureşan, Mariana Marin, Marta Petreu, Ion Zubaşcu, Nichita Danilov, Mariana Codruţ, Florin Iaru, Lucian Vasiliu, Alexandru Muşina, Ioan Pintea, Liviu Ioan Stoiciu, Magda Cârneci, Andrei Zanca etc., etc. M-am oprit la 14, dar v-aş mai putea da încă pe-atîtea nume, dar nu vreau să-mi transform răspunsul într-un pomelnic.

5. Bunul meu prieten Sandu Muşină, pe care nu l-am văzut de nepermis de mulţi ani, este un om cu un excelent simţ al umorului! Asta pe de o parte. Pe de alta, este limpede că antologia cu pricina este una „pro domo”, nu, nu ce-l priveşte pe autor, ci generaţia din care face el parte, care este şi generaţia mea. Prin urmare, nefiind aşa de exclusivist cum sună propoziţia respectivă, nu pot să cred că un poet talentat, la orice s-ar raporta acesta, este pierdut pentru poezie, iar dacă se raportează la „optzecism”, prin acest simplu fapt!, ar fi gata salvat…

6. Mă voi referi la poezia optzecistă, pur si simplu, post-modernismul fiind doar o construcţie teoretică fictivă – de altfel, pot fi de acord cu asta, că una plină de farmec! Cred că, de data aceasta, formula lui Sandu este mai aproape de adevăr decît precedenta. Mai întîi, aş vrea să atrag atenţia că este o generaţie ceva mai „pluralistă” decît celelalte post-belice, cuprinzînd poeţi, prozatori, critici-istorici literari, eseişti, inclusiv în zona umanioarelor teoretice, în număr echilibrat. În al doilea rînd, dacă ne oprim la poeţi nu putem să nu constatăm numărul foarte mare de poeţi de mare valoare şi extraordinara varietate a formulelor lirice adoptate. Unitatea generaţiei nu este de formulă, nu este una stilistică, ci ţine de modul de afirmare „în grup”, datorat mai degrabă contextului social, politic şi ideologic. A fost modul de a reacţiona la presiunea din jur, de a ieşi din sentimentul „uşilor închise”. Poate din acest motiv este generaţia care a valorizat mai mult decît oricare alta anterioară sau succesoare prietenia. Cu mulţi dintre colegii mei de generaţie nu m-am văzut de zece-cincisprezece, chiar douăzeci şi cinci de ani, dar asta nu înseamnă că acolo, departe, nu-i simt prieteni…

Cît priveşte contextul universal… sincer să fiu, nu cred să am competenţa necesară pentru a mă pronunţa. Şi mai este o problemă – dintre toate genurile literare, poezia este cea mai legată de limba în care este scrisă, prin urmare, şi cea mai dificil de tradus. Ştiu însă că destui autori din generaţia mea traduşi în diverse culturi au fost bine primiţi, cum mai ştiu că de o bună primire s-au bucurat mai multe antologii „de generaţie” din ţări precum Italia, Germania, Polonia, Ungaria, Olanda, Statele Unite etc. – fiind prezent într-unele din ele, am urmărit cu ceva mai multă atenţie astfel de evenimente.

7. O să răspund cît se poate de scurt şi de direct – eu cred că seminariile, congresele, adunările generale etc. nu sînt făcute pentru a rezolva probleme, ci pentru a le crea, pentru a le provoca! În rest, rămîne după cum am spus la începutul răspunsului meu şi mai departe.

8. Probabil, o sa vă par defazat! Mie îmi place pur şi simplu poezia bună, dincolo de epoci, curente, stiluri sau generaţii. Şi, desigur, în ea şi cred! Prin urmare, dacă îmi place Homer, nu înseamnă că i-aş detesta pe Vergiliu şi Ovidiu. Dante nu-l alungă pe Petrarca, nici Villon nu-i izgoneşte pe Poe, Mallarmé, Rimbaud dau Baudelaire. Îmi mai plac o mulţime de poeţi ai lumii, de la Rilke şi Benn la Trakl şi René Char sau Saint John Perse, şi altă mulţime de poeţi români, de la Eminescu la Bacovia, de la Ion Barbu la Mircea Ivănescu, ori de la Ursachi, Mazilescu şi Cezar Ivănescu la Ion Mureşan şi Mircea Cărtărescu…

Daniel DĂIAN

Postmodernismul nu este răspunsul la întrebare, ci mai degrabă întrebarea cu răspunsuri multiple

Cum se defineşte o realitate? Prin naturaleţea unei întrebări. Necesitatea unui confort de zilnicitate nu poate fi asamblată doar din răspunsuri. Din acest motiv nu alerg la niciun maraton. Pentru că nu înţeleg, sub nicio formă, de ce există două linii faţă în faţă şi numai una este cea câştigătoare. Este ca şi cum ai alerga de la un început la un alt început. Aş putea foarte bine să întrepătrund liniile şi se naşte un nou precedent. Într-un format explicativ deloc tendenţios, pot afirma că post-modernismul a fost întrebarea cu răspuns descifrat al vechilor criterii, încorsetate într-un dogmatic comunist. Un strigăt modernizat după prăbuşirea anilor '60. Apoi a venit intervenţia generaţiei '80, ca un urlet elitar, care nu a făcut decât să adâncească întrebarea referitoare la realitatea literară românească.

Eu, personal, desconsider oficialismul, mai ales în contextul personal impus de anumite terţe. Din acest motiv nu sunt pentru elucidarea celor 18 esenţe. Au existat şi există ca o certitudine a unui curent literar de opoziţie, care a funcţionat într-un orizont delimitat de epoleţi şi gradaţii, impuse în ordinea firească a lucrurilor. Exemplificările cărtăreştiene cu privire la definirea curentului post-modernist, sunt doar îndefiniri şi răsdefiniri ale unui sistem de valori, în care au existat inconstante specifice. Un pol de orientare nord-vestică, prin inflexiunile occidentale adoptate în manifestarea literară şi restul lumii care încerca justificarea propriei identităţi, în deplină legătură cu influenţa refractarilor ani '60. Din acest motiv, nu consider ca fiind acum vremea unui alt anotimp al definiţiilor. Poezia ar trebui lăsată să umble în picioarele goale, până învaţă să se încalţe singură. Într-o formă mult diluată, post-modernismul a fost manifestul generaţiilor încruntate. Au existat învingători, dar şi perdanţi. Şi totuşi, urmarea acestui curent de experiment literar şi infuzie americană a condus spre optzecismul de mai târziu, unde s-a format o tradiţie lexicală şi prozodică ieşită din toate tiparele vehiculate până în acest moment. O cotitură dintr-un punct expansionist, într-o linie continuă de valenţe narative foarte bine conturate în realitatea poeticului, sau, mai degrabă, în necesarul acestuia de a pleca din fixul impus până atunci.

De exemplu, o parte relativ însemnată a optzeciştilor a raportat scriitura în comun acord cu lupta corp la corp dintre diviziunile deja existente între ei, care vehiculau acel new-generation, concretizată, mult mai târziu, în literatura fără nicio perdea (mai exact la aproape zece ani de la moartea lui Stănescu, prin simbolistica cărtăreştiană) şi modelul filosofic adoptat în periplul exilatului de la Păltiniş, inserţie pe care inclusiv subsemnatul o foloseşte în intrinsecul poetic, deşi factura propriului meu exprimativ face parte din noua factură neo-modernistă, care a urmat scabrosului practicat în anii 2000, ca un răspuns vehement la neo-modernismul nichitian. Totuşi, corespondentul ideatic între cele două curente este predominant. Insul care a rupt tendinţele optzeciste a fost Cărtărescu, cu noua poezie. Directă, înfiptă în cotidian până în măduva sângelui, a preschimbat latitudinea unui orizont cu influenţe post-moderniste sau optzeciste, după caz. Însă s-a desacralizat conceptul ideatic. S-a sufocat într-un zilnic, din care nu răzbat decât foarte vag urmele unui concept poetic. Aş îndrăzni chiar să afirm că acest curent a devenit o groapă comună în care puteai excela doar dacă cooptai imagistică şocantă. Excentricul în poezie nu este însă o noutate foarte mare. Mai mult o preluare după modelul americanului de origine germană Bukowski, a cărui predilecţie pentru normalitatea excesivă, a sexualului dus la extremul unei vieţi tumultoase, a fost inserată şi în culturalitatea românească, în speţă în poezie. 2000-iştii l-au exacerbat până la sfârşitul orizontului. Din acest motiv nici nu a rezistat foarte mult. Pe de altă parte (ca o revenire la anteriorul aflat în discuţie), generaţia optzecist-postmodernistă a configurat elementul definitoriu al unui nou orizont, complexat de căderi şi ridicări spectaculoase, plus şi o infuzie de realitate inconfundabilă, care a generat fenomenul intitulat generaţionism. Din acest motiv, fiecare generaţie poate fi depăşită, urmărind îndeaproape sau chiar deloc (cum este cazul noului curent poetic din România de astăzi) fenomenul optzecist postmodernist. Din acest motiv nu consider că o literatură se poate epuiza. Doar evoluează spre altceva. Astăzi există această tendinţă spre neo-expresionism în care se zbate şi subsemnatul, care, deşi educat de un optzecist, manifestă pentru eliberarea completă a poeziei de orice fel de clişee sau preluări inerente. Dar nu putem să ne raportăm exclusiv la aceste old generations, care au conferit ideaticului românesc un pas spre reinventarea poeticului. Pentru că ar fi foarte greşit să ne agăţăm doar de performanţele unei generaţii întregi de intelectualitate şi să o ignorăm pe aceasta în formare. Deci

spun un nu vehement unei literaturi epuizate. Poate doar obosită de avansarea ideilor din old generations, în prezentul îmbâcsit de anormalitate, unde, pe de o parte, este sesizată lipsa acută a unei culturalităţi a maselor, în ceea ce priveşte exprimativul ideatic, iar în cealaltă parte predomină expresivitatea nichitiană, cărtăriană şi optzecist-posmodernistă.

Poezia de astăzi are multiple forme de existenţialitate. Nu se divulgă decât foarte rar printre rânduri şi poate fi considerată un evolutiv juvenil al generaţiilor precedente. Însă ceea ce am constatat eu este că, astăzi, versul a suferit o modificare aproape majoră în ceea ce priveşte temporalitatea şi tipologia exprimată. Este scrisă şi descrisă doar realitatea imediată, sub forma narativului exprimat de poezia optzecistă, dar lipsită de chintesenţa metaforicului. De cele mai multe ori este o simplă rătăcire, o sfârtecare a cuvântului până la sfârşitul său, o prelungire a bunului simţ până la marginea prăpastiei ideatice.

Dar nu pot să corelez întregul poetic la o singură generaţie statutară. Ar însemna ca restul nostru, cei care căutăm linia orizontului, să fim încadraţi într-un curent sau altul. Normalitatea unei creşteri nu presupune corespondarea infinită cu un curent legendarizat deja. Există răspunsuri în fiecare descreştere, doar în certitudionarul formei obsedate de non-formă nu se poate găsi întrebarea.

Eugen EVU

„Confraţilor postmodernişti”

Floare de colţ de mistreţ

Paradigme-ntre ele-au mâncat abisal
Un absurd ecranat cu o mie de feţe
Între-al purpurei putrede vierme astral
Şi lambricus terestris, al poetelor-cal
Dă-le dracului, calpe estetici mistreţe!

Schizoizii autici, cu spurcul trădării
Au lucrat însă rari au scăpat de propriul morb
În zadar, în zadar înspre marginea Mării
Şi-au împins gânditorii-avatarul lor orb.

Nevermore de corb.

Ai uitării de sinea frustrat-colectivă,
Între ei se-mbrânceau înspre groapa comună
A metafizicii, psihotrono-colivă
Ca să-ţi afli sorgintea ce-n zeu se răzbună
Tu cultivă-ţi iubind brazda-n vis (şi sământa!)
Clarul, Ochiul Compus şi Credinţa,
Caracuda prădării-trădării, Meduza:
A Gorgonelor, şi năpârca şi muza
- gelozia de sine, Conştiinţa!

Nici Maria, nici Marta şi nici Magdalena
La gravida cunoaştere-n solzi, rădăcina
N-au suit-o, Coroană şi cuib spre Luminas
Trans-substanţei. Sophia şi Fiul, animalul-gheena
Nu vor şti, niciodată! să-nghită balena
Cum pitonul devoră în orgasmice spasme
Mielul sinei – hristosul dein basme –
Nici să-ţi vindece fricile (şapte) şi vina.

Sine-al lumii râzând! Soare-n cărnuri de lună...
-Uită-le, Frate, şi tu. Noapte bună.

Ştefan Ion GHILIMESCU
Pe postpoziţiile postmodernismului

1. La urma urmei, nu e deloc rău, zău aşa!, că (încă) se vorbeşte de poezia românească postmodernă sau, cum spuneţi dumneavoastră, amalgamând un pic lucrurile, “postmodernistă”. Remarc însă, privind viaţa literară, că nu e uitată, în interiorul fenomenului de resurecţie - real sau fals -, nici proza postmodernă, fenomen absolut de înţels, întrucât proza, într-adevăr, este la noi cu mult mai sincronă fenomenului originar născut în Occident şi America, la mijlocul anilor şaizeci ai secolului douăzeci, dacă admitem la repezeală estimările francezului Jean-François Lyotard.

La nivel teoretico-ideologic, unde e de presupus că ar trebui să avem la ora de faţă fixate măcar câteva repere privind postmodernismul şi, mai cu seamă, poezia postmodernă românească, lucrurile nu sunt tot aşa de simple şi nici încurajatoare. Pentru a face o singură trimitere, teza de doctorat a lui Mircea Cărtărescu, *Postmodernismul românesc*, apărută în ultimul an al mileniului trecut - o sinteză perfect lizibilă şi corectă ca abordare doctrinară, rămâne o carte în mare măsură necitită, neînţeleasă şi, sigur, neasimilată. Mai mult, fapt curios, chiar şi când este de bine de rău citată, cel mai adesea, ea este, obişnuit, semnalată în răspăr şi aproape totdeauna tratată ireverenţios. Unii, să ne fie cu iertare, n-au priceput niciodată – şi nici nu vor înţelege vreodată – reversibilitatea gratuită a poveştii lui Bogza, de pildă, cu magopinul… Cert este că uneori vorbim despre arta postmodernă sau postmodernism fără să fi încercat să ne familiarizăm cât de cât cu temele, tehnicile şi conceptele specifice. Şi asta în condiţiile în care specialişti cu autoritate în domeniu se întâmplă să nu prea avem. Însă bâjbâind şi provocând chiar şi nepregătiţi vânatul, se poate întâmpla uneori să-i luăm urma, dacă nu şi să-l ademenim cumva pe aproape.

Ca orice fenomen cultural cu două feţe, care se atrag duplicitar şi se resping în acelaşi timp, (Linda Hutcheon), postmodernismul neagă, fireşte, modernismul, tot pe atât cât îi este tributar. Afirmând din postpoziţia sa o artă a perspectivelor multiple, a marginalului şi excentricului, în genere, postmodernismul îşi propune discreditarea principalelor concepte moderniste, devenite totalitare, cu privire la unicitate, sau universalitate, spre exemplu, preferând diferenţa şi eterogenitatea. În poezie sau proză, textul ca literatură devine principalul teren de încercare al întrepretării multiple. Urmare acestei condiţii, considerat îndeobşte structural-slab, fenomenul, cel puţin în arta literară, va fi tratat şi reflectat totdeauna nu numai diferit, dar şi de pe metereze neîntărite, seduse efectiv de nisipurile mişcătoare ale unor teritorii noi şi nefortificate, mereu ameninţate.

Cum ne putem da seama uşor, sunt critici la noi care resping orice efort de conceptualizare a unor mentalităţi şi practici artistice care ar putea fi catalogate drept postmoderne, la fel cum sunt destui voluntari care iau în braţe, fără niciun efort de mediere şi aclimatizare, orice reflex, oricât de anapoda, al rebeliunii etice şi filosofice provenind de la Derrida, sau Lacan, ca să ofer doar două exemple. E adevărat, desigur, că cei doi sunt printre primii care, vorbind despre filozofia sau arta postmodernă, au creionat liniile de forţă ale bakgroundului fenomenului semnalat şi identificat, deopotrivă, în sfera acţiunii moral-culturale şi social-politice, dar există o diferenţă încă semnificativă între statutul de piaţă al valorilor post-epistemice la care ei se raportează şi ale noastre. “Arta post-modernă, scria Linda Hutcheon (*Politica postmodernismului*, Univers, 1997), nu poate fi decât politică, cel puţin în sensul în care reprezentările sale, imaginile şi poveştile sale, pot fi orice, dar numai neutre nu, oricât de ‹‹esteticizate›› ar părea ele sub forma lor parodic reflexivă”.

Personal, consider, plecând de la propriile observaţii şi definiţia doamnei Hutcheon, agreată de nenumăraţi teoreticieni, că adevăraţii (şi nu “aşa-zişii”) poeţi români postmoderni, în sens istoric, sunt cei care, frecventând între 1979-1985, *Cenaclul de Luni* condus de Nicolae Manolescu au creat subteran, cu ajutorul excepţionalei magistraturi a acestuia, dar şi, adesea, deschis, înfruntând pe cont propriu nesfârşite prejudecăţi (vezi ieşirile gălăgios-sfidătoare la adresa puterii ale lui Iaru şi Mareş din cafenelele de underground ale timpului), un climat cultural-poetic anti-comunist şi anticeauşist de mare subtilitate şi frumuseţe moral-estetică, univers şi atitudine repede receptate de propagandiştii de la revistele “pe linie” ale partidului unic care nu au întârziat să îi atace la modul cel mai grobian în publicaţiile oficioase. Amândoi, în decembrie ’89 aveau să fie luaţi de securitate cu duba şi închişi, şi numai precipitarea abruptă a evenimentelor le-a salvat în ultima clipă vieţile. La *Cenaclul de Luni*, la care, atras de mirosul prafului de puşcă, am asistat de două sau de trei ori, s-au format, au debutat şi s-au afirmat într-un climat absolut unic, ca nivel de

intelectualitate, dar şi trăire poetică şi practică programatic-teoretică, Traian T. Coşovei, Florin Iaru, Nino Stratan, Magdalena Ghica/Magda Cârneci, Doru Mareş şi, nu în ultimul rând, Mircea Cărtărescu. Ultimul, trebuie spus, - devenit odată cu debutul un adevărat lider – a venit în Cenaclu, lăsând, prin întregul comportament, impresia falsă că e complet străin de ce se întâmplă, şi *tabula rasa*... Acestui grup, i se adaugă, "cei cinci" (Romulus Bucur, Bogdan Ghiu, Ion Bogdan Lefter, Mariana Marin şi Alexandru Muşina care, în acelaşi an, 1982, cu prefaţa aceluiaşi bun samaritean - e vorba de Nicolae Manolescu, - debutează şi ei la *Litera* cu volumul de grup, ajuns în 2011 la ediţia a II-a, intitulat foarte simplu *Cinci.* Falanga poeţilor de la *Cenaclul de Luni* (cele două grupuri) era alcătuită din poeţi exclusiv din Regat, verbioşi dar culanţi, însă, la o adică, firi aprige şi vaticinare; nişte tineri studioşi, în fond, cunoscători aproape toţi ai limbii engleze, cu lecturi la zi din poeţii americani, oameni care făceau adesea deschis caz de Declaraţia Universală a Drepturilor Omului, cântând oriunde era posibil imnul Statelor Unite, cu toţii ascultau "Europa Liberă" şi-i iubeau pe Virgil Ierunca şi Monica Lovinescu, pentru ei cei mai mari cronicari şi critici ai timpurilor de absurdă teroare din România comunistă. Acestei falange istorice, într-un apendice ce se impune să-l ataşăm grupului prin timbrul şi vitalitatea întregii lor opere, situăm şi pe Liviu Ioan Stoiciu şi pe Ioan Mureşan, singurele excepţii situate în afara statusului definitoriu.

Nu comentez afirmaţia lui Nicolae Manolescu făcută în volumul *Despre poezie* potrivit căreia "poeţii optzecişti şi cei şaizecişti" ar aparţine în corpore postmodernismului. Ce pot observa însă este faptul că Nicolae Manolescu, prin această operaţie de re-pliere, nu încearcă nimic altceva decât să remită şi să sincronizeze, *post festum*, curentului postmodernist de aiurea firavele urme recognoscibil-postmoderniste din poezia şaizeciştilor noştri, adevăraţii săi clienţi literari, orice s-ar spune. O poate face, nimic de zis, folosindu-se, nu ştiu, poate chiar şi de exemple, dar, cu siguranţă, înăditura asta e un petic care nu are cum să nu se vadă şi, de la o vreme, orice vom face, ea tot se va desprinde de pe cotiera ţesută din alt material. În ceea ce-l priveşte pe domnul Chioaru şi antologia sa de poezie şi convorbiri (pe care constat întristat că nu mi-a trimis-o), încercarea domniei sale de a pune prea multe generaţii ori promoţii la un loc, fie şi cu gândul secret de a-i salva sub borul unei pălării prea mari, în special, pe ardelenii (şi nu numai…) tradiţionalişti sau chiar inovatori într-ale expresiei, dragi domniei sale, e un fapt ce trebuie înregistrat ca atare, dar nu şi patentat ca adevăr istorico-literar. *Noua poezie nouă*, îmi spune, exagerând, evident, un prieten dintr-un alt colţ de ţară, nu e decât "un moft umflat cu tulumba de la pompieri".

Generaţia poetică optzecistă (istorică), să fim realişti şi să privim adevărul în faţă, n-are nimic a face – precum prozatorii *Şcolii de literatură de la Târgovişte* cu estetica lui Breban, Preda sau Lăncrănjan, să zicem - cu sutele şi mia de poeţi debutaţi în anii optzeci, sau nici atât, (de orice vârstă ar fi!), în diverse locuri şi de diverse edituri din ţară, inclusiv, din Bucureşti, poeţi, unii, stimabili, dar complet străini de ideologia şi programul optzeciştilor lunedişti, singurii pe care îi putem remite, ca temperament şi adeziune fermă, unui program estetic nu numai afirmat ca atare în diferite publicaţii, dar şi care poate fi uşor dedus şi "citit" din cele mai bune poeme ale lor.

2-3. Am credinţa şi, cel puţin, în această privinţă, îi dau dreptate fără rezerve lui Mircea Cărtărescu, că, spre sfârşitul anilor nouăzeci ai secolului XX, "optzecismul (atât de bine radiografiat din interior în *Partea a patra* a cărţii sale despre *Postmodernismul românesc* – pp. 369-402 -) era epuizat ca formulă poetică". Numai cine a luat contact direct cu climatul de efervescenţă spiritual-democratică şi cultural-emoţională a *Cenaclului de luni*, ajuns la maturitate prin anii '85-'86, numai cine a înţeles complexitatea interrelaţiilor şi inter-glosărilor grupului din perspectiva textelor plămădite în acest adevărat Athanor (unde fiecare text conservă o urmă a unui raport unic între istoria trăită şi delabrata propagandă comunistă), numai acela înţelege cu adevărat ce va să însemne optzecismul istoric.

Nu ştiu, efectiv, dacă grupul lunedist şi optzecismul s-au salvat programatic după încheierea momentelor lui de glorie prin orientarea către cultura de tip nord-american. Înclin să cred că soliditatea şi unitatea blocului literar s-au deteriorat de la sine la maturitate, tocmai fiindcă vârsta lui culturală şi vârsta biologică a componenţilor nu mai erau de natură să îl anime cu aceeaşi forţă şi să îi confere coeziune. Cât despre sincronizarea poeziei ulterioare a grupului cu modelul american sau experienţe asemeni de aiurea, ce i-ar asigura în continuare valoare sau l-ar salva printr-un nou angajament, cel puţin pentru mine, lucrurile nu sunt deloc evidente. Cu toate acestea, pledând pentru modernitate, un Maiorescu – să ne amintim – credea nestrămutat în valoarea de impact a formelor fără fond, la fel cum un Lovinescu, pe urmele francezului Gabriele Tarde, încuraja şi el în zorii modernismului de la noi imitaţia şi sincronismul.

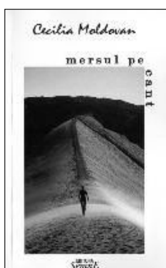
Depăşind problemele specioase ale poeziei şi artei optzecist-postmoderniste, ca *proastă administrare a modernităţii* în toate domeniile vieţii social-economice şi cultural-politice – dacă e să-l credem pe Gheorghe Crăciun –, postmodernitatea înseamnă, deopotrivă, atât globalizare economică cât şi globalizare mentală, estetică, morală şi antropologică. Dacă sincronizarea, pentru a folosi un cuvânt complet demonetizat, este astăzi, aşadar, fatalmente, obligatorie, de ce am refuza, la urma urmei, să credem în sincronizare? Punând cu voie în paranteză orientările predilecte ale culturii posmoderniste de peste ocean (*mass culture, teen agers*, *gay*, *old boys*, *grunge, dirty*, *filthy* – „Pure grunge! Pure noise! Pure shit!" –, de ce ne-am preface că nu vedem anumite trăsături ale poeticii americane, masiv apelate generativ de poezia americană din ultimii douăzeci de ani (cum ar fi, la o adică, cele ce privesc, să spunem, "competenţa lingvistică", "creativitatea" sau spectrul socio-poeziei) la fel de masiv apelate şi tot atât de evident productive la nivelul

Nicolae BADIU, *România care contează*, Editura *Europress,* Ştefăneşti, 2012

Iulia Maria BADIU, *Viitorul de ieri*, Editura *Europress,* Ştefăneşti, 2012

Cecilia MOLDOVAN, *Mersul pe cant*, Editura *Semne,* Bucureşti, 2012

Simion TODORESCU, *Iubitele mele definiri*, Editura *Nagard,* Lugoj, 2012

Viorel DINESCU, *Fronde*, Editura *Fundaţia Scrisul românesc,* Craiova, 2012

Gabriel Vicenţiu MĂLĂESCU, *Templul nevăzut*, Editura *AmandaEdit,* f.l., 2012

poeziei de ultimă oră de la noi? Ştie, de curiozitate, cineva cu exactitate cât de mult s-a tălmăcit în ultimii douăzeci de ani în România din poezia şi poeţii nord-americani? Enorm! Ştie cineva cu exactitate cât datorează poeţii ultimei generaţii de la noi poeticilor şi poeziei nord-americane? “Viciile lumii postmoderne”, ne spune acelaşi Gheorghe Crăciun, ne obligă pe toţi să trăim decomplexaţi şi iresponsabili, destinşi, atenţi, uşuratici şi nesăţioşi. E greu de văzut asta în atitudinea şi opera ultimilor culturnici din România băsistă? Cu siguranţă, NU!

4. În ceea ce mă priveşte, apreciez că poezia românească postmodernă (cu opt poeţi post-moderni de valoare, după inventarul lui Mircea Cărtărescu şi cu 18 poeţi, după numărătoarea lui Nicolae Manolescu din *Istoria critică…*) ar fi extrem de săracă dacă aceste estimări chiar ar avea un temei strict real. Dar nu este deloc aşa. Optzeciştii lunedişti post-moderni (*optzeciştii clasici, adică)* sunt una şi alta poezia postmodernistă *personistă* (conf. Frank O’Hara, Peter Singer), fluctuantă, discontinuă şi mutantă, atât de frecvent cultivată astăzi şi în care poetul, plecând, ca şi acum o sută, o mie sau două mii de ani, de la valoarea metaforică a limbajului, ajunge să-şi pună în continuare problema dilematicei condiţii umane, într-un discurs, de astă dată, – nota apreciatul Radu Lupan în *Modern şi postmodern* (Cartea Românească, 1988) – a cărui ambiguitate şi artificialitate sunt ironic recunoscute, spre deosebire de retorica realismului al cărui scop final era faimoasa *suspension of disbelief* (suspendare a realităţii). Mentalitatea evidentă valului mai nou de poeţi români postmoderni acoperă situaţia pe care Giani Vattimo i-o semnala într-un interviu regretatului Marin Mincu, anume că, pentru a supravieţui, “ultimul modernism” transferă “diminuarea unei concepţii realiste în sens forte unei concepţii convenţionale, comunicaţionale şi istoriste în sens slab, a fiinţei”. În cadrul acestui caroiaj ideologic pot fi înglobaţi, diferenţiaţi de vârstă, concepţii, poetici restrictive sau experienţă existenţială tradusă în versuri, mai mult – dacă suntem suficient de permisivi-democratic – chiar şi de 100, 150 de făuritori de poezie. Cât priveşte gradul de performanţă al acestor creatori, atrag atenţia distinsului interviator că postmodernismul desfide deschis orice clasament sau clasificare întocmită pe criteriul conceptului totalitar de valoare, concept creat şi scos la suprafaţă de o birocraţie de tristă amintire…

Acestea fiind spuse din scurt, ca să zic aşa, nu îţi trebuie prea mult curaj să introduci într-o posibilă listă nume de creatori adevăraţi precum Mircea Ivănescu, Mircea Dinescu, Şerban Foarţă, Emil Brumaru, Ion Pop, Radu Ulmeanu, George Vulturescu, Gheorghe Izbăşescu, Nicolae Tzone, Varujan Vosganian, Virgil Diaconu, Gabriela Creţan, Simona Grazia-Dima, Andra Rotaru, Liviu Ofileanu, Adrian Suciu, Theodor Răpan, Răzvan Ţupa, Ioan Es Pop, Alexandru Petria, Daniel Corbu, Liviu Antonesei, Claudiu Komartin, Ioan Vintilă Fintiş, Ştefan Manasia, Vasile Leac, Peca Ştefan, Livia Roşca, Mircea Dinu şi mulţi, mulţi alţii. Debutanţi fiind chiar, printre ultimii, aş aminti neîntârziat, chiar din acest moment, grupul debutat de *Herg Benet*, cu George Serediuc, Sorin Lucaci, Andrei Zbârnea, Alice Drogoreanu, Iulian Tănase, Michel Martin, Tăuşance… Fără să vrea, ei sunt postmoderni, poate “post”, mult mai mult decât îşi imaginează…

5. “Pentru cititorii avizaţi” şi “cei mai tineri poeţi…(!!!)”- ar fi spus oareşcine - “poezia optzecistă este” «PRINCIPALUL SISTEM DE REFERINŢẪ». Aşa care va să zică!? Dar pentru specialiştii *houyhnhnms?* Pentru ei nu? Nici pentru *yahoo*-iţii de pe bloguri? Nici? Chestia asta, zău aşa, l-ar putea speria până şi pe credulul Dr. Lemuel Gulliver, ba şi pe emulul său, Mircea Dinu, autor al volumului *Mildendo, capitala Liliputului* (patru sute treisprezece pagini în cap!). Şi apoi, - apoi cum e posibil să dăm la o parte dintr-un condei poezia *Brobdingnag* sau, mai ales, poezia din *Luggnagg and Japu*? Unde lăsăm poezia extragerii razelor de soare din castraveţi sau poezia caselor construite începând cu sageacul? Şi asta tocmai acum când Academia Lagado se pregătea să premieze *Budila-Express*. În ce ţară trăim!? Cu asemenea consideraţii falacioase, eu spun că absolut orice e posibil! Nu zic chiar să ne pierdem de poezie, dar acolo, tot mai clorotici, să ne răzleţim, DA! Pe bune!

6. O altă întrebare enormă! Treacă de la mine!

Foarte posibil ca generaţia poetică optzecistă (biologic, născută începând din 1942-'43 şi până în, fix, gata!, 1990) să fie şi cea mai cea, dar şi *cea şi mai cea*. Foarte posibil, zic! Or, dacă e aşa şi eu unul n-am niciun interes să zic că nu e aşa, atunci nimeni nu poate pretinde că nu are şi rezonanţă. Are! Poate face mai mult zgomot decât, în sfârşit, produce răsunet, mă rog, dar ce mai contează! *În context contemporan universal*, însă nu m-am gândit… Sincer, nici nu mi-a dat prin cap. Dacă aveam vreo două trei antologii bine făcute, bine traduse, bine promovate, poate că acest ecou mi-ar fi ajuns şi mie la urechi. Dar nu mi-a ajuns! Catedrele noastre de literatură universală şi comparată, pe de o parte, dar şi doctoranzii noştri străluciţi, pe de alta, văd că se înghesuie să trateze teme cu mult mai arzătoare: cu toţii, mai nou, erudiţii ăştia sunt interesaţi de *levitaţii, emoticoane* şi *erotikoane*… Poftim! Şi atunci, de unde?

7. Sfârşitul postmodernismului (concept cultural pe care mulţi îl resping *de plano*) a fost prorocit şi anunţat încă de la apariţia lui, adică, după cum a fost cazul, şi în anii '40-'50 (!), şi în anii '60, şi în anii '80, şi, tot aşa, până de curând, în zilele noastre. S-a întâmplat însă ca de fiecare dată când i se cânta de zor prohodul să-şi revină din leşin şi să o ia de la capăt. *Sfârşitul textualismului* (cât de real, totuşi?) a însemnat oare moartea fragmentarismului şi intertextualităţii? Mulţi teoreticieni ai fenomenului spun că, dimpotrivă, a însemnat o recrudescenţă echivocă fără precedent a acestora. Pe de altă parte, niciun curent literar şi nicio orientare literară nu evoluează şi nu se sting în cadre temporale stricte. Perioadele de evoluţie şi "convieţuire", mai ales ale fenomenelor duplicitare (*modernism-postmodernism*, în cazul nostru), sunt nu numai lungi şi presărate cu nenumărate episoade conflictuale, dar şi extrem de contradictorii, dificil de decelat. Parafrazându-l pe Gianni Vattimo, se poate ieşi eventual din postmodernism doar consumându-l, adică regândindu-l continuu. Ceea ce face abia sesizabil - ne dăm ori nu ne dăm seama - chiar şi acest modest interviu…

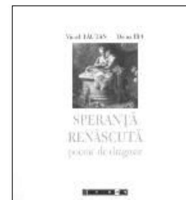
În realitate, consfiinţind emanciparea şi asaltul în toată lumea a altor culturi (în special, cea *islamică*), Seminarul de la Stuttgardt (1991) care a pus serios, încă o dată, problema *Sfârşitului postmodernismului*, semnala, pe fondul întăririi fără de precedent a poziţiilor pluralităţii, sfârşitul diacroniei istoriei convenţionale şi *sfârşitul apropiat al modernismului*.

Dar, care ar fi, eventual, noile direcţii ce se nasc dintr-o atare situaţie? Ce-ar urma după asta?! Un postmodernism fără paternalism - adică mai pur -, fără modernitate?! Un nou stadiu, o nouă vârstă, eliberarea totală?! Greu de spus, pe moment. "Aceste sfârşituri, crede Vattimo, nu sunt nişte decese după care să ţii doliu, ci sunt eliberări, *chances* (în fond Nietzsche asta spunea, cel puţin în unele momente ale gândirii lui). Multiplicarea interpretărilor nu înseamnă că ‹‹nu mai există religie››, ci e o eliberare a unei pluralităţi de forme de viaţă între care putem să alegem sau pe care le putem face să convieţuiască, cum de fapt se întâmplă".

Vorbind fără echivoc, sper, mai în faţă, despre un postmodernism post-factum stimabil sau chiar despre unul pupându-se ori evoluând în paralel cu postmodernismul aşa-zis istoric, optzecist (am inserat în rândurile anterioare şi o listă *ad hoc* de autori), eu unul am în vedere tocmai o asemenea subdeterminare.

Postmodernismul românesc nu se reduce numai la optzecismul aşa-zis acreditat, istoric ori "oficial". El rezistă şi e valabil încă la ora de faţă mai ales graţie marginalilor şi refuzaţilor istoriilor literare canonice şi oficioase, *par lui même*, de unde, că vrem că nu vrem, *"stăruinţa întru postmodernism* (vai!) *a poeţilor români"* .

Viorel TĂUTAN/Doina IRA - *Speranţă renăscută - poeme de dragoste*, Editura *Eikon,* Cluj-Napoca, 2012

Lucian SCURTU, *Mâna siameză*, Biblioteca revistei *Familia,* Oradea, 2012

Viorel TĂUTAN, *Impresiile unui călător tomnatic*, Editura *Caiete silvane,* Zalău, 2011

Ion V. STRĂTESCU, *Bordelul zeilor,* Casa editorială *Odeon,* Bucureşti, 2011

Daniel SĂUCA, *Tranşee& Şantiere*, Editura *Caiete silvane,* Zalău, 2012

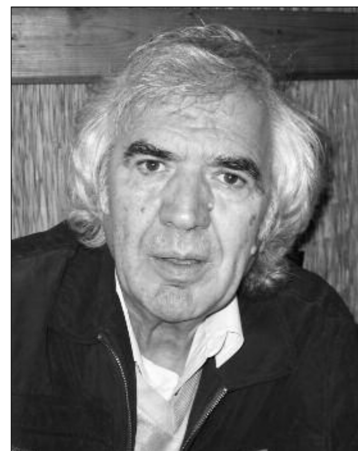

Culiţă Ioan UŞURELU, *Scriitori contemporani din Vrancea, prin interviuri*, Editura *Ateneul scriitorilor,* Bacău, 2012

Radu CANGE

Tam-tamul care se face pe marginea generaţiei optzeciste mi se pare uneori fals şi chiar caraghios

1. Poezia nu înseamnă decât valoare în timp. Că sunt „curente" care vor să-şi facă un nume, mascând nu de puţine ori lipsa talentului sau impotenţa spirituală, e de la sine înţeles. Că sunt critici literari care marşează pe această temă – nimic de mirare. Criticii sunt şi ei în căutare de... ceva. Cert este că, după Emil Cioran şi după alţi mari gânditori, lumea, în totalitatea ei – dar, mai ales, lumea spirituală – este în declin, spre perigeu. De ce n-ar fi şi această perioadă a postmodernismului? Adică, de ce n-ar face parte din acest proces?

N-am fost niciodată la *Cenaclul de luni*, deşi am auzit de el. Eu am fost la Cenaclul „Comentar" de pe lângă Casa de Cultură a sectorului 4. Acolo veneau Mihail Straje, Tudor George, M.N. Rusu, Dinu Ianculescu, Constant Petrescu, epigramist, Vasile Băncilă, care fusese bun prieten cu Blaga şi scrisese lucruri frumoase despre poezia poetului născut la Lancrăm. Mai veneau şi prietenii mei Dan Sandu şi Al. Plopa, acesta din urmă mort în condiţii ciudate. Ba chiar şi câţiva puşcăriaşi politici, între care Virgil Mirescu, om de aleasă cultură, filozof. Cu toţii eram urmăriţi de turnători. Chiar şi eu.

Pe vremea aceea, puţin ne păsa de postmodernism sau de alte „curente". Salonul nostru literar-artistic era condus de Paul Teodorescu, traducător al celebrei cărţi „Metamorfozele goticului", semnată de J. Baltrusaitis; carte în mare vogă la Paris acum 38-40 de ani. Desigur că P. Teodorescu fusese şi el puşcăriaş politic. Cam acestea erau vremurile.

Spre ruşinea mea, n-am citit niciun text critic semnat de M. Cărtărescu. Pe dl. N. Manolescu l-am citit în nenumăratele cronici din revista *România literară* şi nici acum nu m-am dezbărat de acest obicei. Nu-mi aduc însă aminte ca în articolele sau cronicile parcurse să fi pomenit ceva despre postmodernism. Dar mai mult ca sigur că va fi pomenit. Memoria te lasă, mai ales atunci când subiectul respectiv nu se potriveşte felului tău de a scrie. Sau poate e de vină şi un fel de conservatorism al meu ori de inapetenţă.

2. M. Cărtărescu s-ar putea să aibă dreptate. Am citit un volum numit „Introducere în poezia americană modernă" semnat de Sèrge Fauchereau şi acolo am găsit matricea poeziei optzeciste. Optzecismul mi s-a mai părut influenţat şi de poezia lui Geo Dumitrescu, dacă nu mă înşel prea tare. N-am un dosar în acest sens şi nici nu am de gând să-l fac. Apropo: „Introducere în poezia americană modernă" s-a editat la Paris în 1968. Oare când să fi apărut „optzecismul", dacă M. Cărtărescu afirmă că acesta s-ar fi epuizat ca formulă poetică în 1985? Sincronizare?

3. N-aş putea să dau un răspuns, dar mai mult ca sigur că un critic literar ar fi în măsură să-l dea.

4. Nu ştiu dacă tot ce a scris M. Cărtărescu se poate lua drept literă de lege. Domnule, fiecare cu părerea lui, de-aia e democraţie! Sau în literatură nu e? Ce ne facem, însă, cu Platon care dorea să izgonească poeţii din cetate? Te pomeneşti că pe acolo vor fi fost şi câţiva poeţi postmodernişti şi că din această cauză vom fi avut şi noi de suferit.

Domnul N. Manolescu, pe care îl respect şi îl simpatizez, poate să găsească oricâţi poeţi postmodernişti vrea. Asta nu înseamnă că sunt de acord cu domnia sa. Dacă pe mine nu mă interesează poezia postmodernă, ce să fac? De aceea nu pot eu să scriu poezia mea „nepostmodernistă"? Dar, cu orice preţ, risc în continuare.

Nu cred în oficializarea poeziei, pentru că, atunci, ne-am întoarce în plin comunism – şi aţi văzut ce s-a întâmplat. De asta mi-e cam frică. Iar în aceste condiţii ale democraţiei, nu prea înţeleg termenul.

Cum am mai spus, nu prea cred în curente, ci doar în valoarea poeziei. Că Ionescu, Popescu sau Xulescu îşi arogă sau stăpânesc acest concept, îi priveşte personal, mai ales când aceştia folosesc un limbaj comun – eram să zic suburban – şi cred că fac poezie.

5. Tam-tamul care se face pe marginea generaţiei optzeciste mi se pare uneori fals şi chiar caraghios. Mă gândesc la prea marea încredere a unora în ei înşişi. Şi mă întreb, în acelaşi timp, dacă poetul Al. Muşina a găsit „sexul iubitei”, pe care tocmai l-a pierdut în iarbă, într-un poem pe care dânsul l-a publicat, dacă nu mă înşel, într-o importantă revistă literară. N-am extras decât două cuvinte din poem. Păi cu asemenea versuri poţi să ai tot felul de păreri „minunate” despre orice. Ridicolul întrece orice imaginaţie.

6. Întrebarea mi se pare cam pretenţioasă „în context contemporan universal”. Dar pot să vă spun că, pentru mine, rezonanţă, cu bătaie lungă, au şi cred că vor mai avea, până am să închid ochii: Bacovia, Radu Stanca, Blaga, I. Barbu, Baudelaire, Eminescu, E.A. Poe, T.S. Eliot, Shakespeare, Burns, Esenin şi mulţi alţii.

Trebuie să recunosc că sunt un „urmatic”. Îi citesc şi acum pe Seneca şi Platon, ba chiar şi pe Xenofon, deşi ei nu au scris poezie. Cu toate acestea, m-aş bucura pentru M. Cărtărescu dacă ar primi premiul Nobel pentru literatură. Dar ce ne facem dacă doamna Ana Blandiana sau maestrul Nicolae Breban vor lua premiul Nobel?, pentru că dânşii nu sunt postmodernişti

7. N-am fost la Stuttgart, nu pot să răspund.

8. Am mai spus ce cred la întrebarea cu numărul 6.

Ca încheiere, aş vrea să spun că unii redactori sau şefi de reviste sunt mult prea indulgenţi cu debutanţii... postmodernişti.

Că poezia de profunzime – să nu mai fie cazul în aceste vremuri? – se scrie cu mare talent, este mai presus de evidenţă.

Anii trecuţi am rămas oarecum uimit când un critic literar de marcă îl numea pe un tânăr – nu cred că acesta împlinise 30 de ani – mare poet, când tânărul „suferea” de inadvertenţe lingvistice în chiar poemele publicate într-o importantă revistă literară. Nu-mi explic entuziasmul acestor critici literari. Să fi fost poetul, şi el, tot... postmodernist? Sau la mijloc este altceva?

Liceul de Artă Bacău

Daniel SĂUCA

Poeţii nu se sincronizează cu incerte modele teoretice, ci se raportează la mari opere poetice

1. Postmodernismul, pentru mine, ca şi concept sau termen (literar, filosofic etc.), e prea complicat şi prea difuz în acelaşi timp. Căutarea, cu orice preţ, a postmodernismului cred că este inoportună, nefiind, poate, decât un exerciţiu mai mult sau mai puţin masochist al teoreticienilor şi criticilor (în cazul de faţă, literari). Aşa că nu mă interesează cine sunt „poeţii postmoderni", de unde vin sau unde pleacă, dacă fac parte dintr-o „generaţie" sau alta, dacă sunt pe valurile succeselor editoriale ori într-o crâşmă sordidă din „underground"-ul postmioritic. În viziunea mea, şi nu numai a mea, destul de probabil (expusă aici foarte pe scurt), Poezia Universală este o succesiune de raportări la Teme Universale (Dumnezeu, Viaţa, Omul, Moartea ş.a.). De mii de ani, poeţii buni asta fac: scriu bine despre Moarte sau despre Înviere. Cum? Aici îşi bagă codiţa şi „postmodernismul" şi tot alaiul incomensurabil de teoreticieni ai conceptului. Unde? Dacă o poezie vorbeşte despre blocuri sau zgârie-nori, musai că e „postmodernă". Dacă, în schimb, într-un poem apare „spaţiul mioritic", acolo sigur avem de-a face cu „modernismul", dacă se poate românesc…

2. Dat fiind ce-am scris mai sus, sincronizarea în poezie e problematică. M-am învârtit în destule cercuri, mai mult sau mai puţin strâmte, de poeţi contemporani buni şi foarte buni, şi nu l-am auzit pe niciunul spunând că ar scrie după nu ştiu ce „model american" sau „occidental". Am ucenicit (şi încă fac asta) la „şcoala" marilor poeme ale umanităţii (câte am reuşit să citesc sau să ascult). Posibil, foarte posibil: poeţii nu se sincronizează cu incerte modele teoretice, ci se raportează la mari opere poetice. Mai degrabă se vorbeşte şi se scrie despre „blagieni" sau „bacovieni" decât despre „postmodernişti americani"…Cine ştie, opinia mea poate-i anacronică. Şi cam simplistă…

3. Nu are rost să-mi bat capul s-o definesc. Şi pentru că există o singură „categorisire" serioasă: poeţi buni sau foarte buni şi restul. Depinde de fiecare pe cine pune în această „oală", care mai tot timpul stă să explodeze…

4. Ion Mureşan oare e „postmodernist"? Iată un fragment dintr-un dialog purtat cu d-sa în 2010: „Sigur că sunt poeţi mai mari, poeţi mai mici. Eu prefer să văd lucrurile geografic. Am fost profesor de istorie, geografie, Constituţie, agricultură şi educaţie fizică. Am predat toate aceste ştiinţe şapte ani la Strâmbu. Şi a doua materie pe care o predam era geografia. Şi atunci eu văd literatura lumii, poezia, ca pe hartă, ca să zic aşa. Sunt ţări mai mari, mai întinse, ţări mai mici, sunt ţări în care iarna se întinde şase luni, altele care au primăvară veşnică. Sunt ţări ecuatoriale, cu liane, cu animale specifice, cu lei, cu şerpi, şi sunt ţări aride, deşertice. Sunt ţări cu munţi şi sunt ţări cu câmpie, ţări cu ape mari... Cam aşa sunt şi poeţii. Fiecare poet este o ţară. Dacă cititorul are dragostea de a călători, va călători prin cât mai mulţi şi va vedea că nu a pierdut nici vizitând o ţară mică, să spunem Elveţia, de ce nu?, şi nici o ţară mare cât Rusia. Peste tot va găsi ceva. (...) " (*Caiete Silvane*, nr. 70/ noiembrie 2010).

5. Cu siguranţă, nu. Este un reper important, dar nu principalul sau singurul. Citesc cu plăcere din Ion Mureşan, Ioan Moldovan, George Vulturescu, Viorel Mureşan şi alţii, dar asta nu înseamnă că „manualul personal de poezie" îi conţine numai pe aşa-numiţii „optzecişti". Ce facem cu Ana Blandiana? Cu Marin Sorescu? Cu Emil Botta? Îi ştergem din „manual" numai pentru că nu sunt „optzecişti"? Să fim, totuşi, serioşi.

6. Nu intru în polemică pe această temă. Fiecare „generaţie" (dacă e să acceptăm acest termen, extrem de uzitat, şi cu rost, şi fără rost) are valoarea ei. Cea mai productivă, cred, este raportarea la vârfurile unei „generaţii". Şi apoi, ce facem cu poeţii care nu sunt „încadrabili"? Nu ştiu ce rezonanţă are poezia aşa-numit optzecistă în context contemporan universal. Ştiu că mulţi dintre poeţii cu pricina sunt traduşi. Cu ce „efect" la scară planetară, nu ştiu. Bănuiesc, insignifiant, dar nu dau cu bâta. Nici literatura română, în general, nu se simte mai bine.

7. Nu mă interesează dacă postmodernismul occidental este în criză sau nu. De fapt, nu mă interesează nici dacă a crăpat sau nu. Şi nici insistenţele sau stăruinţele unora sau altora în concepte contraproductive şi teoretizări enervante.

8. Cred în poezia bună. Desigur, acesta nu e un concept estetic. Evident, şi grila e foarte subiectivă. Dar rămâne pe altă dată să scriu mai detaliat, mai apăsat despre „manualul propriu de poezie". Nu există un „guvern literar postmodern". Aveţi încredere că Poezia va răzbi, cum face, de altfel, de mulţi, mulţi ani. Sunt destui poeţi care scriu bine şi foarte bine. Marea şi cea mai teroristă problemă e alta: canonul. Cine îl face, cine îl impune? Iar despre „generaţii" nu mai vorbesc. Vreau să am o duminică liniştită. Mai ales că am votat cu „Da"…

CLUBUL
Cafeneaua literară

77 ■ octombrie 2012

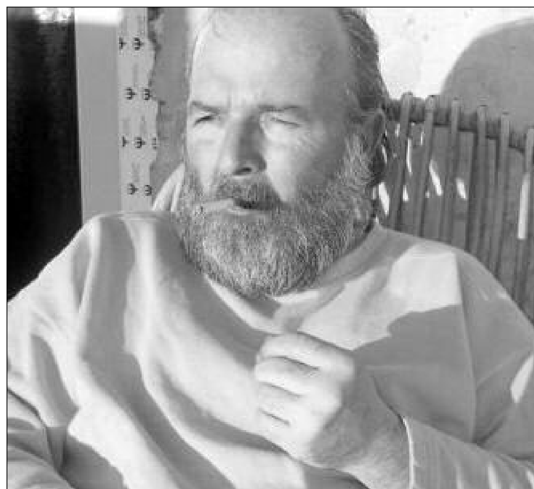

■ Alexandru PETRIA ■ Ion CRISTOFOR
■ Diana TRANDAFIR ■ Alexandru Șerban BUCESCU

Apare sub îngrijirea lui Virgil DIACONU

Alexandru PETRIA

Pâine

tocmai am băgat aluatul în cuptorul electric
vreau fără e-uri

dospeşte de ani cu genunchii zdrobiţi

nu mă tem uneori să fiu patetic, cum remarca o prietenă,
când ironia şi cinismul uită să mă spele în mâinile lor

sunt acelaşi în sare
ca şi în apă
şi în poemul ce-l feliezi pentru sendvici,
bon appetit,
fără grijă, nu îngraşă!

altul

urmăream odată uluit soldaţii
pe strada unde m-am născut,
îi consideram imenşi,
îmi dădeau siguranţă;
ajuns militar
mi-am privit colegii şi am zâmbit,
suntem în stare să apărăm pe cineva?,
am conştientizat că realitatea se fragilizează
pe măsură ce ochiul îşi măreşte experienţa,
s-a declanşat un mecanism ireversibil,
precum liniştea în franjuri
dintre paşii
de defilare într-o dimineaţă cu rouă.
n-am mai fost acelaşi,
la fel ca atunci când mi-am dat seama
că şi părinţii şi-o pun.

baliză

cum s-o scoţi în parc
cum să asculţi vladimir vîsoţki
cu ea în sticla de votcă
şi cohen şi pink floyd la whisky
cum să se bucure că alexandru petria scrie ok
cum s-o regulezi pe cinstite
fără să îmbraci părerile de rău
ca geaca de piele veche şi trainică
cum să-i spui că-ţi plac pinguinii
şi urşii panda
şi melcii
şi vorbele oable
cum pe cinstite?
noul meu storcător de fructe
este mai bun decât fostul meu soţ,
gângureşte cu ochii-n telemarket.

decisă

intră în mine
camera cu perdelele maro,
frigiderul, apelul mobilului
obişnuit să fie scăpat din mână,
apa robinetului din baie
şi ficatul pluteşte cu farfuriile de la prânz,
cu legăturile de ridichi şi salată veche.
ca oxigenul barbotat se scufundă şi reapar zgomotos
între rondelele de morcovi
plămânii şi oasele masive ale bazinului,
doi tabureţi şi buretele de la chiuvetă.
uneori mă deschizi,
aştept să mă deschizi,
şi-ţi rătăceşti rujul şi oglinda crăpată
lângă ficatul meu,
intră decisă în mine,
robinetul din baie curge
şi nu-s îngrijorat de legile evoluţiei,
de maimuţele cu fundul roşu,
şi sigur că e un vis
care n-o să mă termine.

cubul falic

mă înglobezi
şi nu protestez

până şi liniştea s-a înserat

ca pe-un cub rubik
mă recompui

sunt
cel ce-o să-ţi încalece ultimul memoria,
iubito.

pe verandă

apa unei cascade poţi s-o opreşti cu un pet
să ţii gazele în paharul cu apă minerală
poţi să spui că sarea din pâinea dospită
o să-ţi ajungă şi pentru tocăniţa de pui,
că inima e doar o alăturare de cămăruţe de muşchi
că sexul e doar lucrul mecanic din cărţile de fizică,
poţi apoi, pe verandă, la o ţigară
şi o cafea cu o căciulă groasă de caimac,
să vezi noaptea trei licurici în iarbă
aproape de cuşca câinelui
şi să-i zici copilului că sunt o poezie,
poţi?

noaptea

mai ia tramvaiul, nu maşina,
redu ţigările

e păcat să mori sănătos, replici

banii-s scurţi de coadă, spune,
nu te mai întinde la fripturi şi coniac

se îngraşă doar groparii şi popii

e criză

da, e criză, şi dragostea se deschide second-hand:
spuneam aceste cuvinte în vis
iar visul
şi-a aruncat scăunelul de sub picioare

cu gâtul în laţ.

punct

supă de urzici şi cald
şi plăci de îndreptat părul
şi ceară de depilat
şi salate, câte salate,
şi chiloţei negri,
ăia-mi plac, acolo, vântul e un precipitat
în eprubetă,
eşti ca o scuză a respiraţiei, umbrelă a umbrei
şi nu-mi răspunzi pe chat
dintre săruri de baie, demachiante
şi pâine intergrală prăjită,
de acolo
de pe linia lui 286
unde poezia a murit
şi nu intră dragostea
cât un vibrator.

dacă-ţi trece prin cap

câte n-ai avut,
unde ai ieşit cu pierdere?

războaie şi tratative de pace,
avansări,
şantaje

mă afund în memoria ta
de bunăvoie
ca în dimineaţa rostogolind
ceaţa pe autostradă
ca în vulcanii noroioşi

ce nu poţi lega cu aia
dintre picioare
dacă-ţi
trece prin cap,
femeie?

şi e fără întors
şi cât o vreau
şi doar lui dumnezeu nu i-ai
născut.

după tine

puteai să-l calci de nu erai atent,
era mic,
puteai să-l turteşti cu guma
când o lipeai sub tăblia mesei,
cine să observe, se putea îneca
în râul mocirlos când te scăldai cu prietenii

cine avea atunci puterea să-l priceapă
şi, mai ales, răbdare?
(era-i mic)

veri ca nişte trenuri cu vopseaua jupuită în mers,
ierni ca o jupuire a ta

ca să te obişnuiască,
dumnezeu a crescut după tine

n-o să te calce în picioare.

Ion CRISTOFOR

am tăcut ca o piatră

am tăcut ca o piatră umedă câteva sute câteva mii de ani
dar acum în sfârşit mi-am luat inima în dinţi
şi am decretat
asta va fi seara în care ne vom aprinde corăbiile la mal.

asta e seara în care vom întreba în stânga şi-n dreapta
cine sunt barbarii ăştia şi ce caut eu printre ei
cine-s marinarii ăştia doborâţi de beţia puterii
sumbrii acefali ce-şi vând la piaţă triremele
femeile şi pământul pe care-l calcă?
asta e seara în care v-am strigat tuturor
dacă-mi scot ochii din cap
ticăloşia voastră va purta alt nume
dacă-mi tai limba cu briciul hahamului
muţenia voastră se va umple de aur?

asta e seara în care aerul din jur pute îngrozitor
şi pe deasupra capetelor
pluteşte vântul cel vânăt al cataclismului
târfe calfe şi negustori rânjesc la ferestre
şi aerul se îndeasă de lepre
de cămătari de brute de bastarzi
şi ca un negru fluviu jalea înnămoleşte
toate sulurile înţelepciunii noastre.

adevărul

uneori iar acum e uneori toată ziua şi toată noaptea
adevărul tace chitic ascuns în pliurile osânzei voastre
ori aleargă înnebunit de spaimă
ca şoricelul gonit de pisică prin cămările casei.

uneori adevărul tace chitic
ca o femeie ce trece impasibilă cu o lumânare aprinsă
prin oasele prin carnea noastră
ca printr-o odaie în care se procreează.
şi sufletele tot mai mărunte tot mai împuţinate
cu icnete de animale-n călduri scot ţipete ascuţite
neauzite de dumnezeul nostru tot mai miop
ce pur şi simplu refuză să ne mai recunoască.

dar eu încornoratul boala voastră ascunsă
voi trece toate faptele voastre meschine sub tăcere
şi mă voi muta nu ştiu prea bine unde
din trupul acesta în care nu se mai poate locui
pe care samsarii voştri nu-l pot plasa pe piaţă.

mă voi muta într-o limbă străină
în care nu există cuvântul mamă
în care nimeni nu mai rosteşte
bună dimineaţa doamnelor domnilor
bună seara doamnă moarte.

căutam înfrigurat

căutam înfrigurat de dimineaţa până seara căutam
un abis cu nume de femeie
o văgăună aurită cu coapse şi sâni.
nebun de dragoste i-am scris numele
pe grinzile putrezite ale grajdului
pe pietrele templului în pulberea drumurilor
când deodată am văzut cum ceaţa se ridică uşoară
de pe mama lucrurilor şi de pe mama faptelor noastre.

în seara în care am ars toate sulurile
pe care am rânduit înţelepciunea
(cei care-şi poartă patria doar în limba lor stranie
vor înţelege)
aici unde doar vocea morţilor ţipă
aici unde îndoiala şi scârba m-au înghiontit
m-au ciomăgit
prin toate colţurile umbroase
aici unde mi s-a şoptit
prin templele năpădite de râie căprească
fiule uşoară va fi inima ta ca un fulg ca o hârtie
pe care dumnezeu a uitat să ne însemne numele.

şi iată cândva carnea noastră va fi traversată de bucurie
de o superbă femeie cu sânii pe tavă
de o femeie cu vorbele ascuţite ca un lătrat.
va fi atunci dimineaţă va fi o seară cu lună
când ne vom întoarce pe dealurile copilăriei noastre
pe dealurile cu pruni şi corcoduşi
culeşi doar de păsări şi de morţi.

într-o seară cu lună ne vom întoarce ţepeni şi solemni
ca o halcă de carne îngheţată pe tejgheaua măcelarului
fără vorbe inutile vom întinde o mână grea ca un munte
fratelui pământ surorii noastre neagra ţărână.

printre convoaie de orbi

viaţa mea a ars ca o lumânare de seu
în faţa unei câmpii nesfârşite de gheaţă
printre convoaie de orbi de idioţi cu galoane şi fumuri

sub soarele minuscul ca bobul de mac
sunt doar o maimuţă portocalie tremurând în gerul iernii

ca în transă rostesc
ultimele cuvinte ale tribului
plutind pe apa unei istorii uitate
ca o pată galbenă de grăsime.

gloria noastră a apus

gloria noastră a apus. afară plouă cu sânge şi promisiuni
şi câinii se gudură lângă noii stăpâni.
aş vrea să mă ridic în capul oaselor şi să scuip
să mă ridic dintre brazde
cu brazdele negre în loc de aripi.
dar iată cineva nevăzut îmi şopteşte să tac
ca iepurele în ziua de toamnă târzie
când vânătorii coboară solemni pe dealurile îngheţate.

când iată e atâta de greu să intri în pielea mutului
vai mie cât de greu e să-ţi duci crucea ticăloşiei în spate
ca şi cum ai căra zile şi nopţi la rând
statuia de bronz a eroului
ascunsă după tufele verzi ale parcului municipal.

în toată umila mea existenţă

în toată umila mea existenţă
nu am doborât nici un record
nici o femeie nu a visat vreodată
să călătorească cu mine în suedia
numele meu figurează cu cinste
doar în w*ho's who*-ul musculiţelor albastre
al fluturilor de noapte al ţiparilor
ascunşi adânc în nămol.
faima mea prosperă ca lintiţa
doar printre alcoolicii anonimi
printre cei cu temeinice doctorate în materie
printre freneticii devoţi ai vinului
ai poşircii din ieftine butelii de plastic
luată pe nimic de la mallurile nemţeşti.

cândva mă voi retrage cu totul
în paginile umbroase ale dicţionarelor
ca într-o haină roasă purtată îndelung
păsările din faţa casei mele se vor opri o clipă din cântec
sau nu se vor opri deloc e totuna.

la urma urmei nu putem şti prea bine nici ceasul nici ora
când domnii de la fisc cei cu negre scorţoase costume
ne vor sigila existenţa în plicuri
cu nenumărate ştampile şi semnături
ne vor clasa ca pe fluturi ca pe viermi
ca pe frunzele presate în ierbar.

la urma urmei pască-i iarba albastră
haite solemne de inspectori de ciocli
acum şi în vecii vecilor stârvurile lor
păscute fie de gâşte de turme de oi
în timp ce fericit mă voi pierde în ninsoare
pe o stradă pe care mă cunosc doar pisicile şi câinii
gunoierii şi devotaţii membri
ai societăţii alcoolicilor anonimi
ai celor ce aprind stelele şi lampadarele cu cântecele lor.

am scos din pietre

am scos din pietre strigătele
am tras setea cu găleata din fântâni
am extras vaietele împuşcaţilor din ziduri
şi verdele jeluindu-se amarnic în frunze

am scos ca pe nişte dinţi stricaţi
tristeţea din oameni din pietrele tombale
am scos legile monedele medaliile aurite
din capul judecătorilor
am scos cu seringa înţelepciunea din capetele savanţilor

ah ce vuiet ce cutremur se aude
peste gramatici şi peste dicţionare
o flotă de trireme debarcă la troia
aheii intră cu scuturile lor direct în soare.

amân geneza

astăzi soarele se încarcă de struguri şi de grauri
pomii se-ncarcă de fructe şi de omizi
copiii coboară din femei ca maimuţele din copaci

astăzi menirea mea e să mai amân geneza
să o mai ţin priponită-n cuvânt
înaintea mea e un pustiu fără capăt
încep să se cutremure verbele ca o pădure-n furtună
ca lacrimile unui zeu sunt cuvintele tale în vânt.

undeva un copil orb

acum undeva un copil orb
îşi silabiseşte numele său homer
scris cu litere arabe
acum cineva ne citeşte numele în cartea morţilor
un vaiet îmi oferă un paşaport pentru cer

aştept la poştă mumia lui tutankamon
un taraf cântă în arborele uscat
se face târziu în cărţile pe care le-am scris
pipa mea fumegă singură în gura bunului dumnezeu
în melancolia mea răsar şi apun deodată stelele.

în gura neagră

stau în gura neagră a tunelului
şi aştept răbdător trecerea trenului de noapte.

acum pe scările casei mele
se înghesuie toţi traducătorii din limbile moarte.

atenţie domnilor
le strig mecanicilor adormiţi din locomotivă
poetul e fragil ca hârtia în dinţii flăcărilor
poezia e dură ca diamantul în gura tiranilor.

Diana TRANDAFIR

Privirea prietenilor

Ne întorceam într-o seară din oraş.

Prahova despica norii în buchete
şi cântecele risipite pe străzile
secundare,
undele ieşeau din albia lor
deodată cu albul lalelelor
până la culoarea galben amurg.
Semănau cu obiceiurile
la care ne gândim în orişice seară
când ne întoarcem din oraş,
exerciţii de reamintire
rămase uscate pe buze.

Răutatea şi bunătatea
aduceau a linişte şi a umilinţă.

Era seară şi apele verzi
tresăltau deodată cu cerul
pe toate străzile principale,
se aplecau în stânga şi-n dreapta
făcând semn îndrăgostiţilor
să rămână la mal.

Muşcătura din gol

Eram îmbrăcaţi în haine lejere
şi făceam şirag din dinţi sclipitori
aşteptând ca străzile
să ni se aşeze sub tălpi.
Dintr-o dată, din toate balcoanele
începură să curgă baloane, confeti
şi fulgi coloraţi în mii de vopsele.

Tu nu te mai legeni
cu mâinile-n sus fluturând,
îmi arăţi doar cum se lărgeşte
spărtura din zid.

Altă elegie

Tristeţea îmbrăţişărilor
îţi înlăcrimează privirea
sau e fumul acesta interzis?
Aici se fumează numai
în pauzele dintre secunde.
Nu te mai teme,
iubirea e ca mersul pe bicicletă
şi chiar de se uită,
nu vei cădea prea de sus.
Nu te mai teme,
cearcăne noi se rostogolesc
pe podeaua unde presar
petale de crizanteme subţiri.

Raze în întuneric

În noaptea asta, prea albă-albastră
n-ai pipăit din priviri
nici pasărea-n zbor,
nici steaua cu colţi de argint.

Ai adormit fără să ştii
şi fără să mori.

Aripile se-ngemănau
pe sub rafalele de vânt,
din ţărâna frumoşilor dispăruţi
se auzeau pe sub ierburi
oftări arse de sete.

Decor

O facem pe neadormiţii
seară de seară
izbindu-ne fruntea
de asfaltul fierbinte
să tăiem venele străzii
prin care susură
toate limbile lumii.
Florile noastre, iubite,
au încetat să mai crească,
pânzele kitsch
nu folosesc nicio culoare.

Caravaggio s-a prins
în negrul de veci,
Van Gogh se stinge
în roşul sângelui nostru.

Entitate

Nu aveai voie să-ntrebi
pentru a-nţelege deplin
fiindcă există un geniu al formei
care ştie să împletească nisip
şi cunună de pai.
Numai ea poate să iubească aşa,
cu graba aceea de care se sparg
întâmplări
şi se prăbuşesc nord şi sud.

Nu te împodobi cu giuvaeruri tăcute.

În afară de păsări şi scoici
nimic nu mai străluceşte
în marele val…

Pe plajă

Să ne întâlnim din nou
unde ne-am iubit astă vară,
cu mâinile împletite
topind şerpi între degete
şi sorbind seceta
odată cu nisipul clepsidrei.
Trupurile încă puteau să mai strige
atât de puternic
încât să cutremure cerul,
dar noi am tăcut.

Zenit

Vreau să mă mut acum
cu tot cu primăvară
în tinere ramuri
unde o fi mirele meu.
Numai el cunoştea drumurile mele
străbătute de ploaia de muguri,
acolo unde se-ascundeau
porumbeii sălbatici.
Nu ştiu de e bine sau rău,
o să-mi agăţ povestea
în gardul viu, aproape înflorit,
ca într-o fericire de mai,
vegetală.

Mereu înapoi

În straniul vis
fiara îşi adulmecă vânătorul
cu ochii mici şi sticloşi,
linge tălpile care aleargă
mereu înapoi.

De ce sporeşte distanţa
care i-a fost hărăzită?

Se opreşte sub stelele reci,
lângă un înger căzut,
unde se desparte, ca versul,
râul de iad.

Phoenix

Omul-pasăre îşi întinde aripile
până la punctul unde nu există
naştere uşoară în spaţiu.
El e arcul din care zboară săgeata,
el simte că sângele îi bate în aripi,
se înfăşoară pe sine cu sine
şi se opreşte în preajmă
de câte ori iluziile mor.

Aici pasărea glorioasă
renaşte.

Ofelia

Îmi primesc trupul înapoi
deodată cu toate sentinţele
şi nu încerc să-mi amintesc nimic.

Am rupt ultima frunză din mine.

Din miezul de pâine sleit
răsare fecioara
cu degete lungi şi subţiri
ca o jerbă albă de crizanteme.

Apa se cufundă în ea însăşi,
lumina se curbează mai mult,
pleoapa se umflă de lacrimi,
secunda se zbate-n tumult…

Poem pentru amândoi

Încărunţeai frumos,
fulgii cădeau ca ţiglele când
totul ar fi fost atins de buzele arse.
Era atât de frig încât crăpau
inimi de piatră,
iar din rugul măceşului se prăvăleau
rugăciuni şi, poate,
dorul de timp.

(Din ciclul ***Sentimentale***)

Iniţierea

Timpul (I)

În timpul uneia din interminabilele noastre plimbări Maestrul îmi spunea că viaţa este în continuă mişcare, în perpetuă schimbare. Zicea:

- Odată cu fumul tămâii urcă rugăciunile noastre spre cer, în dansul flăcărilor se mistuie lemnul, sub lespezi şi brazde dorm muritorii, bătrânii se duc şi pruncii le iau locul.

Totul curge, totul trece, iar timpul nu are clipă de odihnă. Viaţa mereu schimbătoare este şi o mare aventură, îţi poate aduce o neaşteptată surpriză atunci când te aştepţi mai puţin.

Dar oamenii se tem de schimbare. Se plâng de plictiseală, dar sunt de-a dreptul îngroziţi de schimbare. S-au săturat de rutina zilnică, de osificarea în tabieturi, de stereotipie, însă această viaţă anodină le este cunoscută, nu pot apărea surprize. Noul este o necunoscută, presupune asumarea de riscuri. Noul poate fi mai bun sau mai rău. Oamenii se agaţă de ce cunosc, nu vor să rişte.

Asumarea noului este arta de a trăi periculos. Dacă te agăţi de trecut, de ceea ce ştii, înseamnă că nu-i permiţi vieţii să se apropie de tine. De ce vrem să ştim ce se va întâmpla în viitor? Ce farmac va avea viaţa fără parfumul necunoscutului, al surprizei? Îţi place să vezi un film al cărui subiect ţi-a fost povestit înainte?

De aceea nu-ţi planifica viitorul pentru că îl vei umple tot cu mobilierul vechi, pe care-l cunoşti. În schimb, dacă-l aştepţi complet gol, fără proiecte, el îţi va aduce lucruri neaşteptate, misterioase, vei simţi emoţia exploratorului de ţinuturi necunoscute. Căci ce altceva suntem noi în viaţă decât căutătorii tărâmului făgăduinţei?

- Atunci de ce oamenii se comportă atât de stupid? am întrebat eu.

- Totul se datorează unuia dintre cei mai vicleni amăgitori ai omului – mintea.

- Ce vrei să spui, că mintea care ne deosebeşte de animale, este amăgitorul nostru?

- Şi crezi că având minte eşti mai fericit decât animalele?

Priveşte căţelul domnişoarei de peste alee, cum aleargă fericit, miroase toate florile, se rostogoleşte în iarbă, crezi că are vreo apăsare?

Poţi tu să faci la fel, să te întinzi pe iarbă, să simţi energia pământului cum te inundă, să asculţi cum creşte firul de iarbă, să vezi continuu transformarea a norilor, să uiţi de toate şi să te simţi fericit?

Peticul acela de iarbă îţi aparţine şi te asigur că nici căţelul nu se va supăra dacă te vei rostogoli împreună cu el.

- Ar zice lumea că sunt nebun şi ar suna la 112. Şi chiar dacă mi-ar plăcea aş fi stânjenit.

Vezi, aici a intervenit mintea cu tot balastul ei de condiţionări, concepţii, reguli, tabuuri etc. Într-adevăr, mintea este un instrument valoros, doar atât. Dar ai mare grijă: mintea te minte! Ea s-a transformat din servitorul nostru în stăpânul nostru.

- Nu m-ai convins. Păi tocmai mintea cu logica ei ne ajută să supravieţuim.

- Mă faci să râd. Instinctele te ajută să supravieţuieşti. Cu mintea ta câte zile crezi că ai supravieţui în junglă? Cât despre logică, să nu mai vorbim.

René Descartes, primul mare filozof al secolului al XVII-lea, părintele cartezianismului, în celebra sa lucrare „Discursul asupra metodei pentru buna conducere a raţiunii şi căutarea adevărului în ştiinţă”, zdravăn titlu, face apologia omului gânditor. Orgoliosul aforism rămas notoriu: „cuget, deci exist”, este citat de obicei numai pe jumătate. În întregime el sună astfel: „Mă îndoiesc, deci cuget. Cuget, deci exist.”

Astfel, silogismul care postulează îndoiala ca principiu al existenţei, a fost ridicat la rang de virtute, deschizând în faţa omului deşertul îndoielii. Ne îndoim că vom trăi mai bine, ne îndoim de bunătate şi altruism, ne îndoim că există dreptate, culminând cu îndoiala că Dumnezeu are grijă de noi şi ne simţim nevolnici şi părăsiţi.

Absurdul acestui mod de a gândi ne-a făcut să credem că Dumnezeu a creat universul cu lumile sale văzute şi nevăzute, apoi i-a dat un bobârnac pe traiectoria existenţei, uitând de el. Ar fi ceea ce se numeşte *deus absconditus*, adică Dumnezeu ascuns, retras, indiferent de creaţia sa.

Alexandru Şerban BUCESCU

(continuare în numărul următor)

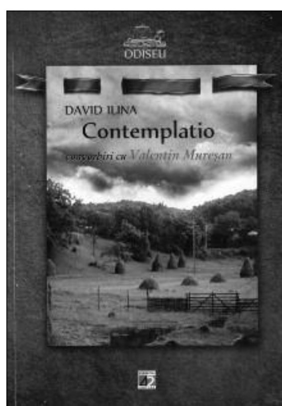
Eseu

Filosofia ca meserie

I.

Asocierea termenului meserie cu cel de filosof le vă părea multora o frivolitate, mai ales într-o cultură precum cea românească, în care extazul şi exaltarea unui model cultural bazat pe erudiţie angajează o retorică specială. Situată într-un astfel de orizont de aşteptare, filosofia devine un miraj şi o capcană, de la care se aşteaptă prea mult, mult mai mult decât trebuie şi poate ea să dea în contextul actual. În virtutea acestei inerţii, se aşteaptă de la filosofie viziuni totale şi infailibile despre lume sau despre domenii ale realităţii. În ceea ce-l priveşte pe filosof, acesta trebuie să lucreze de asemenea într-un registru absolut, să dea ultimatumuri, să nu se ocupe de aspectele mărunte ale realităţii – aşa numitele specializări disciplinare -, ci să planeze magistral şi cu indiferenţă deasupra acestora. Abonaţi la astfel de reprezentări datate despre filosofie nu este doar publicul profan, din afara culturii

„înalte", ci şi o bună parte din cei angajaţi graţios şi cu gravitate pe şantierele mondenităţii culturale autohtone. Pentru mulţi din aceştia, filosofia înseamnă filosofie de sistem, edificarea unui castel cu orice preţ, chiar dacă acesta se va adeveri ulterior a fi unul de carton.

Pe de altă parte, filosofia, departe de a fi o entitate în sine, absolută, este o activitate a minţii umane, determinată şi modelată istoric prin teme şi stiluri de lucru. Dacă este ceva peren în filosofie, acesta este doar travaliul ordonat şi ordonator al minţii. Filosofia nu este nici profeţie, nici sentinţă, nici joc, dar nici viziune absolută, ci cercetare. Asupra acestui punct cred că toţi cei care practică filosofia în mod profesionist azi sunt de acord. Acestea fiind spuse, vom admite că „filosofia" poate fi asociată cu „meseria". Prefer termenul „meserie" în locul celei de „profesie", în măsura în care primul are un angajament mai direct în ceea ce priveşte îndeletnicirea, lucrul, activitatea efectivă, pe câtă vreme „profesia" ne trimite către privilegiul unui statut.

II.

Nu de puţine ori, cea mai scurtă şi potrivită cale de a te apropia de un domeniu este cea neoficială, citind sau sau ascultând mărturisirile sau convorbirile necolocviale ale specialiştilor. Profesii şi specializări, unele destul de abstracte, dobândesc astfel o tuşă umană, ca fragmente de sens în destine individuale. O incursiune „pe scara din dos a filosofiei", ca să folosesc titlul unei cărţi, are valenţele sale, una dintre acestea fiind o accedere inductivă la idee prin naraţiunea omului concret. Imediat după 1989, ca proaspăt profesor de socio-umane, care nu studiasem decât tangenţial sociologia la facultate, căutam cu sârg o cale spre acest domeniu aproape ezoteric la acea dată prin limbajul de lemn reminiscent din ultima perioadă a epocii comuniste româneşti. Avea să mă lumineze în privinţa sociologiei, mult mai bine decât zeci de tratate, o carte de convorbiri cu sociologi de primă mână, *Sociologia americană*, realizată de Mihail Cernea şi apărută, culmea!, în 1974. În acelaşi registru clarificator, pentru filosofie de data aceasta, poate fi amintită şi cartea de convorbiri cu filosofi din Europa a lui Valentin Mureşan, profesor la Facultatea de Filosofie de la Universitatea Bucureşti, *Între Wittgenstein şi Heiddeger*.

La paisprezece ani de la aparţia acesti cărţi, Valentin Mureşan apare ca partener de convorbiri într-o altă carte, *Contemplatio* (Paralela 45, 2012). David Ilina, „iscoditorul" său, este fost coleg de facultate şi profesor de filosofie în învăţământul preuniversitar (Colegiul „Alexandru Odobescu", Piteşti). Dacă în *Între Wittgenstein şi Heidegger* relevanţa cărţii era dată de perspectivele asupra modului de a practica filosofia la ora actuală în lumea occidentală, contribuţia cărţii de faţă, printre altele, ţine de aducerea la lumină întrucâtva a modului de a înţelege, a practica şi a instituţionaliza filosofia în societatea românească de azi. O societate ieşită, pe de o parte, din experienţa comunismului, în care filosofiei i se rezervase un pregnant rol ideologic, şi grăbită şi dezorientată, pe de altă parte, gata să arunce peste bord orice practică reflexivă şi critică, ce pare să o încurce în goana sa către niciunde.

Interesant este că la ora actuală, la nivel instituţional, România este una dintre ţările în care filosofia face parte din curriculum-ul obligatoriu la nivel preuniversitar şi din cel opţional la nivel universitar. În sine, ca opţiune şi model educaţional, această situaţie reprezintă o temă de dezbatere

extrem de interesantă, însă în universul cărţii amintite, despre care voi vorbi, ea aduce în prim plan, prin David Ilina şi Valentin Mureşan, două destine profesionale: *profesorul de filosofie de la liceu* şi *profesorul de filosofie de la Universitate*. Cartea, care curpinde cinci părţi (I. Ieri şi azi... de la un secol la altul; II. Istoria recentă; III. Despre învăţământul românesc, cu bune şi cu rele; IV. Despre filosofie şi filosofi; V. La porţile modernităţii) este o carte de retrospecţie şi proiecţie, prin confesiunile, nostalgia, analiza şi prospecţia care o constituie. Ca atare, deşi cheile de lectură pot fi mai multe, ca unul care a cochetat cu rolul de profesor de filosofie, îl voi urmări doar pe acesta, pe *profesor*, în cele două ipostaze menţionate.

III.

În mentalul colectiv filosofia este asemenea unei năluci, plină de mister şi evanescentă. Cine şi-ar putea imagina practica filosofiei legată de un parcurs reflectat şi metodic, determinat de obiective şi un public relativ precizat? Dacă stau şi mă gândesc bine, conştiinţa acestui fapt o capeţi abia când, în calitate de profesor, ai în faţa ta un public concret într-un context determinat. Este evident că la liceu şi la facultate nici publicul, nici aşteptările acestuia nu sunt aceleaşi. În acest sens, demne de reţinut sunt punctele de vedere distincte ale celor doi interlocutori asupra filosofiei. În timp ce Valentin Mureşan apropie menirea filosofiei de domeniul cercetării ştiinţifice, David Ilina acceptă că filosofia se poate situa deopotrivă şi în preajma formelor de expresie literară.

În această privinţă, David Ilina, cunoscător al aşteptărilor tinerilor de liceu, îşi provoacă socratic interlocutorul: ,,Dar filosofia «grea»,«virilă», pe care o practici, nu contribuie la îndepărtarea tinerilor? N-ar fi mai adecvată o abordare ceva mai destinsă, de genul celei practicate de filosofii post-romantici?” Valentin Mureşan, la rândul său, expune propria perspectivă: ,, Este posibl să fie aşa. Deşi am mulţi studenţi care mi-au spus că au fost atraşi de către filosofie tocmai pentru că e tehnică [...] *predarea* e una, e adevărat că ea trebuie să captiveze, să fie accesibilă, iar *cercetarea* e alta; despre care vorbim? [...] În ceea ce priveşte această relaţie a filosofiei cu «publicul larg», atâta am de spus: cercetarea filosofică propriu-zisă nu este pentru publicul larg. Aici e confuzia. Unii vor să reducă *cercetarea* filosofică la tipurile de discurs pentru publicul larg [...] Pentru publicul larg scriu filosofii specializaţi în popularizarea filosofiei. Didactica filosofică de liceu cred că tot pe acest teritoriu se află – acela al popularizării [...] Oricum, pe ansamblu, e bine să se scrie şi filosofie *lejeră* şi filosofie *grea* [...] Nu poţi edifica însă o cultură numai cu opere de popularizare.” Convorbirea dintre cei doi profesori, colegi odinioară de facultate, este presărată nu de puţine ori cu momente savuroase. Astfel, la următoarea întrebare a lui David Ilina: ,,revenind totuşi la ideea/propunerea mea de a aborda tema filosofiei într-o manieră relaxată, probabil din aceeaşi intenţie, de a face filosofia mai digerabilă pentru un public cât mai larg, John Allen Paulos a scris *Gândesc, deci râd* iar Pedro Gonzales Calero a scris *Filosofia pentru bufoni* cu subtitlul «mic tratat de tot râsul filosofilor» [...] Are râsul o semnificaţie filosofică?”, răspunsul interlocutorului este de-a dreptul socratic: ,,Revin acuma la întrebarea ta, dacă se poate râde pe seama filosofiei. Dacă l-ai fi întrebat pe Platon ce mă întrebi pe mine, el ţi-ar fi zis, probabil: «Ca să-ţi răspund la întrebare, tinere, spune-mi mai întâi ce înţelegi prin a râde». Şi eu aş zice tot aşa.”

IV.

Cartea, după cum am spus anterior, este mult mai bogată în planuri şi teme oferind o înregistrare destul de fidelă, aş zice, a frământărilor practicantului de filosofie în carne şi oase din ziua de azi, fără mitizări şi exagerări. Dar mai cu seamă a profesorului de filosofie, căruia în calitate de absolvent de Universitate i se adresează cu atât mai mult afirmaţia profesorului Valentin Mureşan: ,,Universitatea nu e o şcoală de meserii, ci de oameni care, după absolvire, vor putea deveni – continuând efortul – un tip superior de *meseriaş*”.

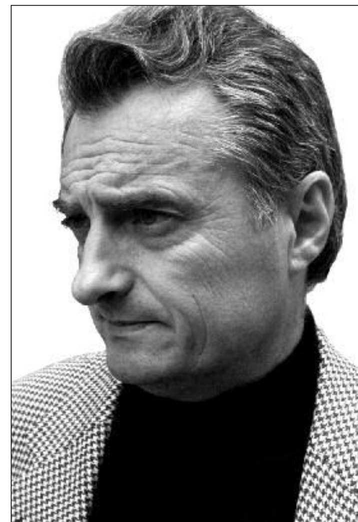
P.S.

Într-o facultate brăzdată de diverse tendinţe la acea dată – toate îmbogăţitoare, din fericire -, în anul patru, în calitate de student, m-am confruntat cu stilul ,,oxfordian” al profesorului Mureşan, analitic şi extrem de minuţios, dar şi, pe de altă parte, deschis la propuneri şi la dialogul argumentat. Sincer să fiu, după acel curs m-am simţit extrem de obosit. Ulterior, ca îndrumător al lucrării de licenţă a manifestat o foarte mare deschidere pentru un autor precum Toma de Aquino, care, deşi era un autor medieval, îi era aproape profesorului prin stilul analitic sau prin tematica etică. Retroactiv, după facultate, când aveam să joc şi eu rolul de profesor, am realizat că experienţa analitică, interiorizată chiar şi de o fire mai ,,speculativă”, ca a mea, a reprezentat un adevărat beneficiu. Fapt pentru care şi înţeleg cât de adecvat este imperativul *meseriaş*, în sensul său direct, pentru orice profesor de filosofie, din orice vremuri.

Pe David Ilina l-am cunoscut în calitate de coleg şi de interlocutor atras de varii teme şi probleme culturale, nu doar de cele filosofice. Cunoaşterea celor doi protagonişti ai cărţii a reprezentat pentru mine un motiv special de lectură, dar şi o receptare personală a unui mesaj mai bogat decât detaliul redat în rândurile de mai sus.

Cătălin GRIGORE

Timp şi melancolie

Celebritatea Mariei Pavnotescu în calitate de autoare de manuale de literatura română a eclipsat scrisul poetic al acesteia. Marian Popa reţine, într-o enumerare, pentru Maria Octavian, doar *Paradis arhaic* (1969).

O femeie puternică, fie şi numai calitatea de a scrie manuale şi tot ne spune ceva, ca să nu mai vorbim de atmosfera de elită, severă şi studioasă, dar şi creativă, la care va fi contribuit, ca profesoară la „Sfântul Sava", dar şi de alte elemente biografice, neabătută, în ciuda multor lovituri ale vieţii (dosar de cadre dezastruos, poliomielită, la nouă ani, urmată de multe operaţii pentru reabilitare, alte operaţii grele, mai târziu, o naştere asumată ca un sacrificiu biologic) se arată, se descrie, într-o recent apărută carte de memorii (s-o încadrăm aşa, deşi, cum zice autoarea, parafrazând un celebru vers arghezian, „structura *suferă în cartea mea*"), mai ales cu acea parte nevăzută, neştiută a fiinţei sale. Cea fragilă, vulnerabilă, al cărei destin pare nu rodul unor eforturi ale voinţei, ci mai curând produsul unor evenimente străine, stranii câteodată, în orice caz, prea puţin controlabile şi care au purtat-o în fel şi chip prin viaţă.

Cartea se intitulează *Viaţa ca reprezentare* (Editura Junimea, Iaşi, 2012), este semnată Maria Octavian Pavnotescu, iar titlul este explicat în două rânduri în cuprinsul acestui text alcătuit din treisprezece „scrisori neexpediate", adresate unui corespondent imaginar (?!), un „Profesor" plecat cândva, cu soţia, la Paris. Prima dată, într-o cheie referitoare la contextul general, mai cu seamă acela al anilor de dinainte de 1989, apoi cu referire la propria persoană („Ceea ce este trist este că în urmă rămâne deziluzia, orice am fi făcut şi oricât am fi făcut; va rămâne deziluzia unei existenţe trăite ca o *reprezentare* a unei manifestări haotice sau echilibrate, a unei iubiri sau a urii, a minciunii sau a adevărului...").

Volumul acesta, scris cu o tuşă a cărei sicitate pe alocuri aminteşte de stilul memoriilor lui Romul Munteanu, sau de al acelora, mai recente, ale lui Dumitru Micu, pare scris din cel puţin trei motive. Unul este legat de nevoia unei regăsiri de sine. Pe celelalte, cititorul va avea ocazia să le descopere singur. Numeroase întâmplări, fapte şi personaje ţinând strict de viaţa autoarei şi care spun prea puţin unui cititor neavizat presară cerul acestei cărţi. Câteva dintre aceste întâmplări au implicaţii cel puţin interesante. De pildă, menţiunea că, pentru teza de licenţă, absolventa Maria Pavnotescu a renunţat să mai scrie un studiu despre Arghezi pentru motivul că Ion Vitner, şeful catedrei, cerea imperios şi tratarea *Psalmilor*: „am renunţat, de frică să nu fiu respinsă, având în vedere interpretările curajoase, pentru acea vreme, cerute de profesorul Vitner" (!!!). A ales Anton Holban, în cele din urmă.

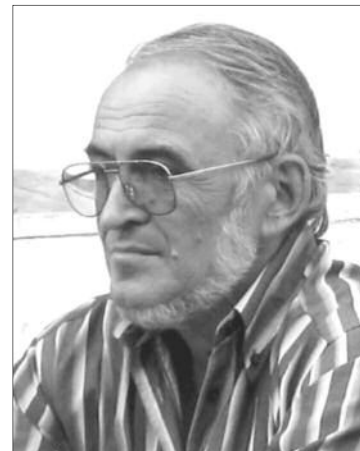
Cartea abundă în menţiuni despre foşti elevi de la „Sfântul Sava", azi realizaţi ca medici, fizicieni, scriitori, oameni de artă în România sau în Europa de Vest, America, Australia, Canada etc. Unii sunt evocaţi mai fugitiv, altora portretele le sunt realizate cu afecţiune. Câţiva dintre scriitorii români contemporani se vor regăsi în amintirile profesoarei lor, nu de puţine ori străbătute de un duh al melancoliei. Rânduri aproape pătimaşe despre Corneliu M. Popescu, mort la cutremurul din 1977, traducător la limita neverosimilului, deşi abia ieşea din adolescenţă, al lui Eminescu în engleză, ca şi despre Cristian Popescu, liderul generaţiei '90, dispărut şi el timpuriu, la numai 36 de ani. E vorba adesea despre moarte în amintirile acestea ale Mariei Pavnotescu.

Multe poveşti de viaţă, deşi pline de promisiuni narative, sunt însă doar schiţate, din păcate, sau abia sugerate. Mi s-a părut colosală, miezul unei povestiri sau al unui capitol de roman, dar autoarea i-a rezervat doar două sau trei rânduri, istoria prietenei culese din staţia de tramvai de către un tânăr arhitect care s-a însurat apoi cu ea, deşi era mai mare binişor decât el, însă adesea e vorba de poveşti să le spunem „asimetrice" în această carte, prietena fiind plecată de acasă, „spre nicăieri", cu cei doi copii şi cu un geamantan. Referiri numeroase la diverşi membri ai familiei, la fiica stabilită în Statele Unite, la nepoata, Arina, faţă de care îşi găseşte neaşteptate însuşiri de bunică, la fostul soţ, craidon incurabil, cu care are conturi încă nereglate. Există şi o sumă personaje aduse în pagină cu nume şi cu mici fapte care sunt neexplicate suficient; cititorul trebuie să îşi facă singur o imagine, ca în cazul unei opere deschise. De altfel, acesta este şi ţelul autoarei, care încriptează enorm, disimulează programatic sau doar în virtutea firii sale, până la a crea un text semi-ficţional: „Las deschisă fereastra prin care priveşte *cititorul* cu un *raţionament mai subtil şi mai flexibil* decât încorsetarea mea în date cronologice, teme, motive şi trăiri care au fost sau care va să vină".

La un moment dat, îşi pune întrebarea, conştientă fiind că a lăsat, totuşi, ceva în urmă: „Pentru mine cine va mai scrie? Poate un elev, devenit scriitor, să-şi amintească de profesoara lui foarte tânără sau, într-un viitor, de *bătrâna lui profesoară*".

Radu VOINESCU

Călina Trifan – în „regatul suferinţei”

„Îmi încolăcesc braţele în jurul pustiului meu”

O altă voce interesantă din spaţiul basarabean, „locuită de-ndoială” (cum ne previne), tânjitoare, invocând „clocotul neirosit” şi dezlegând în pagină o patimă sub cenzură, rostind sincopat cuvinte „nemăsluite” este, indiscutabil, Călina Trifan (n. 30 aprilie, 1953, la Slobozia Mare-Vulcăneşti), pe adevăratul său nume Aculina Trifan. Strunind o inteligenţă artizanală care distilează trăirile fără a accepta alambicările tehnice dar fugind de sensibilitatea declamativă, eşuând într-o destăinuire nudă, de vitrină, poeta – protejând „un foc sub obroc” – se împarte între decorul auster şi senzualitatea mătăsoasă. Ea ar dori să ocupe textul cu „mesajul luminii”; dar raza pipăie „drumuri oarbe” şi chiar mustrătoarea lumină se lasă trăită „pe furiş”. Pe de altă parte, Călina Trifan se închină nopţilor de singurătate, atunci când – uitând că „realitatea se ţine scai” (v. *Sfidare*) – ea îşi oferă „mari îndrăzneli”, „vise de răsfăţ” etc. Un *reproş mut* poate fi citit printre rânduri. O tristeţe difuză, trădând o iubire necheltuită, mari rezerve erotice (vezi simbolistica „mâinilor avide”) indică, dincolo de muzicalitatea stranie (V. Gârneţ), de hăul dintre real şi vis (M. Cimpoi) o povară existenţială care îşi intensifică trăirile şi simte nevoia dialogului („cel care intră se face/ egalul tău”). Dacă zgomotoasa Istorie se-mbujorează ruşinată la o citire retrospectivă, poeta ştie că în viaţa privată fericirea „calcă pe vârfuri”; nu-şi va exhiba suferinţa, pudoarea controlează cutele intimismului, surdinizând depoziţia. Tiranizată de singurătate şi înţelepţită, poezia Călinei Trifan nu agreează masca cinismului gureş, decapitând afectul. Ea devine o poezie a esenţelor, cultivând enunţuri cu iz aforistic (Gr. Chiper), râvnind lapidaritatea, concentrarea; de unde reţetarul: texte scurte, rostirea sacadată, sentenţioasă, ciudata plăcere a autoflagelării. Dar Călina Trifan, spuneam, îşi dezvăluie cu pudoare acest regat al suferinţei. Pustiul din jur („luând chipul Tău”) se lăţeşte, imaginile sublime se sting şi „inima-n ceruri se-ngroapă”. Beatitudinea-târfă stă pe-aproape veghind însingurarea şi risipind tandreţe „neantului onctuos”, încurajând săruturile (pătimaşe) ale morţii. Vorbind despre dragoste, iertare, suferinţă, poeta ştie că rostul păsării e să cânte „cu sânge” (*Poem*). Fără a complica discursul (exceptând stridenţa unor neologisme), fără a mima convulsiile unei fiinţe fragile, temătoare, doritoare de bucurii simple, iute scrumite, trăind discret ca „o pânză în aşteptarea vântului” dar străină de arta travestiului, semnatara volumului *Adagio* (prin care îşi vestea intrarea în lumea literară, 1989), „vibrează ocult” (v. *Dojană*). Ea deschide „porţile orizontului”, simte că „nu mai e departe” cântecul dar la fel de bine ştie că „un gard de năluci” îi împrejmuieşte ţinutul. Scriitura e o stare vecină cu „ubicuitatea lui Dumnezeu” (*Poemul*). E gata să se arunce „sub copitele cuvintelor”, încearcă să îmblânzească turma cuvintelor „suspicioase” şi dovedeşte, mereu, un „entuziasm potolit”, vecin ascezei. În fine, refuzând suferinţa comercializată, exhibată clamoros, vrea să afle *cuvântul seminal*, fecundând tăcerea cotropitoare. „Ce nu e carne -/ e cuvânt”, notează sec (v. *Menuet*), veghind naşterea grea, sfâşâindu-i trupul. Suspendată între umbră şi lumină, cea care publica în 1992 un *Soliloc* şi, mai apoi, ivea, sub un titlu misterios, *Descărcarea în egretă* (1999) pare decisă să nu-şi asume rolul de *regină apocrifă*. Dacă „realitatea se naşte” şi „trăim din datorie” (v. *Anamneză*), poeta, făcându-şi loc în poem, va încălca maiestuos *canonul tăcerii* (cum şi-a botezat un alt volum, 2000): „cu gândul n-am să mai caut nimic/ inima bate cuvintele”. Repudiind tonul de romanţă veştedă ori confesiunea volubilă şi, în aceeaşi măsură, optzecismul „branşat la cotidian” (cum ar zice Al. Cistelecan), ni se pare că poeta, străină de orice traiect oportunist, e menită unui prizonierat fecund. În acest regat al suferinţei, Călina Trifan, sfidând timpul canibalic, poetofag, îşi construieşte – sperăm – un destin înalt, inventând realitatea: „ireal e doar ceea ce -/ nu ne-a trecut prin minte încă” (*Când se-ntâlnesc...*). Nume deja consacrat, Călina Trifan are dreptul la o lectură atentă, integratoare circuitului valorilor româneşti, fără pusee filantropice ori griji paternaliste. Ca dovadă, şi prezenţa în antologia întocmită (în 2000) de Dante Cerilli la Foggia *Dal Pensiero ai Segni (Dieci Poeti moldavi contemporanei)*. Pentru ea, poezia – economicoasă, disciplinată, de o stranie muzicalitate (cum s-a observat) – rămâne „o nebunie biruitoare”. Trecerea „în luturi”, răscolind „molozul anilor” (cu speranţa declarată de a dibui „urme văratice”) respiră „un aer bolnăvicios” (cf. Emilian Galaicu-Păun). O mare singurătate, ispitită de neantul „dulce” îndeamnă la autoflagelare. Deşi muza „e greţoasă”, poezia suferitoare îşi cere drepturile: „Îmi fac loc în poem/ sorbind din potirul aromitor/ aciuată pe poteca rostirii/ m-arunc/ sub copitele cuvintelor”. Poeta îşi rescrie, aşadar, traumele şi solitudinea, acceptând pătimaşele săruturi ale morţii: „Autorul redactează/ zilnic acelaşi Text”. Ţinând de „*blocul*” *contrafortist*, fără excese şi manifeste zgomotoase,

Călina Trifan (cândva bibliotecar, apoi redactor şi, în fine, secretar ştiinţific la Muzeul literaturii) păstrează o salvatoare temperanţă; invocând, tot mai apăsat, „foamea de duh”, ea încearcă a se desprinde de „ţărmul” trupului. Spirit disociativ, amănunţind „amintiri-le de diamant” (ca reverberaţii ale unor decepţii surdinizate), Călina Trifan îşi interzice – şi în *Pe banchizele din cer* (2004) – „perfuziile de extaz”; discreţia este împinsă în sibilinic, se insinuează erupţiile de umor negru şi sarcasm, semn că poeta ar fi trecut cu brio testul desentimentalizării. Nici ultimul ei volum (al şaselea!), *Femeile iubesc cum respiră* (Editura *Arc*, 2011), nu modifică datele profilului aici schiţat. Poeta îşi respectă reţeta şi îşi rescrie, bemolizând, trăirile. Fiindcă ştie prea bine: „să iubeşti şi să mori nu-i târziu/ niciodată”. O scriitură febrilă, aşadar, străină de puseele experimentaliste, neterorizată de alinieri şi strategii, developând o suferinţă surdinizată, comunicată cumva detaşat, vădind concizie şi decenţă, probează că acest „clocot afectiv” e ţinut sub control, având un unic personaj: sinele suferitor, autoscopic, luminându-şi hăţişurile, molcomit acum, tânjitor, totuşi.

Adrian Dinu RACHIERU

Călina TRIFAN

Poem

Pe rămăşiţe de-ntuneric
caldă gâlgâitoare
o dimineaţă deplină
palpează viitorul.

Citesc fără mistică
mesajul luminii
cei rămaşi cu zile
la sine nu renunţă!

Nu trebuie să ştie nimeni
că pasărea e flămândă
rostul ei e să cânte
dar nu oricum – cu sânge!

Ziua a şaptea

Zilele consumate
haine ce nu le mai îmbrac
urmele mele văratice
sub molozul anilor zac.

Mă învaţă credinţa
ploile cu gheaţă
dar nici o amintire palidă
nu rătăceşte prin ceaţă.

Năvalnice ca sângele
ele sunt viaţa mea,
nu mă atinge sabia vântului,
nu-mi pasă de vremea rea!

Interioarele mele linii,
ca dealurile sub ninsoare
se vor face văzute
într-o zi cu soare.

Trag adânc aer în piept
de pe culmi nevăzute
şi continuu lucrarea
    zilei a şaptea
fără aplauze şi vorbe multe.

* * *

Acum sunt o femeie fără vârstă
am foamea potolită
odată am ţinut în braţe întreg universul
acum doar îl observ

de când mă ştiu uit de la mână pân’la gură
dar trupul meu n-a uitat nimic
sunt pergament mesopotamian
bine tăbăcit

cu capul în nori am trăit
vise pe care nu şi le-ngăduiau nici regine
acum cu cadavrele lor mincinoase
mă hrănesc nu doar eu dar şi pe tine,
cititorule!

Un poet folkist în sufletul căruia zâmbeşte Dumnezeu

Muzica folk seduce publicul, prin poezie. Sunt mulţi cei care numesc acest gen muzical, poezie cântată. Acordurile chitării încorporează versul, dilatându-l, sporindu-i semnificaţiile.

Ovidiu Mihăilescu este unul dintre poeţii folkiştii care, prin muzica sa, face versul memorabil. Nu este vorba doar despre versurile sale, pentru că, pe cele trei albume editate, în concerte şi spectacole, Ovidiu Mihăilescu interpretează muzical poeme semnate de George Bacovia, Nichita Stănescu, Adrian Păunescu, Mircea Dinescu, Radu Stanca.

A debutat cu volumul *„Aici sunt anii dumneavoastră”*, în 2003, la Editura Nemira, carte solidă şi serioasă, care l-a consacrat ca poet. Mărturiseşte că a început să scrie, într-o gară, pe vremea când era inginer de transporturi şi fusese repartizat în staţia CFR din Satu Mare. Pe lângă volumul publicat, a scris enorm. Este ceea ce poate fi numit un autor complex şi prolific. Scrie despre iubire cu colţul inimii, îşi scrie viaţa, recunoscând într-un poem că în sufletul său zâmbeşte Dumnezeu. Simte (în alt poem) durerea copacului dus pe ultimul drum către fabrica de hârtie. Ştie pe dinafară suferinţa lumii, dar deţine şi secretul vindecării prin credinţă, iubire şi iertare. El însuşi, autor şi personaj pare decupat dintr-o lume de vibraţii albastre. Toate acestea determină şi justifică faptul că Ovidiu Mihăilescu este folkist. Unul dintre cei preţuiţi şi respectaţi, în lumea în care versul se înlănţuie cu chitara, precum o iederă sfinţită de taine. Poetul chinuit de toate şi mai ales de el însuşi, are puterea de a primi, la scenă deschisă, aplauzele mulţimii. În 1990, debuta la Televiziunea Română cu un cântec frumos şi expresiv, care îl defineşte: „Tânăr şi liber!”

Este un om care, paradoxal, pare că îşi ascunde partea adâncă şi înaltă din suflet. De aceea, am încercat să îl determin să se dezvăluie publicului cititor, prin intermediul versurilor sale şi al dialogului alăturat.

„Am învăţat să scriu singur, în şuierul tăios al locomotivelor, ca o revanşă împotriva fierului şi a betoanelor...”

- Ovidiu Mihăilescu, spune-mi, te rog, ce a fost întâi, poezia sau muzica?

- Întâi a fost muzica în istoria lumii, cred... La mine tot muzica, m-a fascinat cu sunetul minunat al unei chitare clasice şi, mai apoi, în primii mei ani, poezia m-a cucerit cu câteva versuri învăţate cu copilărească naivitate. Mai târziu, la adolescenţă, le-am redescoperit pe amândouă şi am constatat că pot coexista în muzica rock sau folk şi, mai mult, că ceea ce ambele trezeau în mine era un ecou puternic către o zonă misterioasă, de unde puteam să aflu mai multe despre cine sunt! Mai concret, întâi am luat lecţii de chitară clasică şi mai apoi am descoperit folkul, unde poezia însoţea muzica şi personalitatea îşi putea croi un drum către ceilalţi!

- Care a fost parcursul poetic al creaţiei tale, până la apariţia primului volum?

- Scriam poezie din nevoia de a mă menţine viu, de a mă regăsi cumva, scriam din nevoia de a avea o lume frumoasă şi

normală, dincolo de lumea gri şi osificată a unui comunism mimat. Scriam pentru mine şi pentru a acoperi, cumva, geamurile de conştiinţă sparte şi lipsa de viitor. Am debutat în revista *Steaua* de la Cluj, dar fără ambiţii. Când, mult mai târziu, Adrian Fetecău m-a prezentat Editurii Nemira, cele peste 500 de poeme s-au cernut de la sine şi a apărut structura care a dat naştere cărţii „Aici sunt anii dumneavoastră”... În fond, doar o ironie care acoperea, între coperţile de hârtie, o bună parte din tinereţea mea! E ciudat, dar inginer de transporturi fiind, am învăţat să scriu singur, în şuierul tăios al locomotivelor, cumva, ca o revanşă împotriva fierului şi a betonului ce riscau să-mi anihileze sensibilitatea.

- A apărut şi „Cartea celor 7 mări”. Ce urmează, ce crezi că se va întâmpla cu poezia în aceste vremuri tumultoase? Va răzbi încet, dar sigur, prin hăţişurile economiei de piaţă şi ale falselor valori?

- *„Cartea celor 7 mări”* a apărut ca un dar al unor buni şi frumoşi prieteni. Ea s-a scris în 4-5 ani şi am scos-o întâi doar în format electronic, gata fiind s-o dăruiesc gratuit iubitorilor de poezie. După doi ani, doi buni prieteni au tipărit-o pentru mine ca un gest de iubire. Le voi fi mereu recunoscător! E un manual de călătorie interioară, un fel de jurnal de bord al viselor mele din ultimii ani. Poezia evoluează şi ea, se mută şi în folk, rock, în reclame, în filme, în teatru şi panouri publicitare, aleargă cu tălpile goale pe net, e liberă şi vie. Evident, sunt poeţi prea vizibili şi mari poeţi invizibili care mor necunoscuţi, sunt probleme şi de receptare şi financiare dar aşa este şi în lumea mare, nu toate florile câmpului ajung să bucure ochiul uman... Ce-i important, cred eu, este că noi toţi descoperim tot mai multe poeme bune, tot mai multe poeme intră în conştiinţa publică, iar valorile se vor cerne treptat şi vor străluci, odată cu reaşezarea societăţii româneşti.

- Mi se pare mie, sau îl cam ascunzi pe poetul Ovidiu Mihăilescu la umbra modestiei şi în spatele folkistului?

- Folkistul are unele avantaje! El este o mască veneţiană în spatele căreia artistul poate să se dăruiască lumii. E şi poetul acolo? Sigur! Dacă vrei, folkistul e mai activist, mai implicat în real, încercând să ducă cu sine un mesaj al prezentului. Poetul e mai în afara timpului, trăind în spirit, el nu se grăbeşte şi nici nu caută faimă şi vizibilitate... Nu ştiu dacă e bine aşa, dar aşa simt eu acum. Cred că, dacă Dumnezeu îmi va da timp, poetul va găsi o cale să pună în lumină câteva raze de stea. Apoi, eu mai cred că poetul (dacă este autentic, născut nu făcut, cum spui tu!) creează lent dar sigur un spaţiu de har şi graţie în jurul său... Mă consider doar un iubitor de poezie. Până când harul se va arăta, prefer să rămân doar un folkist arzându-şi sufletul pentru binele comun şi pentru artă.

Interviu realizat de
Clara MĂRGINEANU

Didactica

Duhovnicul în viaţa adolescenţilor

Duhovnicia este cea mai înaltă chemare a preotului sau a profesorului de Religie, în cadrul ei arătându-se destoinicia de mijlocitor între om şi Dumnezeu.

Importanţa prezenţei duhovnicului în viaţa adolescentului prin *Taina Mărturisirii* este mare. Desigur, *Taina Mărturisirii* e aceeaşi pentru toţi oamenii şi darul pe care îl comunică e acelaşi – iertarea păcatelor. Dar date fiind diferenţele sufleteşti dintre oameni provocate de vârstă, temperament, cultură sau situaţie socio-materială, ea suportă aspecte aparte.

La vârsta adolescenţei, când credinţele par a se spulbera, duhovnicul trebuie să fie atent, să ţină seama de dorinţele lui de a păşi mai repede spre maturitate, căci strategiile lui de gândire, analizare a adevărurilor supranaturale au suferit mari schimbări. De aceea, „mărturisirea nu trebuie să devină un act al înjosirii personalităţii adolescentului, ci o înălţare a ei” (1). Adolescentul trebuie convins, înainte de mărturisire, că Hristos este martor invizibil al tuturor faptelor noastre, pentru a naşte în el predispoziţia sufletească necesară şi potrivită conlucrării cu harul.

Pentru ca actul mărturisirii să fie unul ce îndeplineşte voia lui Dumnezeu, se cere duhovnicului să fie apropiat de adolescenţi şi tineri (ceea ce constituie o artă), pentru a empatiza cu ei, a privi lumea, cumva, cu ochii lor. „Esenţial este să te estompezi pentru a-L lăsa pe Hristos să vorbească”, spune un duhovnic.

Un duhovnic cultivat are cele mai mari şanse de a cizela şi educa sentimentele şi trăirile religioase ale adolescentului. Obligatoriu, el nu este un simplu transmiţător al învăţăturii, ci o întruchipare a valorilor creştine şi competenţei relaţionale.

Oricât de bine ar fi echipat teoretic, dacă îi lipseşte exemplaritatea faptelor şi înţelegerea aproapelui el nu poate fi un autentic duhovnic spiritual. „Îşi va conduce turma nu numai prin cuvinte, ci şi prin exemple” (Consiliul Ecumenic Vatican II, p. 14). (2)

E. ALECU

Bibliografie:

1.) Coman, Vasile, op. cit., pag. 90.
2.) Cucoş, C-tin, op. cit., pag. 154.

Portret

Constantin al XI-lea

Un triumvir al inteligenţei româneşti. Nu fac parte din aristocraţie. Nici mare, nici mijlocie. Nici din burghezie. Nici din actuala clasă politică. M-am născut în ţărănie. Cea mai mare spaimă a noastră au fost boierii. Să nu ajungem clăcaşi, dijmaşi şi argaţi pe moşiile şi la curţile lor. Secetă, inundaţii, molime, războaie, foamete... dar am reuşit să ne păstrăm pămînturile şi nu am ajuns la mîna moşierilor sau în slujba lor. Şi am ţinut-o tot aşa, din generaţie în generaţie, pînă au venit comuniştii care ne-au făcut clăcaşi, dijmaşi şi argaţi chiar pe pămîntul nostru. Dar un colţ împotriva boierilor tot mai avem. Ca orice ţăran autentic ce s-a hrănit în adolescenţă cu învăţătura lui Jean Jacques Rousseau – asta pînă l-am cunoscut pe acest monument de istorie vie, Constantin Bălăceanu Stolnici.

Constantin al XI-lea seniorul

Mai sînt prinţi, conţi, baroni români prin lume. Urmaşi de hatmani, pîrcălabi, logofeţi, vistiernici, postelnici, caimacami şi chiar Domnitori. Rămas în ţară, Constantin al XI-lea Bălăceanu nu-şi lungeşte numele cu o asemenea povară. Este cu mult mai mulţumit să-i spui doctore, profesore, domnule autor. Moştenirea lui – cît a mai rămas de la partidul comunist, ceva pădure, ogoare, o casă, o moară.

O casă strămoşească. Nu a cumpărat pămînturi şi nu a zidit clădiri. Tot ce îi aparţine nemoştenit, tablourile pe care însuşi le-a pictat şi amintirile pe care nu le-a uitat. În singurătatea zidurilor tăcute se caută pe sine. Născut în 1923, în România Mare, în timpul zbaterilor naţionale politice, economice, sociale şi culturale de după război, se formează între entuziasmul marii înfăptuiri şi scepticismul „generaţiei pierdute”.

După liceul de la Piteşti îşi alege osînda studenţiei la Medicină. E adevărat cu trăsură la scară şi cameră la hotel dar nu poţi să devii medic autentic dacă lipseşti de la disecţii, de la cursuri şi de la patul bolnavilor. El nu are nevoie numai de o diplomă pe care ar putea s-o obţină mai uşor de la oricare altă facultate, dacă nu avea alt interes decît să se fălească, să aibă ascensiune sigură în societate şi în politică, să-şi administreze proprietăţile, să călătorească prin lume.

Lucru care i-a prins bine: în 1945 nu a mai rămas decît cu un crîmpei de moşie. Iar în martie 1949 aristocraţia românească a cunoscut marea dramă a desfiinţării ei, cînd familii întregi, cu copii şi bătrîni, au fost îmbarcate în miez de noapte, în camioane, spre adrese necunoscute. Unii au ajuns direct în puşcării, alţii în colonii de muncă forţată, alţii cu domiciliu obligatoriu în diferite localităţi sau chiar pe cîmp, sub cerul liber, unde au trebuit să sape bordeie în pămînt. Şi nu puţini au fost de-a dreptul exterminaţi.

Constantin Bălăceanu a scăpat ca prin minune. Se afla în spital şi nu i-au dat de urmă. Mai apoi regimul dictatorial şi-a dat seama că avea nevoie de specialişti pe care nu-i găsea în clasa muncitoare. Puteai să faci directori de fabrici din muncitori, miniştri din deţinuţi politici, inspectori din acari sau strungari, şefi de ferme din ciobani... Dar sistemul s-a văzut nevoit să se servească, pînă una alta, de specialiştii proveniţi din aşa-zisele clase exploatatoare. Constantin era unul dintre ei. Încă din 1948, cînd mulţi dintre colegi de-ai săi de-abia învăţau să scrie reţete, el publica o carte de specialitate „Elemente de anatomie şi fiziologie ale sistemului nervos”. Neamul Bălăcenilor supravieţuia printr-un tînăr om de ştiinţă, de 25 de ani, cu doctoratul în Medicină şi în Chirurgie. Astfel spus, un reprezentant al întregii aristocraţii, care, prin el, rezista în zbuciumatul secol trecut şi lua cu asalt şi primul veac al mileniului al treilea. Prin el, istoria clasei sale răspunde prezent la apelul făcut la porţile europenizării şi globalizării. Nenumăraţi Bălăceni au făcut cinste ţării de-a lungul secolelor în Franţa, Italia, Germania, Spania şi, bineînţeles, la Istanbul. Iar rolurile cele mai importante le-au jucat în istoria ţării. Prima menţiune scrisă despre Bălăceni este o lecţie de eroism şi patriotism în timpul lui Mircea Cel Bătrîn şi a fost consemnată în „Cronica raguzană” a lui Luccari. În 1395, în lupta de la Rovine, cu cumplitul Sultan Baiazid pier în luptă toţi cei trei fraţi Bălăceni....

Neam străvechi, născut odată cu naşterea poporului român, în sînul obştilor săteşti – primele forme de cristalizare ale unui stat incipient. Nici cu sînge peceneag, sau cuman, mongol sau turcmen, bizantin sau fanariot, maghiar, polonez sau german... Au participat la întemeierea Ţării Româneşti chiar dacă au plătit cu viaţa în luptele de la Posada, de la Rovine, de la Călugăreni...

Ultima za din acest lanţ, Constantin al XI-lea... într-o legendă nu ştim dacă chiar apocrifă, se spune că ar fi şi ultimul vlăstar al ducelui de Barcelona, printr-o mezalianţă din secolele trecute. Dar personajul în cauză refuză să comenteze aşa ceva. Regretul cel mare al Bălăceanului de pe urmă este că Dumnezeu nu i-a îngăduit să aibă moştenitori...

Constantin al XI-lea - savantul

„Un bătrîn atît de simplu după vorbă după port”. Cine şi-ar da seama dacă l-ar întîlni din întîmplare că are în faţă o adevărată enciclopedie şi o istorie cît istoria ţării. Modest la modul absolut, nu face caz nici de origine, nici de diplome, nici de trofee.

L-am cunoscut mult mai tîrziu... În anii studenţiei mele erau încă destule vîrfuri ale intelectualităţii româneşti. Nu se stinsese ecoul paşilor lui Iorga şi Nae Ionescu – atît de fascinanţi şi în extreme politice şi ideologice şi dispăruţi cam în acelaşi timp. Ascultam prelegerile lui Călinescu, participam la întîlnirile cu Arghezi şi Sadoveanu, mergeam la spectacole cu Lucia Sturdza Bulandra, Vraca, Calboreanu şi la concertele lui Ion Voicu, nu se stinsese glasul Mariei Tănase, se juca Eugen Ionesco, şi îi găseai la Anticariat pe Cioran şi pe Mircea Eliade şi Ionesco. Vernisaje cu Jalea...

În această lume îşi croia drumul liniştit Constantin Bălăceanu Stolnici, care venea din sfera medicală cu Ana Aslan, Constantin Parhon şi Constantin Arsenie.

Maeştri sacri nu părăseau scena

Azi, biografia lui Constantin Bălăceanu Stolnici este bine cunoscută. Preparator şi asistent universitar la catedra de Neurologie, profesor la catedra de cibernetică, la facultatea de filosofie, profesor asociat la facultăţi din Anglia, Brazilia, Spania, Franţa, după ce fusese şef de secţie, sef de clinică, director la spitalele Colentina, Cantacuzino, Gheorghe Marinescu şi, în sfîrşit, la Institutul de Geriatrie al doamnei Aslan.

Pentru un om obişnuit nu ar fi timp nici măcar să zboare din aeroport în aeroport pentru aceste activităţi la societatea franceză de neorologie, societatea internaţională de lingvistică aplicată, societatea braziliană de cibernetică, şcoala franceză de înalte studii, societatea madriliană de cibernetică, asociaţia americană de istorie a medicinei etc., etc.

I-ar trebui multe piepturi şi revere să-şi agaţe toate ordinele, medaliile şi distincţiile primite în ţară şi în străinătate. Şi de l-am pune pe un cîntar cu taler împreună cu cîte un singur exemplar din cărţile publicate ar atîrna suspendat la mare înălţime. Iar triaj lîngă triaj, desfăcute filă cu filă, plus articolele publicate în reviste şi ziare ar acoperi drumul de la Stolnici la Bucureşti şi ar mai şi rămîne.

Lucrări de referinţă pe liste de recomandări pentru studenţi, profesori şi cercetători din multe universităţi din lume. Dar şi cărţi de istorie, de antropologie, de filosofie: „Cele trei săgeţi”, „Introducere în studiul Kabbalei iudaice şi creştine”, „Saga baronilor du Mont”, „Gîndirea magică”, „Geneză şi evoluţie”, „Saga Bălăcenilor”... Nu ştiu dacă i-ar mai rămîne timp unui copist, într-o viaţă întreagă, numai să transcrie aceste lucrări. Care nu înseamnă numai teorie, jocuri de idei. Chiar a umblat cu bisturiul de metal şi bisturiul inteligenţei şi imaginaţiei în creierul uman, a asistat la momente de tanatos, şi şi-a provocat stări la limită pe propriul organism. Cît de mare poate să fie un creier de om, cîte milioane sau miliarde de încreţituri în scoarţa cenuşie şi de conexiuni în profunzime ca să încapă în el atîta memorie şi atîta creativitate.

Ca oricărui bărbat aproape nonangenar, d-lui Constantin Bălăceanu Stolnici i-au apărut riduri, i s-a alterat uşor vocea, se foloseşte de baston şi poartă ochelari... Dar ce minte tînără, oameni buni! Cîtă neoboseală a intelectului... Cîtă forţă creatoare... Cîtă poftă de viaţă...

Pare plămădit din aluatul acelor mari oameni ai istoriei, ca un Eschil, Sofocle, Goethe, Tolstoi, Victor Hugo, Sadoveanu, Arghezi, doamna Bulandra, seniori ai literaturii şi culturii mondiale.

Cred că de această dată se poate vorbi de norocul unui adevărat triumvirat al inteligenţei româneşti.

Unul dintre triumviri este şi Constantin Bălăceanu Stolnici. În acelaşi buchet cu Radu Beligan şi Neagu Djuvara.

Ţineţi-i, Doamne!

Marin IONIŢĂ

Ministerul Dezvoltării Regionale şi Turismului
Guvernul României
Municipiul Piteşti

Anunţ de presă

CREARE PARC LUNCA ARGEŞULUI

Număr de referinţă: cod SMIS 24175

Programul: Programul Operaţional Regional 2007 - 2013,
Axa Prioritară 1 - "Sprijinirea Dezvoltării Durabile a Oraşelor - Poli urbani de creştere,
Domeniul de intervenţie 1.1 - Planuri integrate de dezvoltare urbană,
Sub-domeniul: Poli de dezvoltare urbană"

Autoritatea de management: Ministerul Dezvoltării Regionale şi Turismului

Organism Intermediar: Agenţia pentru Dezvoltare Regională Sud Muntenia

Beneficiar: Municipiul Piteşti

Valoarea totală a proiectului: 40.592.065,25 lei

Valoarea finanţării nerambursabile: 19.072.158,85 lei

Data publicării anunţului: octombrie 2012

Alte informaţii: Primăria Municipiului Piteşti anunţă finalizarea lucrărilor la proiectul "Creare Parc Lunca Argeşului", cel mai mare şi mai modern parc din Piteşti.
Parcul nou realizat este împrejmuit pe întreaga lungime de 2.300 m şi pune la dispoziţia vizitatorilor numeroase spaţii de recreere (două fântâni arteziene, o bază sportivă cu suprafaţa de 2.288 mp, locuri de joacă pentru copii, o zonă pentru şahişti, şase foişoare, precum şi piste destinate cicliştilor cu o lungime totală de 2.900 m).
De asemenea, parcul este dotat cu o scenă pentru desfăşurarea activităţilor socio-culturale şi chiar un teatru în aer liber.
Accesul la parc este facilitat de o parcare fără plată cu o capacitate de 76 de locuri.
Efortul recent încheiat dovedeşte preocuparea continuă a autorităţilor locale pentru îmbunătăţirea factorilor de mediu şi a calităţii vieţii piteştenilor.

Mai multe detalii despre implementarea acestui proiect ce se desfăşoară în perioada 21.01.2011- 31.11.2012, puteţi obţine de pe site-ul web al Primăriei Municipiului Piteşti sau de la Primăria Municipiului Piteşti, str. Victoriei nr. 24, localitatea Piteşti, cod 110017, tel: 0248/213994 int.268, fax: 0248/212166, e-mail: primaria@primariapitesti.ro.

Persoană de contact: Marcela Bădescu, şef Serviciul Dezvoltare şi Managementul Proiectelor.

Note: Conţinutul acestui material nu reprezintă în mod obligatoriu poziţia oficială a Uniunii Europene sau a Guvernului României.

Uniunea Europeană
Fondul European pentru Dezvoltare Regională
Regio
Iniţiativă locală. Dezvoltare regională.
Instrumente Structurale 2007-2013

www.inforegio.ro

Paul Aretzu: *Cartea cu anluminură*

Pusă, prin titlu, sub semnul bibliofiliei, placheta de versuri ***Cartea cu anluminură*** – Editura Pământul, Piteşti, 2010 – semnată de **Paul Aretzu** a fost premiată, aşa cum se precizează de la început, la Concursul Naţional „Literatura modernă”, Ediţia a II-a, 2010.

Aparţinând liricii confesive, poezia lui Paul Aretzu pune, încă din primul poem – fără titlu, ca şi celelalte din volum – cititorul în relaţie cu arealul spiritual al poetului şi, bineînţeles, cu „obiectele” aflate în contiguitatea eului şi

vieţuind, ca şi acesta, sub ineluctabila tiranie a timpului, *fiind timpul dictator tânăr*, însă această percepţie se manifestă doar până când omul îşi înţelege rostul, menirea, metamorfoza petrecându-se când *ochii îi/ înalţ la sânul dulce al timpului.* Şi, totuşi, *mâine este un cuvânt obscen. într-un timp în/ schimbare (...).*

Volumul reface alegoric destinul cristic, avându-l ca actant pe creatorul de poezie, pentru care filonul credinţei se suprapune până la identificare propriei meniri de a zămisli, concomitent, gândul înalt şi frumosul al cărui aport îl susţine cu fervoare pe cel dintâi: *nu ştiu ce mângâiere a intrat în mine/ când era să mor pe deal, înnebunit de vânt,/ curgându-mi din braţe vin./ am fost apucat de minte, zgâriat pe stern/ când cu grele picioare coboram dealul vertical/ împleticindu-mă de bătrâneţe ca un somnoros/ iar din labele picioarelor mele zdrelite/ curgeau dâre de vin (...).* De aceea, câmpul semantic al sacrului este diseminat în toate poemele, prin trimiterile directe sau indirecte la *fecioara bibliotecilor*; la *sfinţi*, la steaua - călăuză a magilor; miel; Paşte; *liturghie în sfântă carte*; *sihăstrie*; *chilie* etc., imprimând poemelor o evidentă latură anagogică, dar, în acelaşi timp, aducând nuanţe de topos al izolării şi al damnării care însoţesc procesul creaţiei autentice, indiferent de conotaţiile care i se atribuie termenului. De altfel, poetul are, în viziunea lui Paul Aretzu, un destin aparte (*am venit pe lume./ cu două lespezi în loc de palme*), pentru că – asemenea lui Arghezi, în *Rugă de seară* – percepe atributele ochiului artist drept *ferestre singure săpând/ ca pluguri văzătoare*, în stare să schimbe faţa pământului, neîncetat, dacă *scrisul este orizontul mâinii*, iar aceasta *pentru că scriitorul nici nu are unde să moară./ decât în literatură. acolo este locul lui de veci.*

Un factor cu valenţe multiple în poezia lui Paul Aretzu din acest volum este apelul la imperfectul indicativului verbal care, pe de o parte, îi conferă textului aspectul de epos, iar, pe de altă parte, la nivel structural, susţine unitatea operei, însă nu este de neglijat nici efectul eufonic, fiindcă, pe ansamblu, un imaginar poetic – amintind de volumul *Paşii profetului* al lui Lucian Blaga – este coroborat cu o desfăşurare de litanie, rostită melopeic: *din greu ne mişcam cu o biată căruţă de piatră/ împingeam la loitră, apoi urcam din fugă./ drumul câteodată era ocupat de sunete/ de diferite mărimi (...)*; *Slăvit de firavi discipoli, înconjurat de stupii/ cu alfabete. tălpile rămâneau/ în ţărâna fierbinte (...)*; *pipăia drumul cu un şarpe (...)*

Tonul poemelor lui Paul Aretzu este, în general, elegiac, poetul reconstituind, la nivel individual, fireşte, drumul credinţei şi, în acelaşi timp, al reconstrucţiei întru asumarea deliberată a acesteia, prin evadarea dintr-un sine inconştient de adevărata vocaţie a omului: *lângă piciorul lămpii. întârziind puţin timp în exod. îi scriam că m-am făcut cititor.*

Îmbinând lirica eului cu aceea a măştilor, poetul dezvăluie feţele tentativelor de dezmărginire a omului pentru care actul, gestul, sentimentul religios nu înseamnă o limitare, determinată de acceptarea unor canoane prin tradiţie, prin educaţie etc., ci, în primul rând, o formă de manifestare a libertăţii reale (*locuiesc o casă abia ivită. viaţa mea/ sub o lumină care vorbeşte/ întind peste pajişte însemnările./ până vine trăsura incendiată. pe care/ o aştept în haine*

înmiresmate), când *peste creier ţâşneşte o coroană de gheaţă/ din frunze de măslin.* În felul acesta, scrisul cititul, alfabetarele, cernelurile etc., amintite în poeme, pot fi instrumente, dar şi lianţi ai celor două forme posibile de manifestare a omului, mai ales a celui creator de frumos, care transformă sau îşi transformă fiinţa după chipul gândului înmiresmat de sacru: *reuşeam uneori să o privesc din toate părţile./ oasele trupului/ i le simţeam boltindu-se ca un paraclis./ muzica şi mirosul lor. alt fel de întuneric.*

Omniprezenţa sacrului, între viaţă şi noaptea care *vine curând. găsindu-ne încălţaţi în bocancii de drum*, este certificată, între altele, *ca o rană înjunghiată, un buric triunghiular pe cer*, de inconsistenţa, vizibilă în *umbrele noastre* care, la rându-le, se vor reazem, într-o *veşnică sală de aşteptare.* Ca şi Lucian Blaga, amintit mai sus, Paul Aretzu îşi direcţionează credinţa spre făurirea vieţii de aici, nu pregătindu-şi neapărat veşnicia şi nici măcar o împăcare cu o viaţă de după viaţă, din moment ce vorbeşte despre *vidul ce rămâne după consumarea zilei.*

Dincolo de toate, frământări, încercări, fireşti aşteptări, este în poezia lui Paul Aretzu un dramatic strigăt al singurătăţii omului, de la început, din momentul naşterii, îngemănat cu disperarea absenţei mărturiilor legate de „a fi", care se înalţă într-una dintre cele mai tulburătoare elegii din volum: *nici martorii naşterii mele nu mai ştiu/ amănunte. aşezaţi ca într-un tablou/ al Coborârii de pe cruce, nu au înţeles/ dragostea disperată a mamei, când trăgea peste mine/ timpul nou-nouţ./ martorii naşterii mele au murit de mult,/ în altă singurătate. iar martorii morţii lor/ nu-şi mai amintesc amănunte despre suflet,/ despre claritatea lumânării, despre/ timpul şi despre spaţiul de atunci,/ despre abominabilul mers muzical, despre/ măreţia nemişcării, despre plânsul/ în ţărâna aripilor,/ despre respiraţia zero.*

Între anluminurile care înnobilează textele din volum un loc plin de suavitate îl ocupă cele în care este ipostaziată femeia, fie ca Dalilă, căreia bărbatul i se oferă benevol victimă (*în somn înfăşurat în gleznele ei./ punându-mi părul pe butuc*), fie ca „pământ" râvnit (*un bărbat se ascunde într-o femeie./ prin gesturi de început. în străvechi icoane*), însă femeia-mamă este sinteza în care se regăsesc toate: *nu mai puteam să ies din zăpadă/ şi aveam o sută douăzeci de ani. şi nu/ mai puteam să ies din moarte./ nu mai puteam să ies din îmbrăţişarea iubitei./ adică nu puteam să ies din trupul mamei/ care mă aştepta hohotind de singurătate* (…). Din acest motiv, actul creaţiei este omagiat prin asociere cu naşterea: *mâna odihnindu-se în carte. prunc înfăşat/ în aluat. ţipând după maica sa./ iar pagina albă este grea în aşternutul curat./ travaliu de gândire ca înflorirea măceşului.*

O latură inalienabilă a literaturii române, culte sau populare, în toate etapele evoluţiei ei, a fost preocuparea în legătură cu raportul dintre om şi divin, manifestată în mod diferit de la un creator la altul, deosebirile fiind date, fireşte de diverşi factori. În poezia lui Paul Aretzu, aceasta are cel puţin două surse: tradiţia (a cărei influenţă este, totuşi, insesizabilă) şi vieţuirea, poetul configurându-şi partea cea mai consistentă a credinţei prin trăire directă, nemediată: *era un car plin ochi şi a trecut/ pe lângă cuvintele mele şi-am început să vorbesc/ despre cele văzute şi nevăzute.*

Ecou şi mărturie contemporană a conceperii actului creator ca manifestare supremă a fiinţei umane, cartea *cu foiţele ca lumina ochilor* însumează condiţia umană, cu toate datele ei reprezentative, între care umilinţa, credinţa, sacrificiul: *ci scriu cu poruncă rugăciuni umilicioase,/ ce se zic în picioare, la Ceasuri. după grăunţii/ metaniei./ pentru cei adormiţi în credinţă./ scriu cu o cerneală de sânge. ca şi cum aş ara/ cu trei degete.*

Şi fiindcă logosul, forţă primordială a lumii, e ambivalent, pătruns de rugăciune, exprimând-o sau alcătuind *un iad/ al vorbirii fără întrerupere*, poetul este cel care, mai mult decât toţi ceilalţi oameni, poate să-i sondeze profunzimile şi să-i împartă melosul semenilor: *ca un miner al cuvintelor cobor în adâncimile/ cititului şi scrisului. tabernacolul cărţii sau mic/ mormânt. nu ştiu: să aprind lumânări sau să mă scald/ în lumina spicelor apei celei luminate. ca un miner/ solitar îmi ascut pana/ şi mă afund în grafitul cuvântului. sărind şi jucând./ săpând înainte, grămădind în urmă.*

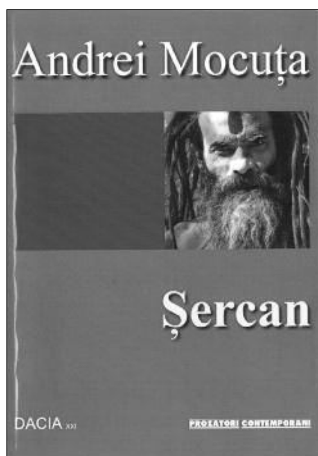
M. BAHNA

Avataruri sau poveste neterminată – Andrei Mocuţa: *Şercan*

Antropogonie – cosmogonie – teogonie – feerie – parodie – meditaţie etc., cartea lui **Andrei Mocuţa**, ***Şercan*** (Editura Dacia XXI, Prozatori contemporani, Cluj-Napoca, 2012), are din toate câte puţin şi e ca o încercare de iniţiere în cunoaştere în general, făcută cu grijă şi cu nerăbdare concomitent, un fel de materializare a îndemnului *Festina lente!* Iar aceasta, pentru că, la prima vedere, e o carte pentru copii, numai că, de cele mai multe ori, ei se grăbesc să ajungă oameni mari, iar înţelepciunea, deşi, prin tradiţie, e apanajul bătrânilor, adesea îşi face loc şi la începuturile vieţii. De aceea, între absurd şi logica pe care numai copiii o stăpânesc, surprinzătoare pentru cei mari, cartea aduce un univers straniu şi fascinant totodată, ale cărui coordonate sunt proteice, aşa cum e şi fantezia copiilor, dar se adresează, în măsură poate şi

mai mare, adulţilor sau, mai exact, tuturor acelora care, deliberat, se lasă în voia visului, căutând, în acelaşi timp, să-i înţeleagă sensurile care, fireşte, nu sunt la îndemâna oricui.

În creuzetul cărţii lui Andrei Mocuţa se topesc legende, mituri, basme, multă literatură, multă imaginaţie a autorului,

iar liantul acestor ingrediente este un produs simbiotic, amestec de minte şi de inimă, prin care se creează o lume trăind într-un areal simbolic, exotic, pentru identificarea căruia se apelează la toponime şi la o onomastică pe măsură: *Hua Chi, Temujin, Zanzabar, Khulan, Chuluun, Shikii, Tamika, Gumboot* etc.

Cartea poate fi citită atât ca un roman, care-l urmăreşte pe Şercan, personajul eponim, dinainte de a se naşte, prin înaintaşi, şi până la sfârşitul vieţii, având, în felul acesta statut de bildungsroman, dar capitolele au şi oarecare autonomie, putând fi privite şi separat. Mutatis mutandis, se pot remarca influenţe borgesiene, mai ales în configuraţia unui univers labirintic, alcătuit din real şi fantastic, între care nu există nicio graniţă. Mai mult, fantasticului i se dă acelaşi tip de atenţie ca şi realului, iar realului i se conferă atribute ale fantasticului. De pildă, cu ecouri din *Tinereţe fără bătrâneţe şi viaţă fără de moarte*, la care chiar se fac referiri directe la un moment dat, se construieşte o imagine de un lirism tulburător a relaţiei – asupra căreia se insistă mult în carte – a iubirii nesfârşite dintre copil şi mamă, care începe înainte de naştere şi se continuă atâta timp cât copilul e în viaţă, chiar dacă mama nu mai e. Se pot remarca destule filiaţii, la acest capitol, cu deosebire, al sublinierii dragostei materne şi a celei filiale, între cartea lui Andrei Mocuţa şi scrierile lui Cristian Popescu.

În legătură cu începuturile existenţei individului uman, Andrei Mocuţa creează o imagine insolită, nu atât a clipei când vine pe lume, cât, mai ales, a identităţii dintre primul gând al mamei legat de copil, dinainte de zămislire şi ziua naşterii sale: *Atunci când un copil se naşte în tribul Sher Khan, părinţii lui nu îi iau în considerare ziua de naştere, nici ziua când a fost conceput, ci momentul în care copilul s-a materializat pentru prima oară sub formă de gând în mintea mamei sale. Aceasta e adevărata lui zi de naştere.* Dar procesul venirii pe lume a unei vieţi e complicat: pentru ca bucuria naşterii să fie deplină, mama are nevoie de acordul sub formă de cântec al *copilului dornic să se nască în inima ei*, pe care ea să-l asculte *sub copacul totem al tribului.* În felul acesta, noua făptură îşi pregăteşte apariţia sub auspiciile strămoşilor, iar cântecul copilului, pe care *mama începe şi ea să-l cânte*, devine limbajul lor inalienabil, pavăză împotriva răului, leac împotriva durerii: *de îndată ce începea să-i cânte, lacrimile dispăreau ca prin minune.*

Dar nu doar naşterea e neobişnuită în *lumea lui Şercan* sau în *lumea Sher Khan* – pentru că dincolo de a fi un personaj, Șercan e şi un trib şi un templu şi *loc al Iubirii* –, ci şi toate celelalte etape ale vieţii pe care le străbate, animat de închipuiri şi aspirând spre atotcunoaştere. În felul acesta, după ce începe să cunoască, el devine *omul-glob*, înghiţind tot ce are formă de sferă (cu toate conotaţiile culturale ale acesteia), de la mingi de ping-pong, la globul pământesc, folosit ca material didactic la ora de geografie şi chiar *la opt ani, Şercan a înghiţit jumătate din planetă*, însă îşi reprimă cu greu apetitul de a înghiţi-digera, prin intervenţia hotărâtă a mamei (*Nici să nu te gândeşti*, îl ameninţă şi chiar îl corijează ea!), soarele însuşi.

Spaţiul pe care-l străbate Şercan e întins, acoperind Africa natală şi ajungând în India, unde, cu o educaţie zen şi cu o viaţă zen, este marele înţelept, care-şi împărtăşeşte discipolilor chintesenţa învăţăturii adunate, cea a tăcerii.

Urmuziană, de multe ori, la nivelul imagisticii, al îmbinărilor lexicale, cartea este însă, în multe privinţe o alegorie – despre artă (fiindcă *lui Şercan îi plăcea să scrie poveşti, dar se oprea după prima frază*, iar amestecul artei demonstrează în altă parte efectele ei pacifiste), despre viaţă, despre cunoaştere etc., dar semnificaţiile care se pot desprinde sunt numeroase, ţinând, de asemenea, de fantezie, de cultură etc., de astă dată, ale lectorului.

Mioara BAHNA

Trilogia de tiflă a lui Che

Ilie Chelariu (n. 1955), poet, jurnalist şi promotor cultural, redactor-şef al revistei literare „Orient latin”, Timişoara, reprezintă acel „om nou” legitimat postdecembrist, cu spiritul lui ’89 ca ADN (în plus, cu iluziile revoluționare şi deziluziile de sub semnul unei nesfârşite tranziții, specifice doar României). Acest ADN al revoltei îi păstrează autenticitatea, de peste 20 de ani, fără pervertire, fără a se trăda pe sine însuşi (în opoziție cu cei pentru care spiritul lui ’89 a fost o cocardă fariseică, monedă de convertire în oportunişti ai noilor regimuri politice) .

Deşi s-a lansat ca poet (*Zece ani de singurătate*, Timişoara, Editura Eubeea, 2000; *Kaki,* Timişoara, Editura Eubeea, 2003) în logica intensei activități de jurnalist, din 1990 până-n prezent (membru fondator al Asociaţiei Jurnaliştilor Profesionişti din judeţul Timiş), şi a spiritului de frondă, e firească propensiunea spre jurnalismul de opinie şi, implicit, spre pamfletul politic. Ultimele apariții editoriale, ca o trilogie sub semnul lui „Che ”, înmănunchează editoriale şi pamflete politice, publicate din 2007 până în 2011, în presa zonei (în săptămânalul lugojean „Redeşteptarea” şi pe site-ul timişorean „Ora de Timiş”): *Basca lui Che*, 2009, *Fatwa lui Che,* 2010 şi *Masla lui Che: 72 de pamflete politice însoţite de 12 portrete semnate de Ştefan Popa Popa's.,* 2011 (la aceeaşi editură Eubeea), cu o prefață de Robert Şerban şi o prezentare pe coperta a IV-a de Adrian Dinu Rachieru.

Printr-o fericită similitudine, *”Che” (lariu)* se suprapune peste *„Che” (Guevara*), în latura de revoluționar temperamental, cu atitudine civică şi dorință justițiară, sub textul *„Viva la Revolucion”* (înlocuind de pe celebra bască guevariană sigla stelei roşii în cinci puncte, cu o siglă proprie - Proclamaţiei de la Timişoara, cu Punctul 8) .

Motto-urile sunt semne de carte, *bookmarks* pentru decodarea textelor, embleme pentru *triada* interrelațională: conținut, autor, lector. Un citat din Evanghelia lui Luca: *„Vai de voi, fariseilor, pentru că voi umblați după scaunele dintâi la sinagogi”* decodează *conținutul* – tarele vizate: impostura, minciuna şi falsul - recognoscibile în eticheta *fariseilor*, care nu au credință adevărată, doar vânători de funcții şi aclamații; un citat din Paul Goma (care, cu rezervele de rigoare privind temperamentul dificil, e singurul revoltat autentic, prin consecvență), replică la cei care-l voiau redus la tăcere: *„o să vă îngrop eu într-o criptă transparentă, care nu vă va feri de priviri, nu vă va cruța de uitare*”, decodează *autorul*, prin nervura scriiturii de pamflet şi manifest „j-accuse”, şi în fine, un citat din Saşa Pană, în spiritul avangardist propriu şi autorului, *„cetitor, deparazitează-ți creierul!”,* care vizează *lectorul* – printr-un apel la gândirea proprie, iscoditoare, contra gândirii leneşe şi virusate de erori ori de clişee.

Cum suferința maximă înainte de ’89 fusese nu atât foamea şi frigul, cât al treilea F - *frica,* acel „pumn în gură” (la propriu: tortura, la figurat: lipsa dreptului la liberă exprimare), firesc că după ’89 cea mai descătuşată (e drept, uneori prea în devălmăşie) a fost presa, care s-a dovedit abia acum „a patra putere-n stat”, prin virulența atacurilor, prin forța jurnalismului de opinie. Doar că după ceva ani, s-a ajuns la o suprasaturație, să se scrie prea mult pamflet politic... E drept că majoritatea sunt proiectile „de gaşcă agresivă”, trecând uşor granița spre „aria calomniei” - dar îndeajuns pentru a devaloriza ca specie literară pamfletul politic, a-l trimite în derizoriu, ca pe o nucă seacă. Noroc că-n acest stufăriş mai apar lucrări de calibru greu, întru defrişare. Astfel, Ilie Chelariu e printre „opinomanii” de elită ai zonei (Ion Marin Almăjan publica în acest sens, prin 2003, dar într-un stil diferit, grav şi impozant, *Vremea hahalerelor*, pamflete politice, Editura Augusta, Timişoara).

În societatea consumistă şi vitezomană, suntem în era ştirilor, a calupului zilnic de breaking news (ştiri de ultimă oră), un fel de povestiri pe scurt cu eroi şi anti-eroi, cu tăvălug de fapte. În acest context, autorul pamfletelor e un alt fel de ştirist, unul care face „sinteza zilei” în spiritul său propriu, mucalit şi satirico-umoristic, ca un ping-pong cu mingea ştirilor între ascultător şi interpret. *Ştirile politice* – elementul comun (cărțile de joc) în primă fază sunt îngurgitate de publicul larg (receptorul) aşa cum li se oferă, fast food; pamfletarul e *interpretul* care le preia şi le redistribuie prin *versiunea* proprie - *masla* sa de joc, iar *lectorul* le reia şi (voilà! scop atins!), trezit din apatie, reacționează prin îndoielile stârnite de noua interpretare a ştirilor.

În ultimă instanță, scena politică e aceeaşi: propriu fiecărui autor e felul spunerii, stilul şi limbajul, nuanțarea, savoarea contextualizării, verticalitatea atitudinii.

La Ilie Chelariu, chiar dacă se cunoaște situația vizată, până la suprasaturație și lehamite chiar (doar „toate-s vechi și nouă toate"), aceasta devine proaspătă, sub un duș de refresh, prin modul de prezentare, cu umor dens, inteligent, fin, subtil, și în același timp șfichiuitor-acuzator, un umor modern, propus antiacademic, zglobiu, lejer, mištocar, într-un stil incitant, suculent, cu talent literar. Sintagma lui Marin Preda „era ticăloșilor", e la fel de bine aplicabilă și erei democrației, o eră a „*mogulilor*", și a „*șmenarilor*" (din toate categoriile), în „*mâzga portocalie a acestul balamuc*", în care statutul social de elită constă în „*gipane*" și „*mertane*". Puterea e „Ciolanul", iar „Romănica" e „Cașcavalul" lui Tom și Jerry, tot mai găurit. În ultimă instanță, toate drumurile duc la Sodoma politică, devenită „*haznaua politică*", în fiecare moment cineva "*o face de căcat*", „sindikaka" e fără putere, iar negocierile sunt pe malul lacului Titikaka.

Respectând regula că pamfletul trebuie să atace mentalități, trăsături negative, nu oameni (evitându-se astfel „atacul la persoană"), dar și pentru a asigura perenitatea literară dincolo de consumarea evenimentelor politice, autorul nu prea nominalizează, deși (fără a fi nevoie de șopârlicile subversive de pe vremuri, de la Europa Liberă), persoanele vizate se știu totuși (vorba lui Agamiță Dandanache „*Nu spui ține – persoană importantă*"). Și pentru că totuși, totul „trebuia să poarte un nume", și pentru că fiecare perioadă are de drept, „rapsozii" și „cârcotașii" ei (cum perioada Iliescu a avut și ea baricada pamfletară de mare clasă „Academia Cațavencu"), se deduce că e perioada guvernării Băsescu-Boc

Personajele vizate sunt recognoscibile și prin portretele realizate de Ștefan Popa Popa's: Traian Băsescu, Adrian Năstase, Emil Boc, Gigi Becali, Elena Udrea, Nicolae Văcăroiu etc., ca o ilustrare grafică la o *Istorie ieroglifică* updatată.

O metodă de a tipologiza aspecte ale acestei perioade, prin persoanele care-i devin reprezentative, este transformarea în substantive comune a substantivelor proprii - apelând astfel la flexibilitatea laxă a limbii române, la capacitatea de îmbogățire a vocabularului cu substantive eponime - dovedind dexteritate lingvistică, într-un mod firesc, spontan, fără să lase impresia de forțate barbarisme. Numele proprii sunt astfel devalorizate și dezindividualizate prin multiplicare, „unul, niciunul și o sută de mii"(à la Pirandello): fauna e cu *berceni* și *pambuccieni*, *băsești* și *elene*, *raduvasili* și *sorosieni*, cu „*cohortele de chilimani și vanghelioți votați*", cu „*parlamentarii vereștoyeni și electoratul lor fidel*", când „*șansele ca țara să se umple de berceamondiali, salami, perverși de la Târgu Ocna, mareani, sexybrăilence, becali, irimoni și ebe este 100%*". Substantivele respective sunt adjectivizate sau verbalizate, după cum o cere fraza: „*Legea lustrației a ajuns un fel de Lege a mustrației. Adică, mai deslușit, ...au* ***tismănizat*** *și Punctul 8. E la fel de haioasă ca și condamnarea comunismului, o altă tragediană îmbrăcată-n haine de clovn politic.*"

Fără a se teme de mult uzitata ca o ghilotină a sintagmei „political correctness", atacă și minoritățile: maghiare ori armene, după caz: "*toți markobeliții și pambuccienii au votat cam tot ce le-au cerut bocii, de-am ajuns costoboci*" (prin reprezentanți: Markó Béla președinte al UDMR, Varujan V. Pambuccian deputat din partea minorității armene).

O treime din carte ar putea fi o completare la DEX, un dicționar sui generis de argou politic din perioada băsesciană, paginile fiind pline de haz total pentru consumatorul de ...*breaking news,* pentru cine cunoaște bine realitatea politică a momentului. Acest procedeu este vechi, cuvintele noi sunt validate de timp și de un fond cultural universal, chiar pierzându-se în timp memoria numelui propriu eponim (cine se mai gândește, de exemplu, când pronunță cuvântul „șovin" la soldatul lui Napoleon, Nicolas Chauvin, naționalist fanatic, devenit popular printr-un refren „je suis français, je suis Chauvin" dintr-o comedie muzicală.)

În mare parte însă, aceste cuvinte țin de o istorie recentă, sunt cu termen scurt de valabilitate, cât o legislatură, cât mandatul politic al persoanelor vizate. Peste un timp va trebui un subsol plin de adnotări (pentru cele care nu vor face... carieră în istorie), identificând eponimul și decodând aria semantică indusă de numele propriu respectiv. Dacă se știe decoda grandomania în arta „pictării" politicii din textul „*lucrări care îi vor eclipsa pe toți* ***rembranzii*** *și* ***rafaelii*** *politicii planetare*", în schimb, când vorbește despre „*udemerezii*" cu „*vereștoii* lor", peste un timp poate va trebui o notă (Verestóy Attila, senator ales pe listele UDMR).

În acest joc între două limbaje, unul argou și unul natural, ca un joc pe două planuri, în ediție bilingvă, se obțin efecte satirico-umoristice și polisemantizând expresia „*a traduce din/în limba*...", prin referiri la idiomuri inventate, ale unor noi categorii tipologice, induse de noile cuvinte formate: tradus din *cotroceană*, tradus din *șmeneză*, „*tradus în latrina vulgară*", despre potlogăriile cu bani comunitari „*s-o spunem în europeză, cotizeișn și palmeișn*", ori „*să traducem din gheșeftereză: oiromiliardecomisioanеșpăgi!*".

Printr-o substituire metonimică (parte pentru întreg), lărgește flexibilitatea unei expresii ca „*a se da mare*"(„a face pe deșteptul"), jonglând acum invers, cu substantive proprii (o autoritate într-un domeniu) - pentru substantive comune (acel domeniu în care face pe superpriceputul): „*se dă Țițeica*" *(*se dă mare în matematică), „*se dă Lenin*" (face pe deșteptul în ideologie comunistă).

Nu se sfiește nici să folosească cuvinte insolite în expresii familiare, chiar bulevardiere: pe șefii partidelor „*îi doare la parizer că bagă în parlament maimuțe și papagali*", iar pe noi, când avem alte necazuri mai arzătoare, „*ne cam doare la gigacalorie de Schenghen*".

Ca la un literat care se respectă, inerente sunt inserțiile culturale, referiri la regele Lear, Cioran, Creangă, Pruteanu,

ori personalităţi ale zonei: *„ehei, dragii moşului, dacă ajung microfarfurizii ăia în faţă, o să ajungem vorba poetului Damian Ureche, fie iertat: „ne aşteaptă –un viitor cu ţigări la vorbitor”.*

Rămânând în domeniul vorbelor de duh, o altă treime din carte ar fi un florilegiu (best of) de citate din singurul clasic român nemuritor, eroul naţional Bulă, Bancorex, Făt-Frumos din tinereţe fără bătrâneţe şi viaţă fără de moarte în orice epocă, care vine cu agenda lui culturală şi la mai toate momentele semnificative găseşte bancul expresiv şi biciuitor (printre altele, conform constatării sale de bun simţ, „*mandarinii portocalii*” şi „*grofii udemerii*” convieţuiesc bine, aplicând lecţia soţiei despre nudism: „*mă, dacă divorţez, te las în curu' gol!*”)

Un procedeu de sorginte engleză (cu tradiţie savuroasă la Paul Goma, Magda Ursache, Luca Piţu etc., pentru potenţialul polisemantic concentrat) este folosirea cuvintelor-valiză (sau cuvinte vagon); „capul lui *Moţoboc* vrem!” (care a şi căzut!), „*hahalaureat* cu Funeriu de gât”, „*bocnitorile* din guvern” (yesmanii lui Boc) - cuvinte... cuplate, care dau un sens nou: *cotroboci* (Cotroceni + Boc) - paronimia cu „costoboci”, e într-un plus de sugestie... „barbară”, „*jenibili*” (jenant+penibil) etc.

În imparţialitatea sa, nu cruţă pe nimeni, nici masa mare a „adrisantului”: vinovaţi sunt alegătorii, poporul (doar se spune că fiecare popor are conducătorii pe care şi-i merită) „*o adunătură de penali, şmenari, curve, manelişti, piloşi, agramaţi, primitivi, agresivi, copii de bani–gata ai secreţilor de tot felul, a fost transformată de către alegătorul român, în clasă conducătoare şi nici uninominalele n-au mărit IQ-ul purtătorilor de vot*”.

Într-o antologie se afirma valoarea terapeutică a unor astfel de texte, precum a unui vaccin: *«pamfletarii sunt rari, ca iarba de leac»*. Frazele scăldate, prea generalizante nu conving, trebuie îndrăzneală şi talent, satiră şi umor de bună calitate, şi Ilie Chelariu e un astfel de talentat temerar. Nu mai are alături pe prietenul său Ion Monoran, cu care să oprească revoluţionar tramvaiele inerţiei, dar prin cuvântul scris şi gestul cultural îi continuă spiritul de frondă, pe baricada culturii, în spirit justiţiar, ca un haiduc modern.

Maria NIŢU

Pseudoaforisme

Motto: O, minune a geniului uman! Hârtia! Tu, care nu numai că suporţi (aproape) orice, dar nici nu ne contrazici! Mirabil duhovnic şi sac de box al tuturor defulărilor verbale!

● Aforismul – ţandără de spirit.

● Hamletizând în România: „C-o fi, c-o păţi… Asta iè!”

● Astăzi, cine are *parte* poate să aibă şi *carte*… Dar, de obicei, n-are.

● Fără Mefistofel, tragedia lui Faust n-ar valora mai mult decât necazul ultimului netot care visează şi el să câştige la loto.

● Radarul cu clopoţei nu prinde decât fraieri.

● Fiorii – chiuitul nervilor de la galerie.

● Rică Venturiano + laptop + spaţiu de antenă ÷ audienţă TV = analist politic.

● Ai grijă să te întinzi cât ţi-e plapuma – dacă o ai!

● Ambrozia, caviarul şi moscul milenare ale românului: laptele covăsit, brânza de burduf şi mirosul de sarică.

● Biografie sentimentală: După o dragoste pătimaşă, urmă o frumoasă *prietenie*, care s-a *încheiat* cu o căsătorie foarte reuşită.

● Triumful finanţismului: să dobori ultimul copac ca să faci din el hârtie pentru tipărit bancnote…

● Singurul lucru bun pe care l-ai putea face *ca o cizmă* este să mergi.

● Consonanţă peste milenii: „Vanitas vanitatum, omnia vanitas” (*Eclesiastul*) – cf. Einstein: „totul e relativ”, cf. Bill Gates: „totul e virtual”…

● „Vinul este poezie la sticlă” (R. L. Stevenson). Şi ţuica sau palinca ce-or fi? Probabil, folclor baladesc la glajă.

● Lumea cealaltă – treaba *celorlalţi*!

● Funcţia creează organul – de partid.

● Mulţi îngeraşi cu patru picioare au prostul obicei ca, maturizându-se, să devină *dulăi*, după cum, din păcate, mulţi îngeraşi cu două picioare devin simpli *plăvani*.

● Viaţa te înconjoară sau te poartă, moartea te *aşteaptă* sau te *pîndeşte*.

● Se întreabă unii de ce sexul femeiesc n-a dat nici un geniu filozofiei… Încercaţi numai să vedeţi cum ar suna substantivul feminin respectiv (format după modelul, legitim şi verificat de milenii, al lui *hangiţă*, *matematiciană*, *arhitectă*): *filo*…

● Oare de ce politica *înaltă* este făcută cel mai adesea de inşi de joasă statură morală?

● „Românul are şapte vieţi în pieptu-i de aramă”… Ei, şi? Pisica are nouă, deşi n-are piept de aramă!

● Există pe lume oameni care sunt atât de *nespirituali* încât nu se pot dărui decât *trup şi corp* (sau *trup şi trup*).

Constantin MANEA

Educaţia religioasă – dimensiune a educaţiei contemporane

Realizarea educaţiei religioase în timpurile moderne pleacă de la credinţa că educaţia este o operă de spiritualizare care nu atinge plenitudinea dacă lasă pe dinafară una din componentele ei fundamentale: educaţia religioasă. Omul se raportează la realitate atât pragmatic, prin intelect, voinţă, acţiune, dar şi spiritual, prin atitudine, simţire şi credinţă. O *educaţie integrală* presupune, pe lângă latura *intelectuală, morală, estetică, tehnologică* etc., şi o componentă *religioasă.* Azi, mai mult ca oricând, se observă o criză spirituală, o precaritate a referinţelor axiologice, o debusolare morală a semenilor noştri. Educaţia religioasă poate şi trebuie să fortifice fiinţa şi s-o orienteze spre ţinte autentice.

O condiţie indispensabilă a educaţiei este *modul* după care educatorul vrea să modeleze spiritul omenesc. Plecând de la Hristos – sursă de putere şi model suprem – educaţia religioasă are sorţi de izbândă. Pe plan comunitar-social, idealul educaţiei creştine se concretizează şi în adâncirea spiritului solidarităţii umane, dar şi de a-l face pe membrul bisericii să recunoască şi pe altul, de altă credinţă, pentru a nu aluneca în totalitarism şi intoleranţă, periculoase chiar pentru creştinism.

Educaţia creştină urmăreşte realizarea comuniunii omului cu Dumnezeu, ceea ce presupune din partea omului o permanentă purificare de patimi şi o creştere în virtute. Acest lucru se realizează prin participarea activă a individului la viaţa Bisericii. Prin educaţia creştină se urmăreşte formarea şi perfecţionarea celor două componente de bază ale omului – potrivit tradiţiei creştine – sufletul şi trupul.

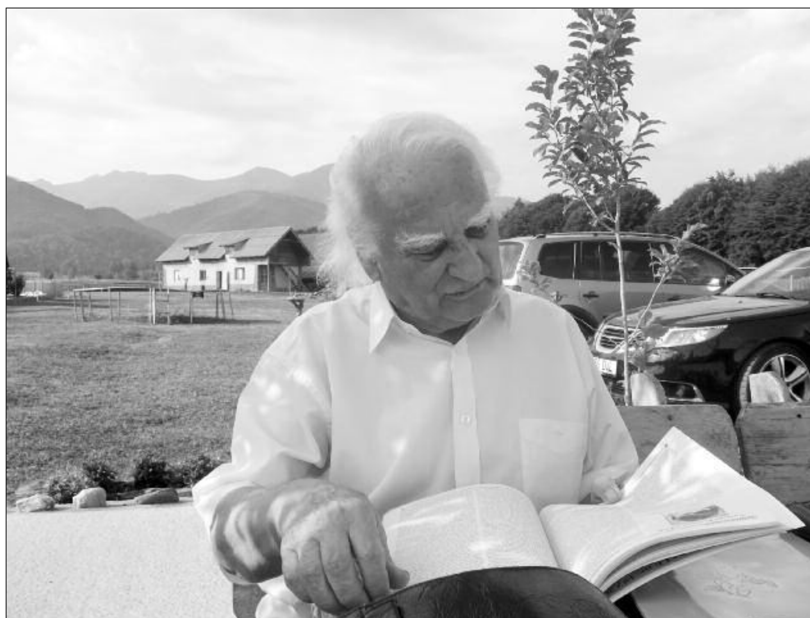
Priorităţi şi exigenţe pentru viitor

Transmiterea valorilor credinţei şi formarea conduitei exemplare se realizează în mai multe circumstanţe, dar şi de mai multe instanţe. Ca şi în cazul altor componente ale educaţiei (morale, intelectuale, civice, estetice, tehnologice etc.), de educaţia religioasă sunt responsabili mai mulţi factori: familia, biserica, şcoala, mass-media, structurile asociative etc., care trebuie să conlucreze armonios pentru reuşita demersului educaţional. La nivelul şcolii, educaţia religioasă trebuie să ajungă într-un stadiu de maximă dezvoltare prin caracterul programat, planificat şi metodic al activităţii instructiv-educative, prin conţinuturile religioase transmise şi selectate după criterii psihopedagogice, prin activităţi educative structurate ce respectă principiile didactice.

Profesorul de religie, ca un adevărat apostol al învăţăturii creştine, trebuie să dispună de o bună pregătire psihopedagogică pentru a duce cu succes la capăt educaţia religioasă. Aceasta presupune fixarea cu profesionalism a unor obiective specifice acestei laturi a educaţiei, circumscrierea şi desfăşurarea unor conţinuturi formative şi informative în acord cu situaţiile de învăţare, folosirea adecvată a unor metode şi tehnici de predare-învăţare, stabilirea corectă a tehnicilor de evaluare şi notare, configurarea unui ethos comunicativ, stimulativ şi tonifiant în clasă, şcoală, biserică etc.

Este neapărat necesară, pentru viitor, realizarea educaţiei religioase în mod programat, instituţionalizat în şcoala românească, pornind de la ideea că formarea tinerilor prin sistemul de învăţare se cere a fi multidirecţională şi polivalentă.

M. FIANU

Poetul Horia Zilieru

Virgil DIACONU

Din întunericul dens…

Eu vin din întunericul dens, din liniştea rece.

Poate voi găsi un loc aici, la masa ceaiului verde.
Aici, în mansarda plină de cărţi,
printre spaimele şi tăcerile tale. Un loc
printre versurile poetului care şuieră luna pe cer.

Clinchetul clopotului de bambus
este lacrima ta, devenită dintr-o dată sonoră.

Eu am plătit cu ultimii bani
zăpăcitele de vrăbii din fereastră ca să te facă să râzi.

Eu ştiu că îmbrăţişarea îţi va ridica privirile din podele.

Deja, lucrurile pe care le atingi au început să viseze,
ziua deja a luat chipul tău.

Poate că nu ţi-am spus până acum,
dar trupul meu a întinerit într-o singură noapte.

Eu sunt cireşele pe care le porţi la urechi.
Sunt inelul din deget.

Încă puţin şi voi sparge tăcerea.
Încă puţin şi îţi voi da foc printre cearşafuri.

Dragostea cu unghiile albastre

Bună dimineaţa,
dragostea mea cu unghiile albastre!

Hai să fugim în podgorii!
Hai să fugim în cer!

Copilăria ta mă ia de mână.

Uite strugurii! – Sunt ei mai gustoşi decât strugurii tăi?
Uite verdele ierburilor! – Se va întrece el cu ochii tăi?

Copilăria ta aleargă
printre tulpinile înalte de floarea soarelui.

În curând nu voi mai şti care dintre ele eşti,
dragostea mea cu unghii albastre!

Vara ca o poveste

Vara ca o poveste se numeşte Lolita.
Despletită din întuneric,
tu te strecori printre bătăile ceasului.

Gândul meu te ia în braţe încă de departe.

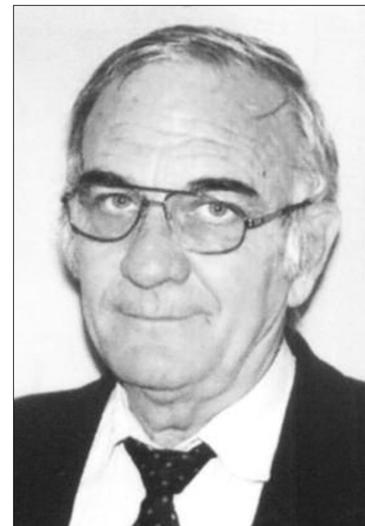
Eşti goală sub cămaşa albastră,
îmbrăţişarea mea face pulbere întunericul.

Bătăile inimii tale deja se aud la mine în piept.

Din volumul ***Prinţesă cu fluture***, în pregătire

Pictorul – poet

Pictorul-poet (sau poetul-pictor) Valeriu Pantazi deschide la Galeria de Artă Metopa o nouă expoziţie personală. Expoziţia, densă (poate prea densă), oferă un discurs cromatic cu parfum interbelic. Pantazi propune de data aceasta trei teme majore cu greutate în plastica universală: peisajul, nudul şi natura statică. Formaţia sa de poet îl ajută să descopere prin ochiul pictorului împerecheri cromatice cuprinzătoare şi, totodată, surpinzătoare. Propunerile fauve ale pictorului, sunt marcate de poveste. Fiecare lucrare încearcă (şi reuşeşte) să „spună" ceva despre „subiectul plastic", lucru care măreşte dorinţa de a descifra ce se ascunde în spatele fiecărei compoziţii, indiferent de gen.

Peisajele sale fie că sunt VĂZUTE (mă refer la *Delta* sau *Dobrogea*,) fie că sunt INTUITE (*Veneţia* sau altele) se bucură de o atenţie deosebită din partea coloristului Pantazi, lăsând desenul într-un plan mai mult de serviciu.

Nudurile au ceva romantic şi nici o clipă hedonic-vulgar. Este o adevărată desfăşurare de lumină pe volume intenţionat exagerate. Naturile statistice sunt bine organizate, cu obiecte colecţionate de artist şi care îi satisfac din plin atât atmosfera scenografică cât şi raporturile cromatice, care nu respectă nici o clipă tonul local. Aş îndrăzni să spun că Pantazi reinventează culori de obiecte care ar putea naşte un alt soi de materiale, neexistente până acum.

Un capitol aparte îl „scrie" pictorul în zona buchetelor cu flori; aici se vede că el elaborează aranjamentul floral în funcţie de paleta pe care şi-o doreşte în zona respectivă – asociază flori care provoacă mai degrabă întrebări decât răspunsuri. Dispare dorinţa de simboluri biologice în favoarea simbolurilor cromatice.

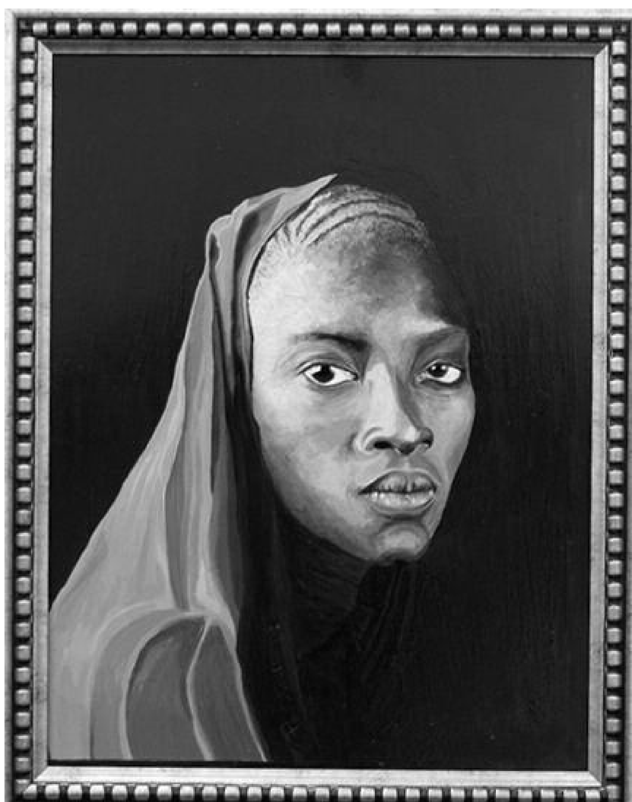
În toate lucrările aşezate pe simezele Galeriei de Artă din Piteşti vedem un artist mărinimos, care, într-un figurativ bine articulat, tributar chiar perioadei mai sus amintite, creează un duh al firescului.

Poetul Pantazi devine un profesionist incontestabil în faţa şevaletului, pe zi ce trece. Nu a părăsit deloc poezia. Dimpotrivă, dă frâu liber lirismului şi ordinei, oferindu-ne compoziţii calde şi coerente.

Pictorul Valeriu Pantazi nu refuză forma de comunicare specifică poetului, observaţia spaţiului natural şi convertirea cuvântului în echivalent cromatic. Afirmaţia mea de la începutul articolului referitoare la parfumul interbelic are o dublă acoperire. Atât Pantazi omul cât şi pictorul au un aer aristocratic care le stă bine. Pictorul nu se doreşte (şi nu este) un continuator al perioadei de maximă prosperitate, atât culturală cât şi economică. Cu riscul de a ataca teme atât de cunoscute prin Pătraşcu, Dărăscu, Şirato etc., artistul se încăpăţânează să redescopere bucuriile comunicării atât de rafinate ale perioadei dintre cele două războaie mondiale.

În expoziţia de la Metopa, Valeriu Pantazi oferă un spaţiu şi confratelui mai tânăr Paul Mecet, care se orientează în aceeaşi direcţie – pictura românească tradiţională. Fac notă separată însă portretele care se îndreaptă către un hiperrealism contemporan. Nu ştim cu ce va veni mai departe, dar îl aşteptăm ca pe o speranţă.

Ion PANTILIE

Portret - Paul MECET

Fereastra

Poate că nu a fost...

...o moştenire însemnată pentru noi, de vreme ce astăzi, în loc să fie o mărturie a impresionantei sale istorii, *GARA* îşi sfărâmă zidurile, muşcată cu încăpăţânare de mucegaiuri şi ciuperci. Poate că zborul argintiu al şinelor de cale ferată peste lumile necunoscute va fi fost doar o închipuire de copil, în „ochii lui închişi”, o brazdă imaginată de amintirile unei vieţi secunde.

Încotro ne-o fi drumul acum, când nu mai avem nevoie de gări, când tremurul batistelor pe deasupra pădurii de oameni de pe peron a rămas împietrit...

Într-o zi de sfârşit de mai, tulburată de amintirile mele de copil, m-am apropiat de ceea ce a însemnat gara pentru mine: promisiuni, călătorii în noapte sau în plină lumină, ceruri, ape, câmpii şi păduri amestecate, mirosuri de abur, fier şi gudron, sclipirile zorilor, huruit şi ţipăt de locomotivă, febra lumii ce urma să mă înlănţuie cu ţărmuri, plaje şi soarberea mării.

Vai mie! Frumoasa gară a oraşului meu dormita lovită de lătratul câinilor vagabonzi, desfoliată de volburile verzi şi petuniile retrase cu miresme cu tot în amintirile mele.

Am încercat să găsesc o urmă a cochetăriei ei de altădată, o balustradă netedă, un blat de marmură rece în faţa ghişeului, adierea de molift şi trandafir ce unduia în grădinile dimprejur şi zumzetul cărăbuşilor vestitori de vacanţe. Sau *fanfara* mulţimii, larma şi însufleţirea călătorilor îmbrăcaţi curat, purtând bagaje romantice, aşteptând ora desprinderii de pavajul peroanelor. În vremea aceea totul părea să prindă aripi. Băncile, gardul viu, până şi zidăria gării şi chioşcul de ziare se lungeau într-o lumină cu totul altfel decât putea să existe în afara acestui spaţiu.

Nu mi-aş fi putut imagina un oraş, oricât ar fi fost de mic, fără o stradă perfectă, umbrită de copaci nobili, care să ducă spre gară – un loc ca din altă realitate, un fel de oraş în alt oraş, ceva ce astăzi abia pot să descriu şi care rămâne definitiv în carnea nostalgiilor mele.

De o bună bucată de vreme, gările au rămas pe drumuri ori au pierit de tristeţe, îngropate în tufe uriaşe de soc, cu peroanele în dezordine şi ferestrele oarbe. „Modernitatea” le-a uitat şi lume din ce în ce mai puţină urcă în trenuri.

Fără memorie şi fără repere.

Liliana RUS

Pictorul Ion Aurel Gârjoabă – de la suav la incandescent

Călător cu pasul, în drumeţii odinioară, dar mai ales cu ochiul şi cu mintea, pe şevalet şi pe simeze – cu sufletul ochiului şi cu sufletul minţii – pictorul ION AUREL GÂRJOABĂ expune, în aceste zile, la Biblioteca Judeţeană Argeş.

„Călător prin anotimpuri” reuneşte lucrări noi, pulsând de culoare şi de ritm şi valorificând o înţelegere superioară a raportului subtil pe care detaliul îl are cu întregul descompus.

Ion Aurel Gârjoabă trăieşte bucuria creaţiei de mai bine de 40 de ani. Aparent fragil, contemplativ ca o plantă, înclinat să se muleze, din perspectiva expresiei, pe gama ei de vibraţii şi de sugestii, sparge acum acest tipar, pregătindu-se să crească dincolo de el. Nu-şi trădează structura intimă, nu ar avea cum. Noutatea vine din forţa, impulsivitatea, strania cutezanţă care-i potenţează compoziţiile. Detaliile, transformate în formule de sine stătătoare, capabile să comunice cu uşurinţă mesajul ansamblului nevăzut, neştiut, dobândesc astfel consistenţă carnală şi strălucire electrică. Substanţa picturală e mai aproape de tensiunile omenescului decât de fulguraţiile cerescului. Pare că pictorul din Curtea de Argeş, atât de limpede-echilibrat în expoziţiile anterioare, a reuşit să afle calea către o tinereţe târzie, năucă, uitată înainte de-a fi fost trăită măcar pe jumătate.

Expoziţia de la Biblioteca Judeţeană Argeş, deschisă în perioada 7-24 august, marchează jumătatea unei veri săgetate de otrava dulce a creaţiei în sânul naturii. După taberele de la Sighişoara şi de la Balcic, Ion Aurel Gârjoabă va poposi la Câmpulung-Muscel. Şi toate aceste lumi se vor răsuci fir cu fir, aşa cum viaţa ni se răsuceşte, fir cu fir, de jur-împrejurul nespusului şi neîncercatului, neîntâmplatului de lângă noi, până când, în ziua sorocită, vor face lumină pe pânze.

Denisa POPESCU

Hotel RAMADA, ramadanii şi ramadizarea literaturii

Trinomul Ramada, ramadanii şi literatura ar părea să ţină mai mult de *science fiction*, atâta vreme cât RAMADA este un cunoscut lanţ hotelier şi cât el nu are nici în clin nici în mânecă cu literatura. Asta până mai ieri, pentru că de curând publicistul **Nicolae Badiu** a spulberat acest mit: lansarea în sala de festivităţi/banchet/protocol a cunoscutului hotel, miercuri, 26 septembrie a. c., a culegerii de tablete/lame/brice social-moral-politice **România care contează** a ziaristului argeşean ne-a convins că RAMADA din Piteşti se implică în viaţa literară.

Cartea ziaristului Nicolae Badiu este un fel de oglindă pusă atât în faţa putreziciunii morale româneşti cât şi a unor conştiinţe/personalităţi care ar fi să întrupeze România care contează. Volumul este deschis de două prezentări – una semnată de cunoscutul critic Alex. Ştefănescu, iar cealaltă de prietenul său, Dumitru Augustin Doman, redactorul-şef al revistei *Argeş*.

Alături de culegerea de tablete a fost lansată cartea-jurnal **Viitorul de ieri**, a **Iuliei Maria Badiu**, fiica ziaristului, elevă în clasa a XII-a la Colegiul Naţional „I.C. Brătianu", despre care scriitorul şi profesorul Lucian Costache spune, în *Prefaţă*, că „este un debut reuşit".

Tinerii de azi nu mai publică în revistele literare, ci direct cărţi. Maxima/înţelepciunea latinului „Înaintea mării, fluviile!" nu mai funcţionează. Dar o nebunie tânără, un zvâcnet, o credinţă, un vis, o sensibilitate, fie ea şi neşlefuită îndeajuns, te cucereşte: „Respir aer roşu. Iubesc în mov", spune, atentă la culorile sufletului ei, Maria.

Dincolo de aceste sensibilizări ale nervului meu receptor, domnul Nicolae Badiu ne-a oferit un spectacol în care mai multe persoane au încercat să spună ceva despre cele două cărţi şi autorii lor.

Impresionant a fost – într-un fel – numărul de participanţi la eveniment. 200? 300? Profesori de liceu, universitari, judecători, medici, politicieni, slujitori ai bisericii, poliţişti, elevi, studenţi. Uniforme cu cravată – *ramadani* – şi haine de stradă – *ramadanezi* –, rochii elegante, voaluri mov, decolteuri, surâsuri violete, pulpe lungi cu ochii când verzi, când albaştri. O lume în general elegantă, care a savurat în final pişcotul şi degetarul de şampanie oferite, democratic, în hol. Un adevărat ramadan-bairam, ce avea să estompeze invitaţia ieftină în alb-negru primită cu o zi înainte la evenimentul din hotelul color.

O lume îmbătată de alcoolul tare al tabletelor care o ironizează. O lume surprinsă (îmi închipui!) de lirismul domnişoarei-petală, care a înflorit la prima ei carte. Altfel spus, Hotel RAMADA, ramadanii şi o parte a literaturii din oraşul lalelelor nemuritoare.

Foto: **Ducu GHEORGHESCU**

Perspectivă. După sonora lansare de carte de la Hotel RAMADA, transmisă integral de un post de televiziune locală, scriitorii din acest areal – mai bine zis *ireal* – se vor ramadiza unul câte unul. Lansările de carte de la Centrul Cultural sau de la Biblioteca Judeţeană vor fi abandonate, iar soldaţii şi căpitanii condeiului vor migra cu tot tirajul la Hotel RAMADA. Scriitorii din acest ireal se vor confunda în curând cu angajaţii RAMADEI, iar cărţile lor vor fi sponsorizate chiar de către marele hotel. Totul este să cazi la pace cu patronatul. Sau să dispui de fondurile necesare pentru închirierea sălii de festivităţi/banchet/protocol/ramadan. Oricum, ramadizarea (Cristinizarea?) literaturii din acest ireal se apropie cu paşi repezi…

S. NEAGOE

Salonul Naţional de Artă Plastică „Atitudini Contemporane”

Pentru manifestările de artă contemporană românească, Salonul Naţional de Artă Plastică „Atitudini Contemporane” a reprezentat, din 2008 până astăzi, un eveniment cu totul special atât prin format cât şi prin diversitatea lucrărilor prezentate pe simeze. La acest Salon au participat peste 1200 de artişti din ţară şi străinătate cu peste 2000 de lucrări de pictură, grafică, sculptură şi artă decorativă.

Evenimentul a fost prezentat în decursul celor patru ani în 46 de oraşe şi în 72 spaţii expoziţionale. În luna septembrie, Salonul a fost prezent, pentru două săptămâni, în Centrul de Cultură şi Arte „George Topârceanu” din Curtea de Argeş.

Daniel PREDUŢ

Marius CRISTEA - Flori din grădina Raiului
(Salonul Naţional de Artă Plastică „Atitudini Contemporane”)

Fotografiile numărului sunt realizate de **V. Diaconu**